ମେଘର ଅଂଧାରେ

ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମହାପାତ୍ର

ଶ୍ରୀ ଉତ୍କଳ ସଂଘ ଲାଇବ୍ରେରୀ
ନଂ. ୯୫୦୮
ତା. 21.10.60
ରାଉରକେଲା

ମନସ୍ବୀ ପ୍ରକାଶନୀ
ବାଲୁବଜାର କଟକ-୨

ଅଂଧାରର ଘଉସଂଧି ଧରି ସିଏ ଶୃଙ୍ଗଗୁଡ଼ି ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଥାଏ । ଅଜବ ଲାଗ ପଡ଼ିଶ ।, ଦୂରର ଜଣା ପଡୁଛି, ସତେ ଯିମିତ ଚିତ୍ରିତ ପ୍ରଜାପତିଟିଏ ଡ଼େଇଁ ଡ଼େଇଁ ଉଡ଼ି ଗ୍ଲୁଲୁଛି ଏ ଫୁଲରୁ ସେ ସେଫୁଲ......

ଆଜ ଠିକ୍ ସେତିକି ବେଳେ......

ସେତିକି ବେଳେ ପ୍ରକୃତି ଶୋଇଛି—ଏଶେ ଇଛି ରୁଦ୍ର ଭୈରବ । ଚନ୍ଦନ ହଜୁରିଙ୍କର ଜ୍ୟେଷ୍ଠା କନ୍ୟା ପ୍ରକୃତି ଚନ୍ଦନ ହଜୁରି, କୌମାରର ନିଦ୍ରାରେ, ଘନୀଭୂତ କ୍ଳାନ୍ତିରେ, ସପନର ଉଆସରେ ।

ଭଲ ପାଇବା କେବଳ ଭଲ ପାଇବା ପାଇଁ । ସିଏ ଏକ ବିରାଟ ଆତ୍ମତ୍ୟାଗ । ତୁମେ ପାରିବତ ପ୍ରକୃତି ?

ପାରିବ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ବାବୁ ।

ହଜୁରି ବଂଶର ଏତେ ବଡ଼ ବୁନିଆଦ ଭୁଲି ମୋ ସହିତ ତୁମେ ପଦାକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ପାରିବ ?

ସେ ଆତ୍ମ ବିଶ୍ୱାସ ମୋର ଅଛି ।

ବାଟରେ ଯଦି ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ ?

ତୁମର ସାହାଯ୍ୟ ନେବି ସିନା ଗବାକୁ କେବେ ଲେଉଟି ଚାହିଁବନି ।

ହେଲେ ତୁମ ପାଦରେ ଯେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଧୂଳି ଲାଗିନି । ମୋ ଚାଲି ବାଟରେ ଯେଉଁ କଣ୍ଟା ବିଛି ଯାଇଛି, ତାର ଉପରେ ପାଦ ଥାପି ଚାଲୁ ଚାଲୁ ତୁମ କଅଁଳ ପାଦରୁ ଯଦି ରକ୍ତ ଝରି ପଡ଼େ ?

ସେଇ ରକ୍ତର ଝରଣାରେ ତୁମକୁ ସାଥୀ କରି ମୋ ଜୀବନ ଡଙ୍ଗା ବାହି ନେବି । ସେଇ ରକ୍ତ ହେବ ମୋ ସାଧନାର ସଂଘର୍ଷର ବିଜୟ ।

ଉହୁଁ......ହେଲନି ।

ଉତ୍କଳ ସଂଘ ଲାଇବ୍ରେରୀ
ନଂ 01506
ତା 21.10.60
ରାଉରକେଲା

ରାତ ପାହୁବ ପାହୁନି ।

ମଲ୍ଲ ଜହ୍ନର ଶେଷ ଆଲୁଅ ଏବେ ଥିବା ଉପରେ ଜଳୁଛି……ଏବେବି ଦୂର ପଣ ଲତା ଛନ୍ଦି ଭାସି ଆସୁଛି ଥ ବାହଗର ଅବୋଧ୍ୟ ଟ୍ରିଙ୍ଗି ଗୀତର ପାଗଳ ପବନରେ ଥରି, ଫୁଲର ମହକ ଭିତରେ ଘୁରି ବୁରି, ଛାଇ ଆଲୁଅରେ ଝୁରି ।

ଅଣି ଓସାରି ପ୍ରୀତିପୁର ଗାଁଟି ଶାନ୍ତିରେ ଢୁଳେଇ ପଡ଼ୁଛି । ଭୁଲି ରାତର ଶେଷ ସ୍ପର୍ଶରେ ସେ ଆଜି ଅଚେତନ । ହେଲେ ତାର ତଳେ, କାକର ହଳକା ଢେର ଢେର ସବୁଜ ଘାସର ଜୁଆର ଚରଣ ଗୁଳି ବକୁଳ ଢେଉକାଟରେ ଗୁଙ୍ଗୁଡ଼ିଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଢର ଯାଉଛି କୃତୀ । ଗ୍ଲେଟ ଟିଅଟିଏ । ଅଣି ଉତ୍ତର ବନ୍ଧୁର କମାଣ୍ଡ ବାବଟି ଫଗୁଣର ଫଗୁଲ ଛାପ ଲାଗିଛି । ତଥାପି ଭୟ ନାହିଁ, ଭ୍ରାନ୍ତି ବି ନାହିଁ । ସକାଳର ଖବର ଲାଗିଲେ ସଜ ବାସି ହେବ, ଦାଅ ସଗିବେ । ଏଇ ଭୟରେ ନୀତ ଆଲୁଅ

ତୁମେ ହେବେ ଲୁବ୍ଧ ।

ସାଧନାର ସିଦ୍ଧି ତୁମେ ପାଇପାର, ହେଲେ ବିଜୟର ଗୌରବ ନେବ ।

...ପ୍ରକୃତି କଣ୍ଠରେ କାତରତା ।

ଏମ.........ସିଏ ତୁମ ସିଦ୍ଧିର ହୋମ କୁଣ୍ଡ ଭିତରୁ ...ନ ଶିଖାର ତେଜ ଧରି ବାହାରିଆସିବ ଏ ବୁନିଆ ଦାଣ୍ଡକୁ । କେବଳ ଦ୍ରୌପଦୀ ପରି କୁରୁ ବଂଶର ଗର୍ବକୁ ଚୂର୍ ମାର ... । ସେଇ ଏ ଶୋଷକ, ପୁଞ୍ଜିପତି ଦଳଙ୍କର ଅଭିଜାତ୍ୟ ...ରେ କୋରଡ଼ା ପିଟି, ତାଙ୍କର କାନେ କାନେ ଶୁଣାଇବ ନିଷ୍ପାପ ...ଡମ୍ବର ଜୀବନର ଗୁରୁମନ୍ତ୍ର । ସୁନ୍ଦର ହେବନି ମାନସୀ ?

କୋଳ ଭିତରେ ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜି ଫିକ୍ କରି ହସି ଦେଲା ପ୍ରକୃତି । ... ସଲ୍ଲିଲର ନିବିଡ଼ ଆଶ୍ଳେଷରେ ଥରି ଉଠିଲା ତାର ଉଦ୍‌ଗତ ...ଲତା । ସପନ ତୁଟାଇ ଚମକି ଚାହିଁ ଦେଲା ସେ । କାହିଁ

ପ୍ରକୃତି ଆଖି ମଳି ପୁଣି ଥରେ ଚାହିଁଲା ।

ଅନେକ ଅନ୍ଧାର......

ରାତି ପାହିବ ପାହିନି ।

କି ଚମତ୍କାର ସ୍ୱପ୍ନଟିଏ ସେ ଦେଖିଥିଲା ସତେ ! ଅନେକ ...ନର ଛଟପଟ ମନ ପାଇଁ ଏ କମବଲ୍ୟମାନ ସ୍ୱପ୍ନର ଘାତ ...କ୍ତି କମ୍ ନୁହେଁ ? ପ୍ରକୃତି ହାଇ ମାରିଲା । ଅଗଣାର ବଂଜ୍ଞ ସଜନା ...ଲରେ ବସି କାଉଟାଏ ରାବି ଛାଡ଼ୁଛି—କା—କା—କା—

ଛାତିତଳେ ବିଜୁଳି ଖେଳିଗଲା । ଏ ଶୁଭ କାଉର ଡାକରେ ...ତେ କ'ଣ ଶୁଭ ହେବ ? ସ...ଣି ଆଜି ଆସିବେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲ୍ଲିଲ ...ରାଗୁ ? ଗୋଟାଏ ଯୁଗ ହେବତ ଆସି ନାହାନ୍ତି । ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ରାତି

ଦେଇତ ଉତ୍ତର ବି ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । କୁଆଡ଼େ ଯାଇଛନ୍ତି, କମି ଅଛନ୍ତି, କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି କିଛି ଜଣାଇ ନାହାନ୍ତି । କଞ୍ଚା ବୟସ କୁମାରୀ ମନ ଧରି ଆଉ କେତେ ଦିନ ବା ସେ ଧୈର୍ଯ୍ୟଧରି ବହିବ ପ୍ରାଣ ଯେ ଆକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲାଣି ।

ବାସ୍ତବିକ୍ ଅନେକ ଦିନ ଧରି ସେ ବଡ ହନ୍ତସନ୍ତ ହେଲଣି ବିହ୍ୱଳ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ନିରାଶରେ ଅଖିରୁ କେତେ ଲୁହ ଦେ ଝାରିଲାଣି । ସାଗରର ପ୍ରଶସ୍ତ ଅଙ୍କତଳେ ଆପଣାକୁ ହଜା ଦେବାପାଇଁ ନଦୀର କ୍ଷୀଣ ଧାର ଥରକୁଥର ଛୁଟି ଯାଉଛି ସିନା,ହେଲେ ସାଗର ଯେ କାହିଁ କେତେ ଦୂରରେ । ଆଖି ପାଉନି । କାହାକୁ କ କହିବ ସେ ଏ ଦୁଃଖ ? ବାପା, ମା ବିରକ୍ତ ହେବେ, ସାଇ ପଡ଼ି ହସିବେ, ଭାଇ ଭଉଣୀ କୁତ୍ସା ଗାଇବେ……ଆଉ କୁନ୍ତୀ କହିବ କି ପ୍ରକୃତ ଅପା । ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ବାବୁଙ୍କ ପରି ଜଣେ ଯୁବକ ଜୀବନ-ଜୁଆ ଭିତରକୁ ତୋରି ଏତେ କଅଁଳ ହାତ ଧରି ଡେଇଁ ପଡ଼ିବା ମାନେ ଶେଷରେ ବୁଡ଼ି ହାରି ଯିବୁ କେ । ପାଦରେ ପାଦ ମିଳାଇ ଜମାରୁ ଚାଲି ପାରିବୁନି ।

ମନେ ମନେ ହସି ଉଠି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲ ପ୍ରକୃତ । ନାଁ, ସେ ଅସିବେନି । ନ ଅସନ୍ତୁ । ତାଙ୍କର ଏଠି କଏବା ଅଛି ? ପୁରୁଷ ମନ ଚୁଁଣି ଏତେ କଠିଣ । ମନ କଥା ମନରେ ମରୁଛୁତ ମରୁ । ଜଣକ ହୃଦୟର ଦାହନରେ ସତେ କ'ଣ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଭାଗ ନେଇ ପାରେ ?

ଅଖିକୁ ଆଜ ନିଦ ଅସୁନି । କେଉଁ କେଉଁ ଫସଲର ଶିରି ଶିରି ରୂପ ପସରା ସହିତ ଲୁଚକାଳି ଖେଳୁ ଖେଳୁ ପ୍ରଭାତୀ ପବନ ପଥହୁଡ଼ି ଛୁଟି ଅସୁଚି ତା ଜୁଆରିଆ ଦେହକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବା ପାଇଁ । ଏ ଆଉ ସହି ହେଉନି । ବେପଥୁର ପରଶରେ ଦେଇ ମନ ନାହାକି

ଉଦାସ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଯୌବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଣୁ ପରମାଣୁ ତଳେ ଶିହରଣ ।.....ବିଗତ ଅତୀତ ସେ, ତଥାପି ଜୀବନ୍ତ ଭାଲ ପରି ଲାଗୁଛି ସବୁ ।....

୧୯୫୫ ମସହାର ଭୟଙ୍କରୀ ବନ୍ୟା ।

ଓଡ଼ିଶାର ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ ଧୂମକେତୁର ପତନ ପରେ ଘରେ ଘରେ ହା-ହା କାର...ଘରେ ଘରେ କାନ୍ଦଣା । ଗୁନଅଧୀର ଉଠାମାଟି ଉପର ଅତାଳ-ତାଳ ପାଣି ଲହଡୀ ଭାଙ୍ଗୁଛି...ଜୁଆର ମାଡ଼ି ଚ ଫୁଲି ଫୁଲି ଆଗକୁ । ତାର ଉପରେ ହଲି ଦୋହଲି ଛୁଟି ଚ ଅସୁମାରୀ ଡୁଲଡ଼ଙ୍ଗା । ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ଦଳର ଏଇ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ ଉଦ୍ୟୋଗ ବିପନ୍ନ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ ।

ଅଜ ଠିକ୍ ସେତିକି ବେଳେ...

ସେହି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ଅଶୁଭ ଲଗ୍ନରେ ସାକ୍ଷାତ ଦେବତା ପରି ଏଇ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ଚମ୍ପୂପତି ରାୟଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଥିବା ଲୌହ ଡଙ୍ଗାଟି ନଙ୍ଗର କରିଛି ଠିକ୍ ପ୍ରୀତିପୁର ଗ୍ରାମର ଉପକଣ୍ଠରେ ପ୍ରୀତିପୁର ଗ୍ରାମ ଆକାରରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ହେଲେ ବି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମ ଅପେକ୍ଷା ସାମାନ୍ୟ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସ୍ୱେଚ୍ଛା ସେବକ ମାନଙ୍କର ଛାଉଣୀ ପକାଇବାର ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ।

ମାତ୍ର କେତୋଟି ଦିନର ଅବସ୍ଥାନ । ତାରି ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମର ସମସ୍ତ ପରିବାରକୁ ଆକର୍ଷଣର ଜୋରରେ ମୋହାଚ୍ଛନ୍ନ କରିବାର ବାସ୍ତବିକ କି ଐଶ୍ୱରିକ ଶକ୍ତି ଥିଲା ଏଇ ଚମ୍ପୂପତିରାୟଙ୍କ ଦେହରେ । ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା, ସେବା ଯତ୍ନ ଓ ଅତ୍ମନିର୍ଭର- ତାରେ ପ୍ରୀତିପୁରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅବାଳ ବୃଦ୍ଧ ବନିତା ସୁବିଧ୍ କୃତ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ତୁଣ୍ଡରେ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳର ଭୂରି ଭୂରି ପ୍ରଶଂସା ।

ବନ୍ୟା ଛୁଟିଗଲା । ବିପନ୍ନ ଲୋକେ ଥଇଥାନ ହୋଇଛନ୍ତି । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇଛି । ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକମାନେ ଫେରିବାକୁ ମ ବସିଲେ । ହେଲେ ସ୍ୱଚ୍ଛାସଲିଲଙ୍କର ଏ ଗାଁ ପ୍ରତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଧହୁଏ ସ ଶେଷ ହୋଇ ନଥିଲା । ରୁଦ୍ର ଭୈରବ ଚନ୍ଦନ ହଜୁରିଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଘରେ ଅତିଥି ହେବାକୁ ପଡିଥିଲା ଆହୁରି କେତେ ଦିନ । ଯୁବକଟିର ଆଦର୍ଶବାଦୀ ତ୍ୟାଗରେ ରୁଦ୍ର ଭୈରବ ଚନ୍ଦନ ହଜୁରିଙ୍କର ମନ ଟଳି ଯାଇଥିଲା—ଆଉ ଟଳି ପଡ଼ିଥିଲା ଅଲଅଲ କୁମାରୀ ପ୍ରକୃତି ଚନ୍ଦନ ହଜୁରିର କଅଁ ଛନ ଛନ ମନ ।

ସେ କ'ଣ ଭୁଲ କଲା ?

ସତରଟି ମଳୟର ପ୍ରଳୟ ଏଇ ଦେହରେ ସହିବା ଦିନକ ପାଇଁ ସେ କେଉଁଠି ହଟି ଯାଇ ନଥିଲା । ନିତି ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ କେତେ ତରୁଣ ଯୁବକ ତା ବାପାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ ଆସି ଥ ଅନ୍ତି । ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ଅତିଥି ହୋଇ ବାହୁଡ଼ି ଯାଆନ୍ତି । ଗ୍ରାମର ଏକମାତ୍ର ଜମିଦାର

ରୁଦ୍ର ଭୈରବ ଚନ୍ଦନ ହଜୁରିଙ୍କର ସୁନ୍ଦରୀ ଶିକ୍ଷିତା କନ୍ୟା ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଥିରେ ମୁକୁଳା ଭାବରେ ମିଶି ଆସୁଥିଲେ ବି ତା ମାନସ କୁଞ୍ଜରେ କେବେ ଝଡ ବତାସ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ନଥିଲା । ହେଲେ ସେଦିନ ତା ଜୀବନରେ ଏ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଆସିଲା କାହିଁକି ?

ଦୁର୍ଯୋଗ ହେଲେବି ସେ ଦିନଟିକୁ ସେ ସୁଯୋଗ ବୋଲି ଧରି ନେଇଥିଲା ।

ପରାଜୟର ଅନୁଭୂତି ଭିତରୁ ସେ ପାଇଥିଲା ବିଜୟର ଶୀତଳ ବିଭୂତି ।

ଏଇ କ'ଣ ତା ଜୀବନ ପାଇଁ ଚିର ଗୌରବ ନୁହେଁ ?

ଅଛଥି ରହିଲେ ନବ ପଲ୍ଲବତାର ଆସର ତଳେ । ସେବା ଯତ୍ନ ନେବାର ଭାର ପ୍ରକୃତି ଉପରେ । ବାପା ମା'ଙ୍କର ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରହିଛି । କୃତୀତ ନିହାତି ଛୁଆ । କୁଳୀନ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିବାର ହେଲେବି ପ୍ରକୃତି ଶିକ୍ଷିତା । ଆଧୁନିକତାର ସମାବେଶରେ ବଢ଼ି ଉଠିଛି ତା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜୀବନ । ବାହାର ଲୋକଙ୍କ ସାଥୀରେ ଅବାଧ ମିଳାମିଶା ପାଇଁ ବାପା ମାଙ୍କର ବାରଣ ନାହିଁ । ଝିଅ ଉପରେ ଅଗାଧ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି । ଜମିଦାର ଚନ୍ଦନ ହଜୁରୀଙ୍କ କନ୍ୟା କେବେ ଭୁଲ୍ କରି ପାରେନି । ତା ପାଦ କେବେ ଶିଉଳରେ ଖସି ଯାଇ ପାରେନି ।

ତଥାପି ଖସି ଗଲା କିମିତି ? ବୟସର ଜ୍ୱାଳା ପାଖରେ ଅଗାଧ ବିଶ୍ୱାସର ମାନେ କିଛି ହୋଇ ପାରେନା ।

ବନ୍ୟାର ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ସାମାନ୍ୟ ପରିଚୟ ହୋଇଥିଲା । ଅନେକ ଥର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନେଇ ଅଭିସାର ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଛି । ବାପା ମା'ଙ୍କ ଠାରୁ ସେବକଙ୍କର ପ୍ରଶସ୍ତି ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଛି । ନାରୀ ମନ ଆନ୍ଦୋଳନ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ୍ । ଯାହାବା ନିଜର ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସେ ରେକି ନେଉଥିଲା, ନିଜ କୁଟୀରରେ ସ୍ଥାନ ଦେବା ପରେ ହୃଦୟର ପୁଷ୍ପିତ କୁଞ୍ଜ ଆପେ ଆପେ ମୁକୁଳି ଯାଇଛି । ପ୍ରହତ ମନ- ପକ୍ଷିଣୀ ଗୁମୁରି ଗୁମୁରି ଲୋଟି ପଡୁଛି ନୂତନ କୁଳାୟର ସଜ ସାଇତା ଶେଯ ଉପରେ । ପ୍ରକୃତିର ଦୃଢ଼ ଅବସ୍ଥିତିରେ ସେଇଠ ପ୍ରଥମ ଥର ଲାଗି ଘଟିଛି ପରାଜୟ ।

ତଥାପି ସେ ପରାଜୟରେ ଗୌରବ ରହିଛି···ସେ ଆତ୍ମତ୍ୟାଗରେ ପ୍ରାଣର ଡାକରା ରହିଛି···ସେ ସାନିଧରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ରହିଛି । ପ୍ରାଗ୍ ଐତିହାସିକ ଯୁଗର ଏଇ ପରମ୍ପରା ନିହାତି ପବିତ୍ର, ନିହାତି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ଆଦାମ ଇଭ୍ସ ସଙ୍ଗମ ଯଦି ସୃଷ୍ଟିର

ସୌଷ୍ଠବ ପାଇଁ ହୁଏ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ସାଥୀରେ ତା ମନ ଡ଼ୋରୀକୁ ଛନ୍ଦ ଦେଇ ପ୍ରକୃତବା ଭୁଲ୍ କଲା କେଉଁଠି ? ବାପା, ମା'ଙ୍କର ସରଳତାରେ ସେ କିମିତି ଗରଳ ଭରିଲା ?···ପହିଲି ପରାଜୟର ଶୁଭରାତ୍ରିରେ ପ୍ରକୃତି ନିଜକୁ ଅନେକ ଥର ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇଛି, ଢେର ଥର ବୁଝାଇଛି ।

ଚକ ଘୂରିଲା । ଦିନ, ମାସ, ଓ ବର୍ଷର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ କେତେ ମଧୁର ଆଲୋକ ବଧୂର ଅନ୍ଧାରରେ ମିଶି ପୁଣି ଝର୍ ଅନ୍ଧାର ଅନ୍ତରାଳରୁ ମଥାଟେକିଲା ନବୀନ ଆଲୋକ । ଚପଳ ମଳୟର ସମାଧି ଉପରେ ପାଦ ଥାପିଲା ରୁଦ୍ର ଗ୍ରୀଷ୍ମ···ଝର ଝର ବରଷାର ତନୁ ହଳାଳ ଅଗେଇ ଆସିଲା ଶୀତର ମଞ୍ଜୁ ଦୋହଲା ପବନ, ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ଥରକୁଥର ଆସେ, ପୁଣି ଯାଏ । ପୁଣି ଆସେ,ପୁଣି ଯାଏ । କେବଳ ପ୍ରକୃତି ନୁହେଁ, ଏଇ ପରିବାରଟିର ବନ୍ଧନ ଧୀରେ ତା ପାଇଁ ଅତି ନିବିଡ଼ ହୋଇ ଉଠିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ବିଦାୟ ଲଗ୍ନରେ ସମସ୍ତିଙ୍କ ଗୃହାଣୀ ଛଳଛଳ ହୋଇ ଉଠେ···ସମସ୍ତିଙ୍କର କଣ୍ଠ ଥରି ଉଠେ ପୁଣି ଥରେ ଆସିବାର ଅନୁରୋଧ ଧରି ।

ଏଇତ ମନର ଡୋରି ।

ଏଇ ହେଲା ମାୟା-ମମତାର ବନ୍ଧନ ।

ହେଲେ ଗତ ଚାରୋଟି ମାସ ହେବ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ନୀରବ । ପ୍ରକୃତି ଚିଠି ଲେଖି ଲେଖି ଥକା ହେଲଣି···ଉତ୍ତରକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଦିହଗଞ୍ଜ ହେଲଣି···ପ୍ରତିଦିନ ଆସିବା ବାଟକୁ ଅନାଇ କେତେ ହନ୍ତସନ୍ତ ହେଲଣି, ତଥାପି ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ଆସିନି, ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ବି ଦେଇନି ।

କ'ଣ ହେଲା ତାଙ୍କର ? ପ୍ରକୃତି ଯେତିକି ଭାବୁଥିଲା, ତା ଭିତରେ ଜ୍ୱାଳା ସେତିକି ବଢ଼ି ଚାଲିଥିଲା ।

ହଠାତ୍ ଝୋଠରୀ ଭିତରକୁ ଛୁଟି ଆସିଲା କୁନ୍ତୀ, ହାତରେ ଫୁଲ୍ ଭରା ଗୁଙ୍ଗୁଡ଼ି, ହସି ହସି ବେଦମ ସେ ।

କଲେ କୁନ୍ତୀ, କଥା କ'ଣ ? ହସରେତ ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡ଼ୁଛୁ ?

ହସନ୍ତିନି କିଏ ଆଉ କାନ୍ଦନ୍ତି ? ଏତେ ବଡ଼ ଆନନ୍ଦ ଦିନରେ···କହିବି ? କହିବି ଅପା···କହିବି ?

ଆଲୋ କ'ଣ କହୁଚୁ, କହୁନୁ ?

ଗୋଟାଏ ମଜା କଥା କହିବି, ଶୁଣିବୁ ? ହେଲେ ତୁ ମତେ କ'ଣ ଦେବୁ କହତ ?

ଛତୁ ଦେବି । ତୁନ୍ତି ଯା ପଳା, ତୋ କଥା ଶୁଣିବା ମୋର ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ ।

ନଶୁଣି ସିନା କହୁଚୁ ଶୁଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ, ହେଲେ ଥରେ ଶୁଣିଲେ ନା କହିବୁ ହେ କୁନ୍ତୀ ଆଉ କହ, ଆଉ କହ, ତୋତେ ମିଠେଇ ଦେବି ପୁଣି ଥରେ କହ । ତୁ ଆଗ କହିଲୁ କ'ଣ ଦେବୁ । ମୁଁ ଯେଉଁ କଥା କହିବି ଜାଣିଚୁନା··ଚକୋ-ଲେଟଠୁ ସେ କଥା ଅଧିକ ମିଠା । —ସେ ଆସୁଛନ୍ତି ବା ।

କିଏବା ?

ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିନୁ ? ଅଚିହ୍ନା ନୁହେଁ ନିହାତି ଚିହ୍ନା—ଅପରିଚିତ ନୁହେଁ ନିହାତି ପରିଚିତ—ଅଦେଖା ନୁହେଁ ଶୟନେ ସ୍ୱପନେ ଜାଗରଣେ ସବୁ ବେଳେ ଦେଖା । ମନେ ପଡ଼ିଲା ଏଥର ? ହୁଁ । ବୁଝିଲୁନା ? ସେଇବା । କାଞ୍ଚି ଦେଶର ରାଜକୁମାର ପକ୍ଷୀରାଜ ଘୋଡ଼ାରେ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି ।

ଗ୍ରେପ୍ ଫାଜିଲ୍ । ଲାଜ ମିଶା କୋଧରେ ଚିହିଙ୍କି ଉଠିଲା ପ୍ରକୃତି ।

ମିଛ କହୁନଲେ ଅପା । ତୋ ରାଣଠୋ । ମୁଁ ଫୁଲତୋଳୁଥିଲି । କୁହୁଡ଼ିଆ ଦୂର ରାସ୍ତାକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ସେ ଆସୁଛନ୍ତି । ସତେଲେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଠିକ୍ ଚିହ୍ନିଛି । ଘର ମୁହାଁ ବଳଦ ପରି ସେତ ଛୁଟିଛନ୍ତି । ଚାଲ, ଶୀଘ୍ର ଚାଲିଗୁଟି । ଏତେ ଦିନର ତପସ୍ୟା ପରେ ଆଜ ଫଳ ମିଳିଛି । ଅତିଥିଙ୍କୁ ପାଛୋଟି ନଆଣିଲେ ଅସମ୍ମାନ ହେବ ।

ଶିହରଣର ଆତିଶଯ୍ୟରେ ଥରି ଉଠିଲା ପ୍ରକୃତିର ଅଙ୍ଗଲତା, ସତେ କ'ଣ ସିଏ ଆସୁଛନ୍ତି ? ସତରେ ଏତେ ଦିନ ପରେ ତାଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ଭୁଟିଲା ? କୁଞ୍ଜିତ କେବେ ମିଛ କହିବାର ପିଲା ନୁହେଁ । ଭରି ଆଲୋଡ଼ନରେ ପୁଣି ଥରେ ଦୂରକୁ ଚାହିଁଲା ପ୍ରକୃତି ।

ବାହାରେ ଅଲୋକ ଅଂଧାରି···ପ୍ରକୃତି ମନର ତଳେ ତଳେ ହସ-ଆବେଗର କମ୍ପନ ।

—ଦୁଇ—

ଠିକ୍ ସେତିକି ବେଳେ······

ପଡ଼ୋଶୀ ବଳଭଦ୍ର ଦାସ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଘରେ ବି ଆଲୋକ ଅନ୍ଧାରର ଚୋପଣୀ ଲାଗିଛି । ଗରିବର ବିଧବା ଝିଅ ଆଜି ପୁଣି ଥରେ ସଧବା ହେବ । ହାତରେ ସଙ୍ଖା ନାଇବ । ମଥାରେ ସିନ୍ଦୂର ଦେବ । ଆନନ୍ଦର ଦିନ । ହସ ଖୁସିର ଦିନ । ନିରଳସ ଜୀବନ ଏଥର ଅଳସ ଧରିବ । ଝରିଲା ଲୁହ ଏଥର ଶୁଖିବ । ଅତ୍ୟାଗ୍ରର ଏଥର ଲୁଚିବ । ଅଭିବ ମନ ଏଥର ଭୋଗ ବିଳାସ କରିବ । ଭୂମିକା ବଦଳିବ । ବିଭା ହେବ ସେ ଏକ ଧନୀ ପୁଞ୍ଜିପତିକୁ··· ବିଭାହେବ ସେ ଟଙ୍କାସୁନାର ମହଲକୁ । ଆଜି ତା ବିଭାଘର ।

ତଥାପି ଭୂମିକା ମନରେ ଏତେ ଦୁଃଖ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ସେ କେବଳ ଅନୁଶୋଚନା ଭିତରେ ଆଜି ମରି ଯିବାକୁ ଚାହେଁ ? ଦୁଇଧାର ଗାଢ଼ ଅଲତାର ଲାଲ୍‌ମାଡ଼େ କାହିଁକି ସେ ଆଜି ଆଙ୍କି ତା ପାଦ ଦୁଇଟିକୁ ସୁନ୍ଦର କରିବାକୁ ଚାହୁଁନି ?

ଭୂମିକା ବିବାହ କରିବ ? ବିବାହ କରିବ । ହେଲେ କାହାକୁ ? ଗଜାବୟସର ଏକ ବିଧବା ଯୁବତୀ ବିମାତାର ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରରେ ବିବାହ କରିବ ଏକ ଗତା ଯୁବୟସର ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ରୋଗୀକୁ । ଭଗ୍ନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ । କଳା କାଠିମିଠି ଚେହେର । ବୟସର ଚାପରେ ଛାମୁ ଦାନ୍ତତକ ହୁଗୁଳି ପଡ଼ିଲାଣି । ତଥାପି ଆଜି ସେ ବର । ନିଜର କୁତ୍ସିତ ରୂପକୁ ବର ବେଶରେ ଘୋଡ଼ାଇ ସେ ଆସିବ ଏକ ସୁନ୍ଦରୀ ଯୁବତୀର ହାତ ଧରି ନେବା ପାଇଁ । ବିଧବା ହେଲେବି ଭୂମିକା ମନ କ'ଣ କାନ୍ଦି ଉଠନ୍ତାନି ? ସେ କ'ଣ ଏଇ କୁତ୍ସିତ କଦାକାର ସ୍ୱାମୀକୁ ପାଇ ହସି ହସି ନିଜକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ପାରିବ ? ସ୍ୱାମୀର ଟଙ୍କା ଅଛି······ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ, ହେଲେ ନାରୀ କ'ଣ କେବେ ଏଇ ଟଙ୍କାସୁନାକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ? ଏଇ ଅର୍ଥ ଓ ଆଭିଜାତ୍ୟକୁ ସେ କ'ଣ ମନ ଭରି ଭଲ ପାଇ ପାରିବ ? ଜୀବନରେ ପ୍ରେମ ଯେ ତାର କାମ୍ୟ । ସ୍ୱାମୀର ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଭରା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଘୃଣାରେ ଥରି ଉଠିଲା ବେଳେ ଯୁବତୀ ନାରୀ ପାଇଁ ଟଙ୍କା ସୁନାର ମୋହ କୌଣସି କାମରେ ଆସି ପାରେନା ।

ତଥାପି ତାକୁ ଆଜି ବିବାହ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ରାତି ପାହି ଆସିଲାଣି । ଭୂମିକାର ତନ୍ଦ୍ରା ତୁଟିଛି । କିନ୍ତୁ ଆଖି ମେଲି ସେ ଆଜି ଆଉ ବାହାର ଦୁନିଆକୁ ଦେଖି ନେବାକୁ ଚାହେଁନା । ଚାହେଁନା ସେ ବିଛଣା ଛାଡ଼ି ଆଉ କେବେବି ଉଠି ବସିବା ପାଇଁ । ବରଂ ମୃତ୍ୟୁରେ ତାର ଆନନ୍ଦ । ମୃତ୍ୟୁରେ ତାଁର

ଗୌରବ । ଅଣିମୁଦ୍ଧ କାନ୍ଦୁଥିଲା ଭୂମିକା, କାନ୍ଦୁଥିଲା ଅତି ବିକଳରେ, ଅତି ଗୋପନରେ, ଅତି ନୀରବରେ ।

ସ୍ୱାମୀକୁ ହରାଇ ବିଧବା ହେଲେ ନାରୀ ଜୀବନଟା ଇମିତି ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇ ଯାଏ ସିନା । ବାପ, ମା' ବି ସାତ ପର ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ଅହା ପଦେ କହିବାକୁ ବୁଝାଅ କେବେ ପାଖକୁ ଲୋକଟି ଚାହେଁନା ।

ବିଧବା ଭୂମିକା ଅଣିମୁଦ୍ଧ କାନ୍ଦୁ କାନ୍ଦୁ ଇମିତି ଅକାଶ ପାତାଳ କେତେ କଥା ଭାବି ଚାଲିଥିଲା ।

ହଇଲେ ସୁନ୍ଦରୀ ତାରା, ଦିନ ଅସି ପହରେ ହେଲାଣି, ତୋ ପହଡ଼ ଫିଟିବନି ନା କ'ଣ ବା ? ରାତିଯାକ ପଚେଇ ନିଦ ନଥିବ । ଦିନ ହେଲାଣି ଦେଖେଇ ହୋଇ ଶୋଇଛୁ ? କୋଉ ଗୁଣକୁ ଏ ଦି ଗୋଡ଼ରେ ଅଳତା ବା ? ସତେ ଯଦି ପହିଲି ବାଘ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତା ତେବେ ତ ଅଛ ମଣିଷ ମାନନ୍ତୁନି ଲୋ ?

ସାବତ ମା' ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ହାଣ୍ଡି ଫଟା କଣ୍ଠରେ ଉଠ ବସିଲା ଭୂମିକା । ତାହାରେ ଦିନ ଅଲୁଅର ତେଜ ଖେଳେଇ ହେଇ ପଡ଼ୁଛି । କେତେ ଦିଅଁ ଦେବତା ଡ଼ାକି ସେ ଗତ ରାତିରେ ବିଛଣା ଧରିଥିଲା । ଏ କାଳ ରାତି ନ ପାହାନ୍ତା କି ? ରାତି ପାହିବା ବେଳକୁ ତା ପ୍ରାଣ ବାୟୁ ପିଣ୍ଡ ଛାଡ଼ି ଉଡ଼ିଯାଇ ଥାଆନ୍ତା କି । ହେଲେ ରାତି ପାହିଲାତ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ତ ମରି ଯାଇ ପାରିନି ।

କିଲୋ ମୋ ଡ଼ାକ ଶୁଭୁନିନା କ'ଣ ବା ? ଭୂନ୍ଦୁ ପରି ବସିଛୁ କ'ଣ ? ମୋତେ ଚିହ୍ନିନୁ କିଲୋ ଟୋକୀ । ଗୋଟାଏ ଗୋଇଠାରେ ତୋ ଦାନ୍ତ ଘଷମୁଳୁ ବୁଗାଳି ଦେବି ।

ତାହାଁଙ୍କ ସକାଳଠାରୁ ମୋ ଉପରେ ଇମିତି ବିରକ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି କୋଉ ? ଏତେ ସବୁ କରି ବି ତୋ ମନରେ କ'ଣ

ଠିକାଏ ଦୟା ଅସୁନି ?

କ'ଣ କହିଲୁ ? କ'ଣ କହିଲୁ ଛତର ଖାଇ ? ହଇଲେ ମୋ ମୁହଁ ଉପରେ ଜବାବ ଦେଉଛୁ ? ଅଜି ଭଲ ଦିନଟାରେ ମାଇକିନା ବୋଲି ଯେତିକି ଭାବିଲେ ବି ତୁଇ କ'ଣ ମାଢ଼ ମୁଲେଇ ବସୁଛୁ ? ହଇଲେ ତୋ ଉପରେ ମୁଁ ହାକିମ ନା ମୋ ଉପରେ ତୁ ହାକିମ ବା ? ଘରେ ଗଦାଏ କାମ ପଡ଼ିଛି । ଏଣେ ଅଜଗର ସାପ ପରି ତୁ ଶୋଇଛୁ ! କହିଲା ବେଳକୁ ଦୋଷ ? ସେଇ ଗୁଣ୍ଡିରୁ ଭଘଇତା ଖାଇ ଗଣ୍ଡ ହେଲୁ । ଅଉ କାହିଁକି ଏତେ ଛଇ ବା ? କ'ଣ ଅଜି ବାହା ହେଉଛୁ ବୋଲି ?

ବୋଉ ।·····କହିଁ କହିଁ ହୋଇ କାନ୍ଦ ଉଠିଲା ଭୂମିକା ।

ସେ ଶଳ ରଖି ଦେଇଥା । ଶୀଘ୍ର ଯାଇ ବାସନ ମାଜି ଘର ଓଳାଇ ଦେ । ତା ନହେଲେ ଅଜି ପରା ଦିନରେ ଯୁଅଁଣି ମୁଠାକ ଘୋ ପିଠିରେ ସାର ଦେବି । ଅଉ ଘଡ଼ିଏ ଗଲେ କେତେ କୁଣିଅ ଅସିବେ । ତାଙ୍କର ଚରଗୁ ହେବ । ତୁ ଶୋଇରୁଉ ଏସବୁ କରିବ କିଏ ? ହଇଲେ ଏତିକି ଭାବୁନୁ, ସଣ୍ଢ ହୋଇ ମାଡ଼ି କାମୁଡ଼ି ପଡ଼ିଥିଲୁ, ତାଙ୍କୁ କେତେ ନେହୁରା ହୋଇ ବଇ ପାନ ଟିଏ ଠିକ୍ କଲି । ସେଥିରେ ପୁଣି ମୋ ଉପରେ ଦାଉ ସାଧୁଛୁ ? ଅଜି ଦିନକ ତ । କାଲିଠୁଁ ପରଘରକୁ ଗଲେ ରାଜରାଣୀ ହୋଇ ଦୋଳିରେ ଝୁଲୁଥା । କିଏ ମନା କରୁଛି ? ହେଲେ ମୋ ପାଖରେ ଯେତେବେଳଯାଏ ଅଛୁ ପୋଇଲି ପରି ଖଟିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।·····

ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି, ହାଣଖିଆ ସାପ ପରି ଭମ ଭମ ହୋଇ କୋଠରୀ ଭିତରୁ ବାହାରି ଗଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।

ଭୂମିକା ଉଠି ବସିଲା । ଅଖି ଅଗରେ ଗଦାଏ କାମ । ତେବେ ଅଜିବି ତାକୁ ସବୁ କ୍ଷେପ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ? ନକରିବ

କାହିଁକି ? ସେ ଏ ଘରେ କିଏକି ? ଟୋପାଇଲ ପରେ ନଖର୍ଚ୍ଚ ଏ ଭୁଣ୍ଡକୁ ଅଧାର ମୁଠାଏ ଦେବ କିଏ ? କିଏବା ଅଛି ଆଜି ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ତା ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି କୋଳକୁ ଟାଣି ନେବ ? ମା' ମରିଛି ପିଲଟି ଦିନରୁ । ସ୍ୱାମୀ ମୁହଁ ଚାହିଁ କିଛିଦିନ ସେ ହସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା । ହତଭାଗିନୀ ଭାଗ୍ୟରେ ସେତିକି ବି ଜୁଟିଲାନି । ବିଧବା ଜୀବନରେ ପୁଣି ଅନୁରାଗ ? ମଣିଷ ଜୀବନରେ ସୁଖ ଥାଏ, ସରାଗ ଥାଏ—ସେ ଶୁଣିଛି ଦେଖିଛି—ହେଲେ ଅନୁଭବତ କେବେ କରି ପାରିଲାନି ? ଆଜି କରିବ ବା କେବେ ? ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦିଆ ପରି ସ୍ୱାମୀ ପାଇଥିଲା । ଦେଖିଲେ ପେଟ ପୂରି ଯାଉଥିଲା······ ତାଙ୍କ ସ୍ନେହରେ ସେ ଶଜକୁ ବି ପାଶୋରି ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଦଇବ କ'ଣ ସହିଲା ? ଆଜି ଏ ବିଧବା ଜୀବନରେ ପୁଣି ସେ ନୂଆ ଦେଉଳ ଗଢ଼ିବ । ନୂଆ ଦିଅଁ ଆପିବ । ବୁଢ଼ାବର, ରୂପକୁ ଦେଖିଲେ ଭେଟଣା ହୋଇ ଯିବ । ଏଥିରେ ପୁଣି ଆନନ୍ଦ !······ଭୂମିକାର ଛାତିଆଣି ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ଆଜି ଶେଷ ଦିନ ।

ଆଜି ତା ଜୀବନର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

ଆଜି ତା ସମାଧାନର ଚରମ ଲଗ୍ନ ।

ଭୂମିକା ଭାବୁଥିଲା । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଢାଳି, ବୁକୁରୁ କୋହ ଅଜାଡ଼ି, ବାଉଁ ଅଗଣା କୁଅ ମୂଳରେ ଧାଡ଼ିଏ ଶୃଙ୍ଖଳି ଅଇଁଠା ବାସନ-ତକ ଏକାଠି ଜମାକରି, ଖଣ୍ଡିକ ପରେ ଖଣ୍ଡିଏ ମାଜୁ ମାଜୁ ସେ ଆପଣାର ଜନ୍ମ ବୃତ୍ତାନ୍ତକୁ ଆବୃତ୍ତି କରି ନେଇ ଯାଉଥିଲା ଅତି ନିଖୁଣ ଭାବରେ ।

ଆଖିରେ ଅଖିଏ ଲୁହ ଧରି ଗୀତସଣୀ କୋଠରୀ ସାରା ନିରେଖି ନେଇ ଗଲେ । କଣ୍ଠ ଥରୁଛି, ଅଧର ଥରୁଛି, ଆଉ ଥରୁଛି

ଅବିନାଶୀ ଆତ୍ମାର ଶେଷ ଦୀପ ଶିଖା । ଏଥର ଘଣ୍ଟ ଘଡ଼ି ବିଦାୟ ନେବେ ସିଏ ।

ବଳଭଦ୍ର ଦାଶ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଆଖିରେ ବି ଅଶ୍ରୁ ଚହଲୁଛି ।

ଛୁଟି, ମୋ ପାଦ ପାଖରେ ବସିଛ ? ଶେଷ ବେଳଟାରେ ମୋ ପାଇଁ ଅଧର୍ମ ସାଇତି ଦେଇ ଯାଉଛ ? ଶୁଣ । ଉପରକୁ ଉଠିବସ ।

ବଳଭଦ୍ର ଚୌଧୁରୀ ରୋଗିଣୀର ମଥା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଠି ଆସି ତା ଅଳରା ବଳରା ବାଳକୁ ସାଉଁଳି ଦେବାରେ ଲାଗିଲେ

ତୁମ ପାଦ ଧୂଳିରୁ କଣିକାଏ ଏ ଅଭାଗିନୀ କପାଳରେ ଦେବନି ?

ଏ କ'ଣ କହୁଛ ଗୀତା ? ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲହୋଇ ଯିବଯେ ।

ଭଲ ହେବି ? ହୁଃ ମୋ ଭୁଇଁ ନାହିଁ ।

ପିଲାଟା ତୁମ ସେବା କରି ହାଲିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏଇନେ ନିଦ୍ରେ ଢାଳେଇ ପଡ଼ିଛି ।

ତାକୁ ଟିକିଏ ମୋ ପାଖକୁ ଡ଼ାକନ୍ତ ନା ?

ନିଦ ଭଣ ଭଣ ମୁହଁରେ ଦଶ ବର୍ଷର ଝିଅ ଭୂମିକା ଆସି ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲା ।

ଆ, ମା ! ମୋ କୋଳକୁ ଆ !···ଝିଅଟିର କଅଁଳ ଗାଲ ଉପରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ବୋକଟିଏ ଥାପି ଦେଲେ ଗୀତାରାଣୀ ।—ମୁଁ ଯାଉଛି ମା ! ବାପା ପାଖରେ ରହିବୁ । ଦୁଷ୍ଟାମୀ କରିବୁନି । ହଁ ?

ତୁ କୁଆଡେ ଯିବୁ ବୋଉ ?

ମୁଁ ?···ମୁଁ ପରା ତୋ ଶୁଭ ମନାସିବା ପାଇଁ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବି । ତାଙ୍କଠୁଁ ଡାକରା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲାଣି ।

ଇମିତି କ'ଣ ହେଉଛ ଗୀତା ?

ମୁଁ ଠିକ୍ କହୁଛି, ତୁମେ କାନ୍ତୁ ଭୁଲ୍ ବୁଝୁଛ । ହଉ ବୁଝ ! ଆରେ ତୁମେ ବି କାନ୍ଦୁଛ ? ଛି, ମୋ ରାଣୀ, ସୁନାଟି ପରି, କାନ୍ଦୁଛ କାହିଁକି ? ସବୁଦିନେ ତ ହସ ହସ ମୁହଁ ଦେଖାଉଥିଲ, ଆଜି ଗଲା ବେଳକୁ କାନ୍ଦୁଛ ? ଯିବା ଆସିବାର ଦିନ ଆରେ ଲାଗିଛି, ଦିଅ... ମୋ ଧନଟି ପରି ହସି ହସି ମୋ ମଥାରେ ତୁମ ପାଦ ଧୂଳିକୁ କଣିକାଏ ଲେପି ଦିଅ । ସେତିକିରେ ମୁଁ ବୈକୁଣ୍ଠ ଦେଖିବି ।

ଗାମୁଛା କାନିରେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିଲେ ରୌଧୁସ୍ରୀ ବାବୁ ।

ମୁଁ ତ ଯାଉଛି । ଏଣିକି ମୋ ଭୁଇଁ ତୁମ ହାତରେ ଲାଗିଲା । ତୁମ ହାତରେ ତା ଭାଗ୍ୟ ଦେଇ ମୁଁ ଆଖି ମୁଜୁଛି । ହେଲେ ମୁଁ ନାହିଁ ବୋଲି ମୋ ଧନକୁ କେବେ ଶରଧାରେ ତୁମେ ଅଣହେଲା କରିବନି । ମୋର ପରି ଏଣିକି ତାକୁ ରକ୍ତ ଦେଇ ଗଢ଼ିବ...ସ୍ନେହ ଦେଇ ମଣିଷ କରିବ । ମା ଛେଉଣ୍ଡ ପିଲାଟା ପରା ସେ !

କାହିଁକି ଏମିତି ବାଉଳା ହେଉଛ ଭୁଇଁବୋଉ ? କି ରୋଗ ଯେ ଏଥିରେ ଇମିତି ? ଡାକ୍ତର କହୁଛି ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ହୋଇ ଯିବ । ଭୁଇଁ ତୁମର ବଡ଼ ହେବ...ମଣିଷ ହେବ...ପାଠ ପଢ଼ିବ... ଭଲ ଘର ଭଲ ବର ଦେଖି ବାହା ହେବ । ତୁମେ ଚାଲି ଗଲେ ଏସବୁ କିଏ ଦେଖିବ କୁହତ ?

ଏସବୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଭଗବାନ ମୋ କପାଳରେ ଲେଖି ନାହାନ୍ତି । ହଉ ତାଙ୍କର ଦୟା ହେଲେ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବି । ମୋ ଭୁଇଁ ବାହାଘର ମୁଁ ପୁଣି ନଦେଖିବି ? ମୋ ମା ସେ, ମୋ ନୟନର ପିତୁଳା । ଯେତେ ଦୂରରେ ଥିଲେ ବି ତା ବାହାଘରକୁ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବି । ଯୋଉଁକି ମୋର ମୁଁ ବନ୍ଦେଇବିନି ତ ଆଉ ବନ୍ଦେଇବ କିଏ ?

ମଣିଷ ମରେ ହେଲେ ଆଶା ମରେନା ।

ମଣିଷ ବୁଝାଅଛୁ ଯାଏ ହେଲେ ତା କଥା ଏଇଠ ପଡ଼ିଛୁହେ ।

ଗୀତଦେବୀ ଆଖି ମୁଦିଲେ । ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ତୁଣ୍ଡରେ ସେଇ ଗୋଟିଏ କଥା—ମା'ଛେଉଣ୍ଡ ପିଲାବୋଲି ମୋ ଭୁଇଁକୁ ଅଜ ଶରଧାରେ ଅଣହେଲା କରିବନି । ତାକୁ ବହୁତ ପଢ଼େଇବ···ଭଲ ଘରେ ବାହା କରେଇବ···ସେ ମୋ ନୟନର ପିତୁଳା······

ମା'ଲୋ । ଏ, ମା' ।

କ'ଣ ନନା ?

କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲ କି ?

କୁଆଡ଼େ ତ ନାହିଁ । ଏଇ ପ୍ରକୃତି ଆସିଥିଲା, ଯେ, ତା ସାଥିରେ, ତାଙ୍କର ଘରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲି । ତୁମେ କିମିତିକା ମଣିଷ କୁହତ ନନା ? ସକାଳ ପହରୁ ଯାଇଛ ଯେ, ବେଳ ଅସ୍ତ ଢଳିବାକୁ ବସିଲାଣି, ଦେଖା ନାହିଁ । ଖିଆ, ପିଆ, କୌଣସିଥିରେ ତୁମର ଅଜ ମନ ରହୁନି । ଭାତତ ଶୁଖି ଚାଉଳ ହେଲାଣି । ଖାଇବା ପିଇବାରେ ହେଳା କଲେ ଦେହ କ'ଣ ଦେହ ହୋଇ ରହିବ ?

ବଳଭଦ୍ର ଚୌଧୁରୀ ହସିଲେ ।

ଛାଡ଼ ମା' । ଏ ପାଗଳା ନନାଟା ଉପରେ ଇମିତ ରାଗିଲେ ହେବ ? ତୋ ମା' ଆଖି ମୁଦିଲା ଦିନଠୁଁ ମୋର ସବୁ ଯାଇଛି । ଅଛା ତୁ ଖାଇ ସାରିଲୁଣି ତ ?

ତୁମେତ ଆସିନ, ମୁଁ ଅଜ ଖାଇଥାଆନ୍ତି କିମିତ ? ସେ ଭାତ କ'ଣ ଭାତ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତା ?

ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ତୋତେ ଏତେଥର ଏତେ ବୁଝେଇ କହିଲି, ତଥାପି ତୁ ଶୁଣିଲୁନି ? ଗୀତ ମସନ୍ଦନୁ ତୋର ମୁହଁ ଚାହିଁ ଏ ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ରହିଛି । ହେଲେ ତୁ ଯଦି ଖିଆପିଆରେ ହେଳା କରୁ ତେବେ ଏ ସୁନା ଦେହ କଳା ପାଲଟି ଯିବ ସିନା ? ସରଗରେ ଥାଇ ଗୀତ ମୋତେ କ'ଣ କହିବ ? ଅଚ୍ଛା, କହତ ମା'; ତୋ ମା ବଞ୍ଚିଥିଲେ ତୋତେ କ'ଣ ସେ ଏତେବେଳଯାଏ ଉପାସରେ ରଖାଇ ଦେଇ ଥାଆନ୍ତା ?

ତମେ କୁହତ ନନା । ବୋଉ ଯଦି ବଞ୍ଚି ଥାଆନ୍ତା ତେବେ ତୁମେବି କ'ଣ ନଖାଇ ନପିଇ ଏତେବେଳଯାଏ ବାହାରେ ବୁଲୁ ଥାଆନ୍ତ ?

ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଝିଅ ମୁହଁକୁ ଘଡ଼ିଏ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ହଉ ଯା; ଭାତ ବାଢ଼୍ ତ । ହଁ ଶୁଣ୍ ।

ଭୁଲି ଯାଉ ଯାଉ ଅଟକି ଗଲା ଭୂମିକା ।

ଦେଖିତ, ତୋ ପାଇଁ ଏ ଶାଢ଼ୀ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଆଣିଛି । ଆଉ ଏ ଯୋତା ହଳିକ ପାଦକୁ ହେଉଛି କି ନା ଲଗାଇ ଦେଖ । ବହୁତ ଦୋକାନ ବୁଲି ବୁଲି ଏଇ ହଳିକ ମନକୁ ପାଇଲା ବୋଲି ନେଇ ଆସିଛି ।

ଭୂମିକା ସାମାନ୍ୟ ଶଙ୍କି ଉଠିଲା ।

ଭାରି କହୁଥିଲ ତୁମ ନିଜର ଖଣ୍ଡେ ଧୋତି କିଣିବାକୁ ପଇସା ନାହିଁ ବୋଲି । ଅଥଚ ଆଜି ତୁମକୁ କିଏ କହିଲା ମୋ ପାଇଁ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଶାଢ଼ୀ ଆଉ ଯୋତା ଆଣିବାକୁ ?

ତୁ ନକହିଲେ ବି ମୋର କ'ଣ ତୋ ପାଇଁ କିଛି କରିବାର ନାହିଁ ? ରକ୍ତ ଦେଇ ଗଢ଼ିଛି ଯେତେବେଳେ, ତୋ ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ମୁଁ କ'ଣ ବୁଝି ପାରିବିନି ? ଘର ପିନ୍ଧା ଶାଢ଼ୀ ତୋର ନଥିଲା ।

ଏ ଦ'ଖଣ୍ଡ ଝିନଇ ଅସିଲ । ଅଜ ଇସ୍କୁଲକୁ ଯାଉଛୁ ସେ ଖାଲ୍ ଗୋଡ଼ରେ । ଖସ୍ଦନ, ମୋ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମା'ର କୁନି ପାଦ ଦୁଇଟିକୁ ଉଭଲ୍ଲ ଭୁଇଁଲାଗି ଜ୍ୱର ବାଧୁଥିବ । ସବୁ ପିଲ ମାଢ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି । ମୋ ସୁନା କୁଣ୍ଢେଇ କ'ଣ ମାଢ଼ି ପାରିବନି ?

କାଇଁ ପଇସା ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ କିଣି ଅଣି ଥାଅନ୍ତି । ଧାର ଉଧାର କରିବା ଅପେକ୍ଷା କିଛି ଦିନ ଅପେକ୍ଷା କରି ଯାଇଥିଲେ ଖୁବ୍ ଭଲ ହୋଇ ଥାଅନ୍ତା ।

ଶ୍ଚୁପ୍ ଦୁଷ୍ଟ । ମୋ କାମଉପରେ ପ୍ରତିବାଦ କରିବୁ ପୁଣି ତୁ ? ...ମୋରଠୁଁ ଜନ୍ମ ହୋଇ ?

ଅଉ ଅଧିକ ପ୍ରତିବାଦ ନକରି ନୀରବରେ କୋଠରୀ ଭିତରୁ ବାହାରି ଗଲା ଭୂମିକା ।

ଅ-ସେ-ମା-ଅ-ତୋତେ ମୁଁ ଚିହ୍ନିଁ ବସିଛୁ ପରା ?

କାହିଁକି ବାପା ! ବହି ବସ୍ତାନୀ ପାଖ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ରଖି ଦେଇ ପାଖକୁ ଭୂମିକା ଲାଗି ଅସିଲା ।

ଝିଅର ଦୁଧ ଅଳତା ଗୋଳା ନରମ ଗାଲ୍ ଦୁଇଟି ଉପରେ ନିଜର ଖୁଡ଼ିଆ ମୁହଁଟି ଲଗାଇ ମନ ଭରି ଗୋଟିଏ ଚୋପ ଖାଇ ଦେବା ପରେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲିଲେ—ସଞ୍ଜ ଅସି ବୁଡ଼ିବାକୁ ବସିଲାଣି, ଏତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍କୁଲରେ କ'ଣ କରୁଥିଲୁ ଶୁଣେ ? ପାଠ ପଢ଼ିବ ବୋଲି କ'ଣ ରାତି ଅଧ ଯାଏ ? ପଢ଼ି ପଢ଼ି ମୋ ସୁନା କଣ୍ଢେଇ କେତେ ଝାଉଁ ଗଲାଣି ଲେ ? ମା'ଥିଲେ ଭୁଇଁରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଟି ଦିଅନ୍ତାଣି ।

ମୁଁ କ'ଣ ଏତେବେଳ ଯାଏ ସ୍କୁଲ୍‌ରେ ଥିଲି କି ?

ଅଉ ?—ଝିଅର ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ।

କେତେବେଳୁ ଛୁଟି ହେଲଣି, ବାଟରେ ଅସ୍ତ ଅସ୍ତ ପ୍ରକୃତ ତାର କଣେ ସାଙ୍ଗ ଘରକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଟାଣିଲା । ସେଠୁ ଫେରୁ ଫେରୁଛି ଏତେ ଡ଼ୁର ।

ପ୍ରକୃତ ସାଥିରେ ତୋ ମନର ମେଳ ଖୁବ ବଢ଼ୁଛି । ନୁହେଁଲୋ ମା ?

ଅଉ କ'ଣ ବୁଝନ୍ତାନି ? ଘରକୁ ଡର ଲାଗିଲୁ । ଏକାଠି ଖେଳୁଛୁ । ଏକା ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଛୁ । ଏକା ସାଥିରେ ଯାଉଛୁ... ସତରେ ନନା ପ୍ରକୃତ ପରି ପିଲାଟିଏ ମୁଁ କେଉଁଠି ଦେଖିନି । ସେ ମୋତେ କେତେ ଭଲ ପାଏ...ଦଣ୍ଡେ ନ ଦେଖିଲେ ଠିକ୍ ତୁମରି ପରି ପାଗଳ ହୋଇ ଉଠେ ସେ । କଥାରେ କଥାରେ କୁହେ, ତୁ ବଳଭଦ୍ର ମଜସାଙ୍କର ଝିଅ ହେଲେବି ମୋ ନିଜର ଭଉଣୀଠୁଁ ବଳି । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ଆମେ ଦୁହେଁ ବୋଧହୁଏ ଗୋଟିଏ ବୃନ୍ତର ଥିଲେ ।

ହେଲେ ସବୁଦିନେ ତାର କ'ଣ ତୋ ଉପରେ ଏଇ ସ୍ନେହ ରହିଥିବ ମା ?

କାହିଁ ରହିବନି ? ସେତ ମୋତେ ଯେତେ ଭଲପାଏ, ତା ସାନ ଭଉଣୀ କୁନ୍ତୀକୁ ବି ଏତେ ପାଏନା ।

ତଥାପି ସେ ବଡ଼ଲୋକ ଘରର ଝିଅ ମା । ତୁ ଓ ସେ ଭିତରେ ଅକାଶ ପାତାଳର ଫରକ ରହିଛି । ଅଜା ପିଲା ଅଛ ବୋଲି ସିନା ଦୁହିଁଙ୍କର ଏତେ ମନ ମିଳୁଛି । କିନ୍ତୁ କାଲି ସେ ବଡ ହୋଇଗଲେ

ଅଉ କ'ଣ ଏଇ ମନ ରଖି ପାରବ ? ବରଂ ଅମକୁ ଗରବ ଆଖିରେ ଦେଖି ଘୃଣାରେ ନାକ ଟେକିବ ।

ଅଉ ? ମୋତେ ସବୁ କହିବ ପଛେ ପ୍ରକୃତ ବିଷୟରେ କେବେ କିଛି କହିବନି ନନା । ସେ ମୋତେ କେତେ ଭଲପାଏ ସେ କଥା ମୁଁ ବେଶ ଜାଣେ । ସେ ମୋତେ କହନ୍ତି, ଦରକାର ହେଲେ ତା ନିଜ ଦେହର ରକ୍ତବି ମୋ ପାଇଁ ଦେବାକୁ ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି । ଅଉ ତାକୁ ପୁଣି ତୁମେ ଭୁଲ ବୁଝୁଛ ? ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ମନ ମରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ମିଳିମିଶି ରହିଥିବ ।

ଭୂମିକାର ସରଳ ଯୁକ୍ତିକୁ ଅତି ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ବୁଝି ନେଇ କଥାର ମୋଡ ଦେଲେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ।— ତୋ ମାମୁଁ ଅଜି ଆସି ଥିଲେ ।

କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ?

ବଜାରକୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏଇନେ ଅସିବେ ।

କାହିଁକି ଅସିଥିଲେ ଯେ ?

ତତେ ନେବାକୁ । ତାଙ୍କ ଗାଁରେ କୁଆଡ଼େ ବଡ଼ ଯାତ୍ରାଟ ଏ ହେଉଛି, ସେଇଥି ପାଇଁ ତୋତେ ନେବାର ଝୁଙ୍କ୍ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସଫା ମନାକରି ଦେଲି ।

ମନାକରିଦେଲ ? ତାଙ୍କ ମନରେ କଷ୍ଟ ହେବନି ? ଅତଙ୍କିତ ସ୍ୱରରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ଭୂମିକା ।

ହଉ । ତାଙ୍କ ମନ ରଖି ମୋ ମନରେ କଷ୍ଟ ଅସିଲେ କିଏ ସମ୍ଭାଳିବ ? ତତେ ଦଣ୍ଡେ ଛାଡ଼ି ମୁଁ କ'ଣ ଶାନ୍ତିରେ ରହି ପାରିବି ? ଇସ୍କୁଲକୁ ଯାଉଛୁଯେ, କିମିତି ଫେରିବୁ ସେଇ ଚିନ୍ତା କରି କରି ମୋ ବେଳ ସରୁନାଇ । ଅଉ ମାମୁ ସାଥିରେ ଏତେ ଦିନ ଯାଇ ତୁଇରେ ରହିବୁ । ମୁଁ ଏକାଟିଆ ବଞ୍ଚିବ କିମିତି କହତ ଦେଖି ? ହଉ ଗଲୁ ।

ପାଣି କାଢ଼ି ଥୋଇ ଦେଇ ଅସିଛୁ । ଶୀଘ୍ର ଗୋଡ଼ ହାତ ଧୋଇ ଦେଇ ଅସିବୁ । ମୁଁ ଜଳଖିଆ ରଙ୍କଟୁଛି ।

ତୁମେ କାହିଁକି ପାଣି କାଢ଼ି ଥୋଇ ଦେଇ ଅସିଲ ? ମୁଁ କ'ଣ ପାରି ନଥାନ୍ତି ? — ପ୍ରତିବାଦ ସ୍ୱରରେ କହିଲା ଭୂମିକା ।

ଛି ମା ! ଏଇ କଥାରେ ଅବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ନା ?

ନାଁ, ତୁମେ ଜଳଖିଆ ତିଆରି କଲେ ମୁଁ ଜମାରୁ ଖାଇବିନି । ମୋର କ'ଣ ହାତ ନାହିଁଯେ, ଦହଗଞ୍ଜ ହୋଇ ତୁମେ ସବୁ କରୁଥିବ ?

ପୁ'ଣି ବୁଦ୍ଧାମୀ ? ପାଗଳୀଟା ! ଇମିତି ହୁଅନ୍ତି ? ତୁ ଏସବୁ କାମ କଲେ ଅକାଶରେ ଥାଇ ତୋ ମା' କାନ୍ଦିବ ପରା, ଛି, ସୁନା ! ଯା'ତ ଶୀଘ୍ର କାମ ସାରି ଆ ।

ଭୂମିକା ଚାଲି ଗଲା ।

ଚନ୍ଦନପନ କଲେ ଅତି ଯତ୍ନରେ ମାଡ଼ିତଲେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଇ ଦେଇ ମିଶ୍ରେ କହିଲେ — ଆରେ ବସ ଗୈ ଧୁସ୍ତି, ଏତେ ଯିବାକୁ ତର ତର କାହିଁ ? ଘରେ କ'ଣ ଗୁଡ଼ ଘର ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଖାଇ ଯାଉଛି ?

ନାଇଁ ମଉସା କାମ ଅଛି । ସଞ୍ଜ ହେଲାଣି । ଘରେ ପିଲାଟା ଏକା ଅଛି । ଡ଼ରୁଥିବ । ଗଲେ ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ'ଙ୍କୁ ନ ଫୁଟାଇଲେ ସ୍ୱଭାଟା ଉପାସରେ କଟି ଯିବଯେ ।

କ'ଣ କହିଲୁ ? ମିଶ୍ରେ ଅଣ୍ଡି ଦୁଇଟା ଡାଳୁରେ ଖୋସି ଦେଇ କ୍ୱମିତକା ଖାପଛଡ଼ା କଣ୍ଠରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ — ଅଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ହାତରେ ରୋଷେଇ କରୁଛୁ ?

ଆଜ କ'ଣ କରିବ ମଞ୍ଜୁସା ? ଗୀତ ଗଲାଦିନୁ ସବୁତ ଯାଇଛି । କିଏ ଅଳ୍ପରେ ଅଗରୁ ପଛରୁ ଅନାଇ ମୁଠାଏ ବାନ୍ଧି ଦେବ ?

ତାଇଁ ତୁଇଁ ? ଏତେବଡ ପିଲା ହେଲଣି, ମୁଠାଏ ଫୁଟାଇ ଦେଇ ପାରୁନା ଯେ ଊଠେ ଦାହଗଞ୍ଜ କରୁଛୁ ?

ସେ କଥା ମୋତେ ଆଉ କହନା ମଞ୍ଜୁସା । ତୁଇଁ ତୁମଆ ଆଖିରେ ବଡ଼ ହେଲେ ବି ମୋ ଆଖିରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଧୁଣିଆ ପିଲା । ତା ଗୁଲୁଗୁଲୁ କଥା ମୋତେ ଏବେ ବି ଶୁଭୁଯାଉଛି । ତାକୁ ପୁଣି ମୁଁ ବଢେଇ ଦେବି ?

ଏଇ କଥା ତ ତୋର ଗଲାଣି । ମାଇକିଜାତିଆ ଝିଅ । ସବୁ ତାର ଶିଖିବାର କଥା । ଏଇ ଦିନୁ ମୁହିଁ ବଢେଇ ଦେଲେ ଶାଶୁ ଘରେ ଗଞ୍ଜଣା ସହି ନ ପାରି ଖାଲି ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛୁଥିବ ।

ସେଇତ ପଛକଥା । ତୁଇଁ ଗୋଟାଏ ମଣିଷ ହେଲୁଣି ଯେ କାହାହେବ ? ଶାଶୁଘର କରିବ ? ମୋ ନୟନ ପିତୁଳା ହାତରେ ମୁଁ ପୁଣି ପାଣି ଲଗାଇ ଦେବି ? ବଳଭଦ୍ର ଚୌଧୁରୀ ବଞ୍ଚି ଥାଉ ଥାଉ ଏକଥା ସମ୍ଭବ ହେବନି । ତା ମା'ସେପାରିରେ ଥାଇ ମୋତେ କ'ଣ କହିବ ? କହିବ, ମୋର ଏତିକି ଅନୁରୋଧ ରଖି ପାରିଲନି ? ମୁଁ ଯାଉ ଯାଉ ମୋ ମା'କୁ ତୁମେ ଏତେ ଅଣହେଲା କଲ ? ···ବଳଭଦ୍ର ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଲୁହରେ ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ବାସ୍ । କାନ୍ଦ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଟି ? କଥା କହୁ କହୁ କାନ୍ଦ ? ଅରେ ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ତ ଏତେ କହିଲି । ଯେ ଗଲା ସେ ଗଲା । ତିନି ବର୍ଷର କଥାକୁ ଏତେ ହେଜ ହୋଇ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇଲେ କଣ ହେବ ? ବରଂ ତାକୁ ପାଶୋରି ଆଉ ଗୋଟିଏକର ହାତଧରି ଘରକୁ ନେଇଆ, ଦେଖିବୁ ଗତ ତିନିବର୍ଷ ଧରି ଯାହାକୁ ପାଶୋରିପାରୁନୁ, ଦିନ କେତୋଟା ଭିତରେ କିମିତି ପାଶୋରି ଯିବୁ ।

କହ, ରାଜିତ ? ଦିନ ଅଠଟା ଭିତରେ ମୁଁ ବାହାଘରଟା କରାଇ ଦେବି ।

ନା ମଉସା, ମୋତେ ଆଉ ଥରକୁ ଥର ବଳାନା । ଗୀତି ମୋର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଥିଲି । ସେ ଏ ଘରୁ ଯାଇଛି ତ ସବୁ ଯାଇଛି । ଆଉ ପୁଣି ଏ ବୟସରେ କାହିଁକି ସଂସାର କରିବାକୁ ମନ ବଳେଇବି ? ମୋ ସଂସାର କେଉଁଦିନୁ ପୋଡ଼ିଗଲଣି । ଖାଲି ଶୁଖିଲା ପିଣ୍ଡଟା ଭୂଇଁକୁ ଜଗି ପଡ଼ି ରହିଛି । ତାର ପାଖରେ ଦିନେ ସେ ବି ମାଟିରେ ମିଶିବ ।

ଏମିତି କଥା କହିଲେ ଘର ଚଳେନି ବଳଭଦ୍ର । ଗତ ଦୁଇ ବର୍ଷହେଲା ତ ମୁଁ ଲଗାଇ ଆସୁଛି । ଆଜି ବି ତତେ ସମୟ ଦେଉଛି । ଭାବିଚିନ୍ତି ପାଗଳା ମନ ଛାଡ଼ି ମୋ କଥାରେ ରାଜି ହୋଇଯା । ଦେଖିବୁ ନୂଆବୋହୂର ପାଦ ଲାଗି ତୋ ଘର ପୁଣି କେମିତି ପୂରି ଉଠିବ । ଅଇଛୁ ସିନା ବଳ ବହପ ଅଛି ବୋଲି ସବୁ ପାରି ହୋଇ ଯାଉଛି, ହେଲେ ସେତକ ଖସିଲେ ତୁଣ୍ଡରେ ପାଣି ମୁନ୍ଦାଏ ଦେବ କି ତୋର କିଏ ଅଛି କହିଲୁ ? ଭୁଇଁ କଣ ସବୁଦିନେ ତୋ ପାଖରେ ବସିଥିବ ?

ତୁମେ ତେବେ ମଉସା କ'ଣ କହୁଛ ? ମୋର ସୁଖ ପାଇଁ ମୁଁ ମୋ ଭୂଇଁର ଜୀବନକୁ ଛାରଖାର କରିଦେବି ?

କେବେ ଛାରଖାର କରିବୁ କାହିଁକି ? ତୁ ବାହାହେଲେ ଭୁଇଁ ବରଂ ନୂଆ ବୋଉର ସ୍ନେହରେ ପୁରୁଣା ବୋଉକୁ ପାଶୋରିଯିବ ।

ସ୍ନେହ ? ସାବତ ମା'ର ସ୍ନେହ ? ସେଥିରେ ମୋ ମା' ଗୀତିକୁ ପାଶୋରିଯିବ ? ଏକଥା କୋଉକାଳେ ହେଇଛି ନା ଆଜି ହେବ ?

କୋଉକାଳେ ନ ହେଲେ ବି ଏଇ କାଳରେ ହେବ । ଅରେ ବୋହୂ ତୋ ଅଧୀନରେ ରହିବ ନା ତୁ ତା ଅଧୀନରେ ରହିବୁ ?

ତୋ ଘର୍, ତୋ ଦୁଆର । ତୁ ଯଦି ଗୃହିଁରୁ ଝିଅଁକୁ ଶରଧା କରିବାକୁ, ସେଥିରେ ସେ କ'ଣ ବାରଣ କରିବ ? ତା ପରେ ମୁଁ ଯୋଉ ଝିଅ ତୋ ପାଇଁ ଠିକ୍ କରିଛି ନା···ହଇରେ ସେ ପୁଣି ଖରାପ ହେବ ? କଲେ କଡ଼ା ଛେପ ବାହାରକୁ କଚ୍ କରି ଘୁଞ୍ଚି ଦେଇ ମିଶ୍ରେ ଅନୁଭବ ପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚିଆସିଲେ । ଦୁନିଆରେ କେତେ ଝିଅ ଅଛନ୍ତି, ହେଲେ ଦ'ବର୍ଷ ହେବ ମୁଁ ସେଇ ଝିଅଟି ପାଇଁ ଏତେ ଜଗର ଲଗାଇଛି କାହିଁକି ? ତାକୁ ନ ଚିହ୍ନି ନ ଜାଣି କ'ଣ ଏତେ କଥା କହି ଯାଉଥିଲି ? ଆହା-ହା-ନାଁଟି ଯେମିତି ତୁଳସୀ, ପିଲାଟି ବି ଗୋଟିଏ ସାକ୍ଷାତ ତୁଳସୀ ଗଛ । ଏତେବଡ଼ ଝିଅ ହେଲଣି, ମାଛକୁ ମ' ବୋଲି କହି ଶିଖିନି । ଆଉ କାମ ଦାମ କଥା··· ସେ କଥା ତୋତେ କ'ଣ କହିବିରେ ଚୌଧୁରୀ । ବଳେ ବୁଝିବୁ ନାହିଁ ପେ । କ'ଣ ମନକୁ ଆସୁଛି ? ଯଦି ରାଜି ହୁଅନ୍ତୁ ତେବେ ଏଇ ପହିଲି ଓଳିରେ କାମଟା ବଢ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତେ ।

ଅଶ୍ୱସ୍ତିର ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ଛାଡ଼ି ବଳଭଦ୍ର ଚୌଧୁରୀ ହଠାତ୍ ଉଠିପଡ଼ିଲେ । —ଯାଉଛି ମଉସା । ମୋତେ ଆଉ ସେ କଥାରେ ବଳାନା । ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ ଥରେ ହାତରୁ ହରାଇ ଆଉ ପୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଆଶା କରିବି କାହିଁକି ? ମୋ ସୁଖ ପାଇଁ ମୁଁ ମୋ ଝିଅର ଜୀବନକୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇ ପାରିବିନି । ତା ମା'ର ଶେଷ ଅନୁରୋଧ ଏଡ଼ି ଦେଇ ପାରିବିନି ·····

ଶୀତଳ ଛନ ଛନ ପବନରେ ଧୂଳିଆ ଖଦର ଉତ୍ତରା ଧୀରେ ଘନେଇ ଉଠିଲାଣି । ଦିନ ନ'ଅଟାରୁ ବଳେଇ ପଡ଼ିବ ନିଶ୍ଚୟ । ସ୍କୁଲ୍ ବେଲ ପାଖେଇ ଆସୁଛି । ଲିଭିଲା ଚୁଲିଟା ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା ଭୂମିକା । —ଧେତ୍ ଏ ଚୁଲି ଜଳିବନି କି ମଣିଷ ଗଣ୍ଡାଏ ଖାଇ ସ୍କୁଲ୍‌କୁ ଯାଇପାରିବନି ।

ତେବେ ବି କ'ଣ ଚୁଲି ଜଳୁଛି ? ଆଖିରେ ଅଖିଏ ଧୂଆଁ ପଶିଗଲାଣି । ବାହାରକୁ ଉଠି ଆସୁଥିଲା ଭୂମିକା । ଦୁଆର ବନ୍ଧ ଉପରେ ଭରା ଦେଇ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ।

ନନା...

ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ନୀରବ ।

ତୁମେ କାନ୍ଦୁଛ ନନା ?

ତଥାପି ବଳଭଦ୍ର ବାବୁଙ୍କର ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲୁନି ।

ଗୁଡ଼ ଉପରକୁ ଅଜଣା ଅସି କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ଭୂମିକା । —ତୁମର କ'ଣ ହେଲା ନନା ? କାହିଁକି ଇମିତି କାନ୍ଦୁଛ ?

ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ଆବେଗରେ ଝିଅର ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳକୁ ସାଉଁଳି ଅଣୁ ଅଣୁ ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିଲେ ।

ନାଇଁଲୋ ମା' । ତୁ ଥାଉ ଥାଉ ମୋର ପୁଣି ହେବ କ'ଣ ? ତୁ ତ ମୋର ସବୁ ।

ଏ ତୁମର ମନ କଥା ନୁହେଁ ନନା । ମନ କଥା ଯଦି ସତ ହୋଇଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ତୁମେ କଣ ମୋର ଆଗରେ ଇମିତି କାନ୍ଦି ପାରୁଥାଆନ୍ତ ? ବୋଉ ସିନା ମରିଯାଇଛି, ହେଲେ ତୁମପାଇଁ ତ

ମରନ୍ତି । ସେ ଯଦି କେବେ ତୁମ ମୁହଁରେ ହସଛଡ଼ା ଦୁଃଖ ଦେଖେ ତା ମନ କେତେ ଯେ ଜଳିପୋଡ଼ିଯାଏ ସେ କଥା ତୁମେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ବୁଝିପାରିଲନି ।

ମୁଁ ସବୁ ବୁଝିଛି ମା, ହେଲେ ତୁ କିଛି ବୁଝିପାରୁନୁ । ତୋ ଦେହରେ ଛୋଟିକିଆଏ ଧୂଳି ଲାଗିଲେ ତୋ ନନା ଯେ କେତେ ଆକୁଳ ବିକଳ ହୋଇ ଉଠେ, ଏ କଥା ତୁ ଆଜିଯାଏ ବୁଝି ପାରିଲୁନି ।

କିଏ କହିଲା ବୁଝି ପାରିନି ବୋଲି ?

ବୁଝିଛୁ ଯଦି, ପୁଣି ଇମିତି ଅବୁଝା ହେଉଛୁ କାହିଁକି ? ଆଜିଯାଏ ମୁଁ ତୋ ହାତରେ କୁଟା ଖିଏ ଦୁଇ ଖିଅ କରିଦେଇନି । ଅଥଚ ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲି ବୋଲି ତୁ ଚୂଲି ଫୁଙ୍କି ଲାଗିଛୁ । ଆଖିରେ ଧୂଆଁ ପଶି ସେ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦିଆ ମୁହଁଟି କିମିତି କଳା ପଡ଼ିଗଲାଣି ଗଲା ଦେଖିବୁ । କିଏ କହୁଥିଲା ଏ ଘରକୁ ତୋତେ ଆସିବାକୁ ? ଭାତ ଡାଲି ବସେଇ ଦେଇ ମୁଁ ଦଣ୍ଡେ ବାହାରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲି । ଚୂଲି ଲିଭି ଯାଇଥିଲା ତ ଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ଆସିଥିଲେ ପୁଣି ଲଗେଇ ଥାଆନ୍ତି । ତୁ କାହିଁକି ସେ ଘରେ ପଶୁଥିଲୁ ?

ଭୂମିକା ହସିଲା ।

ମୋର ତ ପୁଣି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଛି ? ତୁଅ ଥିଲି । ତୁମେ କହୁଥିଲ । ଏଣିକି ବଡ଼ ହେଲିଣି । ତୁମେ କାହିଁକି ଦହଗଞ୍ଜ ହେବ ?

ଚୁପ୍ କର । ମନେ ମନେ ବଡ଼ ହେଇଗଲୁଣି । ତୋ ମା'ର କେତେ ଆଶା...ତୁ ବଡ଼ ହେବୁ – ବହୁତ ପାଠ ପଢ଼ିବୁ – ବଡ଼ ଘରେ ବାହା ହେବୁ—ରାଜରାଣୀ ହେବୁ । କାଳପର ସବୁ ଲୁଟି ଯାଉଛି । ...ବଳଭଦ୍ର ଚୌଧୁରୀଙ୍କ କଣ୍ଠ କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ଆସିଲା ।

ଉଚ୍ଛୁଳା ମମତାରେ ପୁଣି ଥରେ ନନାଙ୍କ ବିଶାଳ ଛାତି ଉପରେ ମୁହଁକୁ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଲା ଭୂମିକା ।

ଆଜି ଦିନକ ମୋତେ କ୍ଷମାଦିଅ ନନା, ଏଣିକି ମୁଁ ଆଉ ଜମାରୁ ଅବାଧ ହେବନି ।

ଗ୍ରାମ ଦେବତୀଙ୍କ ପାଖରେ ଅହରହ ଦୀପ ଜଳୁଛି, ମାନସିନା ଚାଲିଛି, ଶକ୍ତି ମୁତାବକ ଡାକ୍ତର କବିରାଜ ଛୁଟିଛନ୍ତି, ପଥି ପାଞ୍ଚଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି, ଫଳ ମୂଳ କିଣା ହୋଇ ଆସୁଛି—ତଥାପି ଭୂମିକା ଦେହର ଉତ୍ତାପ କମୁନି ।

ଭୂମିକାର ବେମାର ପଡିବା ପନ୍ଦର ଦିନରୁ ବଳେଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ଦିନ ରାତି ପାଖେ ପାଖେ ବଳ ଭଦ୍ର ଚୌଧୁରୀ ଜଗି ବସିଛନ୍ତି । ଆଉ ଜଗି ବସିଛି ଭୂମିକାର ଅତି ଆପଣାର ସଙ୍ଗିନୀ ପ୍ରକୃତି ଜନାଦ୍ର ହୋଇ, ଗଭୀର ସନ୍ତାପରେ, ଛଳ ଛଳ ଚାହାଣୀରେ । ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ନେଇ ମିଶ୍ରେ ବି ଆସୁଛନ୍ତି । ଦଣ୍ଡେ ଘଡ଼ିଏ ବସୁଛନ୍ତି । ଧୂଆଁ ପତ୍ର ଦଳି ମାଡ଼ି ତଳେ ଗୁଞ୍ଜୁଛନ୍ତି । ଗୃହ ଆଡ଼କୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଦେଖି କାସେଲ ବେ ଭୂମିକା କାନରେ ଗୁପ୍ତ ମନ୍ତ୍ର ଫୁଙ୍କି ଦେଇ ଯାଉଛନ୍ତି—ତୋର ଚିନ୍ତାରେ ବଳଭଦ୍ରର ଅବସ୍ଥା ଦିନକୁ ଦିନ ତଳକୁ ଯିବାକୁ ଲାଗିଲାଣି । ତାକୁ ଯଦି ମଙ୍ଗାଇ ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି ବିବାହ କରାଇ ଦେଇ ପାରନ୍ତୁ ତେବେ ସେ ସୁଖୀ ହୁଅନ୍ତା, ତୁ ସୁଖୀ ହୁଅନ୍ତୁ, ତୁମ ଘର ବି ପୂରି ଉଠନ୍ତା ।

ନିସ୍ତେଜ ଆଲୋକ ଛାଡ଼ି କୋଠରୀଟି ଭିତରେ ଦୀପଟିଏ ଜଳି-ଜଳି ଚାଲିଛି । ହଲି ଦୋହଲି ଧାସେ ଶିଖା ତାର ଲିପା ପୋଛା କାନ୍ଥ ଉପରେ ଦୋଳୁଛି । ରୋଗିଣୀ ଭୂମିକା ଭାବି ଚାଲିଛି ଅତି ତନ୍ମୟ ଭାବରେ, ଅତି ଗଭୀର ଦୃଷ୍ଟିରେ ।

ମିଶ୍ରେ ଅପଣେତ ଭୁଲ୍ କହୁ ନାହାନ୍ତି ।

ନନା ଯଦି ପୁଣି ଥରେ ବିବାହ କରନ୍ତେ, ଷତି କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା ?

ସେ ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖିଛି, ନନା ତାର କେତେ କଷ୍ଟ ପାଉଛନ୍ତି । ବୋଉ ମରିବା ତିନି ବର୍ଷ ବିତି ଗଲାଣି । ଏହାର ଭିତରେ ଦୁନିଆର କେତେ ଅଦଳ ବଦଳ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଛାଡି ଠାରି ଡ଼ାକି ଅତୀତକୁ ପାଶୋରି ଯିବା ମଣିଷ ଜାତିର ଧର୍ମ । ହେଲେ ନନା ସେ ଧର୍ମ ହୁଡ଼ୁଛନ୍ତି । କ୍ଷଣକ ପାଇଁକି ବୋଉକୁ ପାଶୋରି ପାରି ନାହାନ୍ତି । ଅନେକ ଥର ସେ ଦେଖିଛି ନାନା ନିରୋଳାରେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇ କାନ୍ଦନ୍ତି··· ନିଛାଟିଆ ଘରଟାରେ ଚୁପି ଚୁପି କେତେ କଥା କୁହନ୍ତି—ହେଲେ କାହାକୁ ? କିଏ ବୁଝିବ ତାଙ୍କ ମନର ଦରଦ ? ମଶାଣୀର ଚିତା ନିଆଁ ମଶାଣୀରେ ମଲାଣି···ଚିତା ପାଉଁଶ ମାଟି ସାଥିରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଞ୍ଜି ଗଲାଣି । ସତେ ସେ କ'ଣ ଆଉ ଫେରିବ, ସଞ୍ଜ ମଳୟରେ ବୋଉର ରୂପ ଧରି,··· ଗମ୍ଭୀର ନିଶୀଥରେ ବୋଉର ହାଡ଼ ମାଂସ ନେଇ ? କାହିଁକି ତେବେ ନନାଙ୍କର ଏ ଉପାସନା ?

ପୁଣି ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛି ନନାଙ୍କର ତା ପ୍ରତି ମାୟା, ତା ପ୍ରତି ଆନ୍ତରିକତା କେତେ ଶକ୍ତ, କେତେ ଦୃଢ଼ । କେବଳ ତା'ରି ପାଇଁ ଏ ବୟସରେ ତାଙ୍କର ପରିଶ୍ରମ ଢେର୍ ଗୁଣରେ ବଢ଼ିଯାଇଛି । କୁଟା ଖଣ୍ଡେ ଯଦି ଭୁଲ୍‌କ୍ରମେ ସେ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡ କରି ବସେ, ତେବେ ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଅଶ୍ରୁ ଝରି ପଡ଼େ ।······

ଏତେ ସ୍ନେହ ସୋହାଗ ପାଇବା ତା ବନ୍ଧୁସ୍ତରେ ସେ କଳୁଷିତ କରି ପାରିବନି ? ନିଜେ ଏତେ ଆନ୍ତରିକତାର ଅଧିକାରିଣୀ ହୋଇ ଦିନେ ତ ତା ପ୍ରତିବଦଳରେ କାଣିଗୁଏ ବି ନନାଙ୍କୁ ଲେଉଟାଇ

ଦେଇ ପାରିଲନି ? ନନାଙ୍କର ଅଜ୍ଞାତରେ ବିବାହପାଇଁ ମିଶ୍ର ଅପଣେ ଜିଗର ଧରିଛନ୍ତି । ନନାଙ୍କୁ କହୁ କହୁ ଅଥା ହେଲେଣି ବୋଲି ତା'ର କାନରେ ସହସ୍ର ଥର ଶୁଣାଇ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ମିଶ୍ରେ ଅପଣେ ତାଙ୍କର ବା କିଏ ? ପର ଲୋକ ହୋଇ ତାଙ୍କ ମନ ଯଦି ଏ ଘରର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ କାନ୍ଦି ପାରିଲା, ତେବେ ସେ ଏଇ ଘରର ଝିଅ ହୋଇ ବା ନନାଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ପୁଣି ଥରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ବିବାହ କରାଇ ଦେଇ ପାରିବନି ?

ନୂଆ ବୋହୂଟିଏ ଘରକୁ ଆସନ୍ତା । ନୂପୁରର ଗୁଞ୍ଜଣରେ ଘରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଣୁ ପରମାଣୁ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ହୋଇ ଉଠନ୍ତା । ତାର ଗୀତରେ ଛନ୍ଦ ମିଳାଇ ହଳଦୀ ବୋହଲି ନାଗି ଉଠନ୍ତା ଦିନର ଆଲୁଅ, ରାତିର ଅଂଧାର,ସକାଳର ସରୋଜ,ରାତିର କୁମୁଦ । ନନା ହସନ୍ତେ । ଦୀର୍ଘ ବିଶ୍ରାମ ମିଳନ୍ତା ତାଙ୍କୁ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ପୁଂଜି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସନ୍ତା । କ୍ଷତି କଣ ?

ସାବତ ମା ? ଛି, ଏସବୁ ତା ପରି ଜଣେ ପାଠୋଇ ଝିଅର ଭାବିବା ଆଦୌ ଉଚିତ ନୁହେଁ । ବିଷମ ଦୁନିଆ ଭିତରେ ଘର କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପର-ଅପଣା ପ୍ରକୃତି ଅନୁଯାୟୀ ବିଷମ ହୋଇ ଉଠି ଥାଆନ୍ତି । ହେଲେ ଦୁନିଆକୁ ସମକରି ଗଢିବାର ଶକ୍ତିଥିଲେ ସାମ୍ୟବାଦର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଆଦୌ ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଇ ପରକୁ ଅପଣାର କରିଅଣିବା ନିହାତି ସହଜ । ଜନନୀ ତୃପ୍ତିରେ ଭକ୍ତର ଅର୍ଘ୍ୟ ଢାଳିଲେ ପାଷାଣୀ କି ତରଳି ଝରିପଡେ । ଦେବୀଙ୍କୁ ମଣିଷ ମାଁ ବୋଲି ଡାକେ । ମାଁ ଯଦି ଏକ, ତେବେ ଏଇ ମଣିଷ ପୂଜାରୀ ଶତ ଦେବୀର ଅରାଧନାରେ ସମସ୍ତିଙ୍କ ପାଖରେ ସନ୍ତାନ ହୃଦୟର ନିବେଦନ ଢ଼ାଳି ଦିଏ କାହିଁକି ? ନନାଙ୍କର ହାତ ଧରି କାଲି ଯିଏ ଏ ଘରେ ପାଦ ଥାପିବ, ତାକୁ ଯଦି ସେ

ମାର ଭକ୍ତି ଦେଇ ପାରେ ତେବେ ସେ କ'ଣ ତା ପାଇଁ ନିଜ ଜନନୀଠୁଁ ବଳି ସ୍ନେହର ଝରଣା ଝରାଇ ଦେଇ ପାରିବନି ? ପୁଞ୍ଜିଭୂତ ଭାବନାର ଗ୍ଳାନିରେ ଭୂମିକା ଆଖି ପତା ବୁଜିଟି ଆପେ ମୁଦି ହୋଇ ଆସିଲା ।

ଭୂମିକାର ପାଗଳ ନିଦ କ୍ରମେ ବହଳ ଧରି ଆସୁଛି ।

ଭୂମିକା ।...ମା' ମୋର ।

କିଏ ବୋଉ... ? ବୋଉ ତୁ ଆସିଛୁ ? ଏତେ ବର୍ଷ ପରେ ?

ତୋତେ ଛାଡ଼ି ମୁଁ କ'ଣ କେଉଁଠି ଅଉ ଶାନ୍ତିରେ ରହି ପାରି ଥାଆନ୍ତି ? ବେମାର ପଡ଼ୁଛୁ । ଆସିଛି ଥରେ ଦେଖି ଯିବାକୁ ।

ଆ ତେବେ ମୋ ପାଖକୁ ଲାଗି ବସ । ତୋ କୋଳରେ ମଥା ଥୋଇ ମୁଁ ଦଣ୍ଡେ ଶୋଇବି ।

ନାଇଁ ଲୋ ମା । ମୋର କ'ଣ ବସିବାକୁ ସମୟ ଅଛି ? ତୋତେ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଛୁଟି ମିଳିଥିଲା, ତେଣେ ଡେରି ହୋଇ ଗଲାଣି ପରା ! ମୁଁ ଯାଉଛି । ହେଲେ ଯିବା ଆଗରୁ ଗୋଟାଏ କଥା କହି ଦେଇ ଯାଉଛି—ରଖିବୁନା ?

ତୋ କଥା ଅଉ କ'ଣ ଫୋପାଡ଼ି ଦେବି ?

ସବୁକଥା କେବଳ ମନେ ମନେ ଭାବିଲେତ ହେବନି ମା ? ତାକୁ କାମରେ ଲଗାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତୋର ନନା କଥା କହୁଥିଲି ବା । ଦେଖତ୍, ଘରକୁ ଏକାଟିଅ ସେ । ପୁରୁଷ ପୁଅ । ଘର କରଣା ଶିଖିବେ କେଉଁଠୁ ? କେବଳ ତୋତେ ଶାନ୍ତିରେ ରଖିବେ ବୋଲି ନିତି କେତେ ଦହଗଞ୍ଜ ହେଉଛନ୍ତି । ତମ୍ବାତାବପରି କେତେ ସୁନ୍ଦର ଦେହ, ବର୍ଷ କେତୋଟା ଭିତରେ କଳା କାଠ ପଡ଼ି ଗଲାଣି । ହେଲେ ତୁ କରୁଛୁ କ'ଣ ? ଝିଅ ହିସାବରେ ତୋର କ'ଣ ଉଚିତ ନୁହେଁ ତାଙ୍କୁ ଜୋର କରି ଅନ୍ୟଠି ବିବାହ କରାଇ ଦେବା ? ନୂଆ

ବୋହୂଟିଏ ଘରକୁ ଆସିଲେ ତୁମ ଘର ପୁଣି ପୂରି ଉଠନ୍ତାଣି ମା !

ସେତ ରାଜି ହେଉ ନାହାନ୍ତି, ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ?

କେବଳ ତୋ' ପାଇଁ ସିନା ତାଙ୍କର ଏ ଆପତ୍ତି । ସେ ଭାବୁଛନ୍ତି ସାବତ ମା' ଆସିଲେ ତୋତେ ଦେଖି ସହି ପାରିବନି ବୋଲି । ଏ ସବୁ ଭୁଲ ଧାରଣା ଲୋ ମା । ମଣିଷ ଚିର ଦିନ ମଣିଷ । ସେ ବାଘ ଭାଲୁ ନୁହେଁ ଯେ ହିଂସ୍ର ହୋଇ ଉଠିବ । ତୁମେମାନେ ଯଦି ତାକୁ ସ୍ନେହ ଦେଇ ବାନ୍ଧି ରଖିବ ତେବେ ସେ କ'ଣ କେବେ ତୁମକୁ ଅନାଦର କରିବ ? ସ୍ନେହ-ମମତାର ବଶ ପରା ଏ ଦୁନିଆ । ଛି, ମା ! ତୁ ଯଦି ନନା ସାଥିରେ ଜିଦି ଲଗାଇବୁ ତେବେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଅନ୍ୟଠି ବିବାହ କରିବାକୁ ରାଜି ହେବେ । ମୁଁ ଯାଉଛି, ମୋ କଥା ଭୁଲି ଯିବୁନି ।

··ସ୍ୱପ୍ନର ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ଭିତରୁ ଶାନ୍ତିକାର ଛାୟା ଧୀରେ ଅପସରି ଗଲା ।

ବୋଉ·· ନିଦ ମଳ ମଳ କଣ୍ଠରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ଭୂମିକା ।

ଛି, ଛି, ଏ କ'ଣ କରୁଛ ଭୁଇଁ ?

କ'ଣ କଲି ଯେ ? ସାଧାରଣତଃ ଯେତିକି ଜଣେ ବୟସ୍କା ଝିଅର କରିବାର କଥା ସେତିକି ତ କରୁଛି ।

ହେଲେ ଏ ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ତୁମର ଜମାରୁ ଅବଶ୍ୟକ ନାହିଁ ଯେ ।

ମଣିଷ କିନ୍ତୁ ଦୁନିଆକୁ ଯେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆସିଥାଏ ଏ କଥା ତୁମେ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ପାରିବନି ବୋଉ ।

ମାନୁଛି । ହେଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟର କର୍ତ୍ତବ୍ୟତ ଏକ ନୁହେଁ । ପାଠପଢ଼ା ଛାଡ଼ି ତୁମେ ଯଦି ରୋଷେଇରେ ମନ ଦିଅ ତେବେ ମୁଁ ଏ ଘରକୁ ଆସିଲି କାହିଁକି ?

ତଥାପି ଚଳୁଛି ମୁଣ୍ଡରୁ ତଳ୍କୁ ଭୂମିକା । ତାର ଗୋଟାଏ ଜିଦ୍ ସେ ବି ତୁଳସୀ ସାଥୀରେ ମିଶି ଏଣିକି ଘରର ପ୍ରତ୍ୟେକ କାମରେ ଭାଗ ନେବ । ନୂଆ ବୋହୂଟିକୁ ଏକାଟିଆ ଏତେବଡ଼ ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରେ ଦହଗଞ୍ଜ ହେବାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେବନି ।

ତୁଳସୀ ଦେବୀ ଭୂମିକାର ଗୋଟିଏ ହାତ ଧରି ବସିବା ଯାଗାରୁ ଉଠାଇ ଆଣିଲେ—ମୋ ସୁନାଟି ପରି ଇମିତ ଅବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ? ମୋତେ ମା' ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରି ବି ମା'ର ଆଦେଶ ମାନିବାକୁ ତୁମେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହଁ ?

ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିଶ୍ଚୟ । ହେଲେ ତୁମେ ମୋତେ କିଅ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତ ଯେ ?

ଦେଖୁନି ? ଚହଙ୍କି ଉଠିଲେ ତୁଳସୀ ।

ମା' କ'ଣ ତା ଝିଅକୁ 'ତୁମେ' ସମ୍ବୋଧନ କରେ ? ଏତେ ଥର କହିଲି ଏତକ ବଦଳାଇ ପାରୁନ । ଅଉ ପୁଣି କା ଝେଞ୍ଜ କରୁଛ ?

ସାମାନ୍ୟ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲେ ତୁଳସୀ ।

ଏଣିକି 'ତୁ' ବୋଲି କହିବି । ଅଚ୍ଛା, ତୁ ଅଗ ସେ ରୋଷାଇ ଘରୁ ଉଠିଲୁ ।

ନା' ଉଠିବିନି । ଅଚ୍ଛା କୋଉ ତୁମେତ ପୁଣି ମଣିଷ । ଏକାଟିଆ ଏତେ ଖଟିବ କାହିଁକି ? ସମୟ ମୁତାବକ ମୁଁ ତୁମକୁ ସାମାନ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରି ବସିଲେ କ'ଣ ଭୁଲ୍ ହେବ ?

ହଁ ନିଶ୍ଚୟ ଭୁଲ୍ ହେବ । ଅଚ୍ଛା ସତ କହତ ଭୂମି, ତୋ ଜନ୍ମିତ ମା' ଯଦି ଆଜି ବଞ୍ଚି ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ସକାଳଠାରୁ ଉଠି ତୁ କ'ଣ ଇମିତ ବାସନ ମାଜି ବସି ଥାଆନ୍ତୁ ? ଏ ସବୁ ଦେଖି ସେ କ'ଣ

ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହି ପାରି ଥାଆନ୍ତେ ? ମୁଁ ପରା ବୋଲି ସିନା ।...
ତୁଳସୀର ଗୃହାଣୀରେ ଅଶ୍ରୁର ପ୍ଲାବନ ।

ଭୂମିକା ଲାଗି ଆସିଛି ଅତି ନିକଟକୁ ।

ତୁମେ ଘାଧୋଇ ଯାଇଥିଲ । ମୁଁ ଭାବିଲି ବାସନ ତକ ମାଜି ରଖି ଦେଇଥିଲେ ତମେ ଆସି ଚୁଲି ଲଗାଇବ । ଏଇ କଥାରେ କ'ଣ ବା ଦୋଷ ହେଲା ?

କେବଳ ଦୋଷ ତ ନୁହେଁ, ଅତି ଗୁରୁତର ଦୋଷ । ଘରର ସବୁକାମ ମୁଁ ତୁଲାଇବି—ତୁ ନୁହଁ । ମୋ ଅଳିଅଳ ସୁନାଝିଅ ତୁ.....ତୁ ପୁଣି ଏସବୁ କାମରେ ହାତଦେବୁ ? କାଇଁ ତୁଳସୀ କ'ଣ ମରିଗଲାଣି ? ତଥାପି ବି ତୁ କ'ଣ ଭାବୁଛୁ ତୁଳସୀ ତୋର ସାବତ ମା...?

ବୋଉ...ଦିନେ କାଳେ ମୁଁ ଯେଉଁ କଥା ନ ଭାବୁଛି, ସେକଥା ତୁମେ କାହିଁକି ମୋତେ ତୁହାଇ ତୁହାଇ ଚେତାଇ ଦେଉଛ କୁହତ ?

ଯଦି ନ ଭାବୁଛୁ ତେବେ ମୋତେ ଏତେ କଷ୍ଟ ଦେଉଛୁ କାହିଁକି ? ନନା ତୋର ପହିଲି ରାତରେ ମୋତେ ସବୁ କଥା କହିଛନ୍ତି । ଏ ବିବାହରେ ସେ କେବଳ ତୋର ପାଇଁ ପକ୍ଷପାତୀ ନଥିଲେ । ହେଲେ ତୁ ଜୁଲମ ଧରି ଏ ବିବାହ କରାଇଛୁ...ସାବତ-ମାର ବିଷ ହାତରୁ ଅମୃତ ପାଇବାର ଆଶା ମନରେ ରଖିଛୁ । ତେବେ ଏ ପୁଣି କ'ଣ ? ଏଇ କ'ଣ ତୋର ମୋ ପ୍ରତି ଅପେକ୍ଷା ?

ମୋ ଅର୍ପଣକୁ ତୁମେ ତେବେ ସନ୍ଦେହ କରୁଛ ବୋଉ ?

କିମିତି ନକରିବି ଯେ ? ତୋର କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପ କଣ ଏତିକିର ସୂଚନା ଦିଏନି ? ଘର ଧନ୍ଦା କରିବା ସମସ୍ତ ତୋର ଆୟତ୍ତ ବ ଅସିଛି ।

ଭୂମିକା ହସିଲା ।

ଏ ବୟସରେ ଯଦି ଘର ଧନ୍ଦା କରିବାର ସମୟ ନ ଆସିଲା, ତେବେ ଆଉ କଣ ଦାନ୍ତ ଦୋହଲିଲେ ଆସିବ ?

ଭାରି ବିଜ୍ଞର ଅପେ କହିଲୁ । ମୁଁ ଯେ ଘରଧନ୍ଦା କରି ଏତେ କଷ୍ଟ ପାଉଛି କହୁଛୁ, ଟିକିଏ ବୁଝୁନୁ ସେ ସବୁ କାହା ପାଇଁ କରୁଛି ? ମୋର ଘର କାମ ମୁଁ କରୁଛି, କରୁଛି ମୋ ସ୍ୱାମୀ ପାଇଁ କରୁଛି ମୋ ଅଲଅଲି ଝିଅ ପାଇଁ । ତୁ ଯାହାକୁ ଯନ୍ତ୍ରଣା ବୋଲି କହୁ ମୋ ପାଇଁ ସେ ସପ୍ତସ୍ୱର୍ଗ । ସେଇ ମୋର ସାଧନାର ଫଳ, ସେଇ ମୋର ତପସ୍ୟାର ସିଦ୍ଧି । ଛି ଦୁଷ୍ଟ, ଇମିତ ଅବୁଝା ହୁଅନ୍ତି ? ମନରେ ଆମର କେତେ ଆଶା, କେତେ କଳ୍ପନା—ଭୂଇଁ ଆମର ବହୁତ ପାଠ ପଢ଼ିବ···ବଡ଼ ମଣିଷ ହେବ···ବଡ଼ ଘରେ ବାହା ହେବ—ଏତକ କଣ ତୁ ବୁଝି ପାରୁନୁ ?

ଭୂମିକା ଦଣ୍ଡେ ହତବାକ୍ ଚାହାଣିରେ ଚାହିଁଲା ତୁଳସୀ ମୁହଁକୁ ।

ତୁଳସୀର କଣ୍ଠ ଥରଥର···ଦୃଷ୍ଟି ଛଳ ଛଳ । କି ବାତ୍ସଲ୍ୟ ମମତା, କି ସଂବେଦନଶୀଳ ସ୍ନେହ, କି ଅପାର୍ଥିବ ଆନ୍ତରିକତା ।

ସେ ଦିନ···ଆଉ ଆଜି···

ସେଦିନ ଭୂମିକା ଭାବୁଥିଲା, ମା'ଠାରୁ ଦୁନିଆରେ ଯିଏ ଅଧିକ ସ୍ନେହ କରେ, ସିଏ କ'ଣ ସାବତ ମା' ?

ଆଜି ବାସନ ମାଜୁ ମାଜୁ ଭୂମିକା ଭାବୁଥିଲା—ରାକ୍ଷସୀଠାରୁ ଯିଏ ଅଧିକ ଅତ୍ୟାଚାର କରେ ସିଏ କ'ଣ ସାବତ ମା' ?

କିଲୋ ଘଇତା ଖାଇ ବାସନ କ'ଣ ଲାଗି ପଡ଼ି ମାଜୁଥିବୁକି ? ଭୋଜି ଗୁଡ଼ିକୁ ଏବେ ଆଡ଼ାବା ? ଆଉ ଯଦି···ହୁଃ । ଘରେ ଚଳେ ବୋଲି ପାଣି ନାହିଁ ଯେ ଦିନ ଆସି ପହରେ ହେଲାଣି ମୁଁ

ଗାଧୋଇ ପାରୁନ୍ତି । ସେ ସିଅଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଆସିବେ ଯେ ଗୋଡ଼ ଧୋଇବାକୁ ମୁନ୍ଦାଏ ପାଣି ପାଇବେନି । ଆଜ ତୁ ଏଠି କଂସାକୁ କଂସା ଭୋଜନ ପକାଇ ମୋର କହିବୁ କ'ଣ ? ଗାଡ଼ ନା ଚୁଲି ଛତର ଖାଇ, ଅଲକ୍ଷଣୀ – ଅସୁଛୁନା ଦେଖିବୁ ଏଇନେ ?

ଭୂମିକା ସବୁ ଶୁଣିଲା, ବୁଝିଲା, ଅନୁଭବ କଲା । କିନ୍ତୁ କାନ୍ଦି ପାରିଲାନି । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରିଲାନି । ଲୁହ ଆଉ ଆଖିରେ ନାହିଁ । ଇମିତି ଅବିରତ କେତେ ଦିନ ଶୁଣି ଶୁଣି ଦେହ ତାର ବଧିର ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ତିନି

ପ୍ରକୃତି ଅଜି ଅଭିମାନ କରିଛି । ଅତି ବିଶିଷ୍ଟ ସେ ଅଭିମାନ । ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କ'ଣ ଅଛି ସେଥିରେ ? ତୁମେ ପ୍ରେମ କରି ଜାଣ ? ଭଲ ପାଇ ଶିଖିଛ ? ନିବିଡ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଅନ୍ୟ ହୃଦୟକୁ ପଢିଛ କେବେ ? ଭିତରର ଶୁଭ୍ର ଶାଶ୍ୱତ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଆଉ ଉପରର କୃତ୍ରିମ ମାଂସ ଟେକ୍‌ଭ—ତା ଭିତରେ କ'ଣ ବ୍ୟବଧାନ ନାହିଁ ?

ପ୍ରକୃତି ନୂଆ ଅଭିମାନ କରି ଶିଖୁନି । ଏ ଅଭିମାନ ଆଜିର କ୍ଷୁଧା ତୃଷ୍ଣା ଭିତରେ ଜମାଟ ସୀମିତ ନୁହେଁ ।...ଦୁଇଟି ବିପରୀତ ଆତ୍ମା, ଦୁଇଟି ଅପରିଚିତ ଅନ୍ତର, ଦୁଇଟି ଅସ୍ତିତ୍ୱହୀନ ପ୍ରାଣ..... ଘୂରି ବୁଲୁଥିଲେ, ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲେ, ଖୋଜୁଥିଲେ କାହାକୁ । ଖୋଜିଲା ଧନ ମିଳିଲା କେତେ ଦିନ ପରେ, କେତେ ବର୍ଷପରେ, କେତେ ଯୁଗ ପରେ । ନିହାତି ଅନାହୂତ ସେ ସାକ୍ଷାତ । ନିହାତି ଅକସ୍ମାତ ସେ

ପରିଚୟ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ସେ ନୀରବ ମନର ବନ୍ଧଯୋଗ ।......
ଯେଉଁଦିନଠୁଁ ପ୍ରକୃତି ନିଜ ପ୍ରାକୃତିକ ଅନୁଭବକୁ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ଭିତରେ ଅପରାହ୍ଣଏଁ ହଜାର ଦେଇ ବସିଛି, ଠିକ୍ ସେହିଦିନଠାରୁ ସେ ବୁଝିଛି, ଜଣେ ପୁରୁଷ ନିକଟରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ନାରୀର ଅଭିମାନ କେତେ ଅବଶ୍ୟକୀୟ, କେତେ ମୂଲ୍ୟବାନ । ବୁଝିଛି ବୋଲି ସିନା ଆଜି ତାର ଏ ଅଭିମାନ ।

ସଜନା ଡାଳର ଶୁଭ୍ର କାଉଟି ସକାଳ ସୂର୍ଯ୍ୟର ତୀର୍ଯ୍ୟକ କିରଣ ପିଇ ଉଡ଼ିଗଲାଣି କେଉଁ ଏକ କୁଶଳପୂର୍ବ ପତ୍ର ଗହଳି ଭିତରକୁ । ମନରେ କେତେ ଆଶା—ସକାଳ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ସେ ଆଜି ଆକଣ୍ଠ ପାନ କରିବ...ଅଭ ଅଭିମାନିନୀ ପ୍ରକୃତି ମନ ଭଲ କି ଆଖିର ପଲ୍ଲବପତ୍ର ଭିତରୁ—ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲୀଳ ଆଖି ନିଷ୍ପଲ ପ୍ରଥମ କରି ତା ଅଭିମାନ ତୁଟାଇବ । ନଚେତ୍...

ପ୍ରକୃତି !...

ଉତ୍ତର ନାହିଁ ।

କଥା କହୁନ ? କ'ଣ ହୋଇଛି ତୁମର ? ଅନ୍ୟଥର ତ ମୁଁ ଆସିବାର ଜାଣି ତୁମେ ମୋତେ ପାଛୋଟି ଆଣିବା ପାଇଁ କେତେ ଦୂରକୁ ଛୁଟି ଯାଉଥିଲ । ହେଲେ ଆଜି ଏ ବ୍ୟତିକ୍ରମ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ମୋ ପାଇଁ ତୁମର ଏ ଛାଡ଼ଛଡ଼ା ବ୍ୟବହାର ?

ତୁମେ ନିଜେହିଁ ତାର ଉତ୍ତର । ତମେ ନିଜେହିଁ ମୋ ବ୍ୟତିକ୍ରମର କୈଫିୟତ ।

ମାନେ ?

ମନର ସବୁ ସରାଗ ଚୂର୍ମାର୍ କରି ଦେବାପରେ ତୁମକୁ ମୁଁ ବା ଅଉ କି ମାନେ ବୁଝାଇବ ? କାହିଁକି ବୁଝାଇବ ? କେଉଁ ଆଶାରେ ?

ପ୍ରକୃତି । ...

ତୁମ ପ୍ରକୃତି ଅନେକ ଦିନୁ ମରି ଗଲାଣି ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲୀଳ ବାବୁ । ଆଜି ଏ ଯେଉଁ ପ୍ରକୃତି ଦେଖୁଛ, ସେ ତୁମର କେହି ନୁହେଁ, ପର—ସାତ ପର ।

ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲୀଳ ଆହତ ହୋଇ ଉଠିଛି ।

ଦୀର୍ଘ ଦିନର ବିଚ୍ଛେଦ ପରେ ଦିନକର ସାକ୍ଷାତକୁ ମନ ଭିତରେ ସ୍ୱପ୍ନ ରଞ୍ଜିତ କରି ଧାଇଁ ଆସିଥିଲି କ'ଣ ଇମିତି ପ୍ରତିଦାନ ତୁମଠୁଁ ପାଇବା ବୋଲି ? ମୋର ସବୁ ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ପାଦରେ ଦଳି ଦେଇ ବସିଲନା ?

ତୁମେ କି ମୋର କେଉଁ ସମ୍ବାଦଟା ରଖିଛ ଯେ ? ସେ ଦିନୁ ଗଲଣି । କିମିତି ଅଛ, କ'ଣ କରୁଛ, କେବେ ଆସିବ, କିଛିତ ଲେଖି ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଦେଲନି ? ନିତି ଦୁଇବେଳା ପୋଷ୍ଟମ୍ୟାନ୍‌କୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଆଖି ପାଣି ଆଖିରେ ମଲଣି···ତୁମ ନୀରବତା ନେଇ ବାପ ମା' ଅନେକ ଥର ପ୍ରଶ୍ନ କରି ସାରିଲେଣି । କ'ଣ ବା କହି ତାଙ୍କୁ ସନ୍ତୋଷ କରି ଥାଆନ୍ତି ? କିମିତି କହିଥାଆନ୍ତି ସେ ଆମକୁ ପାଶୋରି ଗଲେଣି ବୋଲି ? ସତେ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ବାବୁ, ତୁମର ପାଇଁ ଏତେ ମୁଁ ହନ୍ତସନ୍ତ ହୋଇ ମରୁଛି, ଅଥଚ ମୋ ପାଇଁ ତୁମେ କାଣିଚାଏ କି ମମତା ନାହିଁ ? ନିଷ୍ଠୁର । ପଥର !

ମୋତେ କ୍ଷମା ଦିଅ ପ୍ରକୃତି ।

ପ୍ରକୃତି ହସିଲା । ଅତି ଶୁଖିଲା ହସ । ଛନ୍ଦ ବାନ୍ଧିଲା ବଜରଙ୍ଗ ହସ ।

ମୁଁ କ'ଣ ତୁମକୁ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରିବି ? ସଭ୍ୟ ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜର ଅନେକ ଦୂରରେ···ସହରର ଅନ୍ତରାଳରେ ଏକ ଅଖ୍ୟାତ ପଲ୍ଲୀ ଗାଁ ପୀତପୁର । ତାରି ଭିତରେ ଅଶିକ୍ଷିତା ପ୍ରକୃତିର ଜନ୍ମ ।

ପକ୍ଷୀରାଜ ଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ି, ନୀଳ ଆକାଶର ନିଥର ଲହର ଉପରେ ଭାସି ଭାସି ଯାଉଥିଲା ରୂପ ରାଇଜର ରାଜକୁମାର । ବଉଳ ଫୁଲକ ପରି ଫୁଲକି ଉଠୁଥିଲା ତାର ରୂପ । ହଠାତ୍ ଆକାଶରେ ତୋଫାନ ଉଠିଲା । ମେଘ ମାଳାରେ ଘୋର ହୋଇଗଲା ଗଗନ । ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ରାଜକୁମାର ପଥ ହୁଡ଼ି ଆଶ୍ରୟ ନେଲା ଏ କ୍ଷୁଦ୍ର କୁଟୀରରେ । ବିହଙ୍ଗିଣୀ ମନରେ ଚମକ ଲାଗିଲା··· ଆଖିରେ ଲାଳସା ଜାଗିଲା— କି ସୁନ୍ଦର ! ଧରି ରଖିବା ପାଇଁ ହାତ ପତାଇ ଦେଲା ସେ । ହେଲେ ସେ ଆଶା କଣ ତାର ବୃଥା ନୁହେଁ ? ଉଡ଼ି ଯିବା ପାଇଁ ଯିଏ ଆସିଥାଏ, ତାକୁ ଧରି ରଖିବାର ପଣ କରି ସେ କ'ଣ ଭୁଲ କରନି ? ଏତେ ସୁନ୍ଦର, ତେଜୋଦୀପ୍ତ ଯେଉଁ ରାଜ କୁମାର, ସେ କାହିଁକି ବା ନିଜକୁ ବାନ୍ଧି ରଖନ୍ତା ମୋ ପରି ଏକ ନିରର୍ଥକ ସୃଷ୍ଟି ପାଖରେ—ଯାହାର ହାତ ମିଳାଇ ଚାଲିବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ, ପାଦ ମିଳାଇ ଚାଲିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ନାହିଁ ? ବର୍ଷା ତୋଫାନ ଆକାଶରୁ ମିଳାଇ ଯାଉଛି···ଚାଲିଯାଉଛି ରାଜକୁମାର ପକ୍ଷୀରାଜ ଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ି ଦୂରରୁ ବହୁ ଦୂରକୁ । ···ହେଲେ ଅତୁର ପକ୍ଷିଣୀଟି ପାଇଁ କ'ଣ ସାଇତ ଦେଇ ଯାଉଛି ଜାଣ ? କେଇ ଧାର ଲୁହ—ଯାହାର ମାନେ ବି ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ପାଇଁ ଜଣା ହୋଇପାରେ ନା ।

ପ୍ରକୃତ !·····

ମୁଁ ଠିକ୍ କହୁଛି ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ବାବୁ । ମୋ ପାଇଁ ତୁମର ଜାଣିବୁଏ ବି ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା ନାହିଁ । ତା ନ ହେଲେ ଯିଏ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଖଣ୍ଡେ ଲେଖା ନ ଦେଇ ଥାଏ ଧରି ପାରୁ ନ ଥିଲା, ତାର କ୍ଷଣି ଏତେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ?

ତୁମେ ତେବେ କ'ଣ ଭାବୁଛ······

ହଁ, ମୁଁ ଭାବୁଛି ଏହାର ଭିତରେ ତୁମେ ମୋତେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଶୋରି ଯାଇଛ ।

ତୁମେ ଏକଥା ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛ ?

ନ କରିବି କାହିଁକି ?

ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ଆଖିରେ କେଇ ବୁନ୍ଦା ଲୁହ । ମାନସୀର ନିଷ୍ଠୁରତାରେ ବାସ୍ତବିକ ସେ ଆଜି ଅତି ସାଙ୍ଘାତିକ ଭାବରେ ଯେତ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ।

ବେଶ୍, ଯଦି ମୋ ସ୍ନେହ ପ୍ରତି ତୁମର ଭରସା ନାହିଁ···ମୋ ଆନ୍ତରିକତା ପ୍ରତି ତୁମର ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ, ମୋ ମମତା ପ୍ରତି ତୁମର ଆସ୍ଥା ନାହିଁ, ତେବେ ସେହି ଅବିଶ୍ୱାସ ନେଇ ତୁମେ ଏଣିକି ଦୂରେଇ ଯାଅ ପ୍ରକୃତି । ଅବିଶ୍ୱାସୀ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳର କାମାନ୍ଧର ତୁମ ମାନସ କୋଣରୁ ପହଲେ ହଜିଯାଉ—ହଜିଯାଉ ତା ପଦଚିହ୍ନ ଅତୀତର ସ୍ମୃତି ବିଜଡ଼ିତ ଶ୍ୱେତବାଲି ଉପରୁ ପ୍ରଥମ କରି । —ମର୍ମର ବେଦନାରେ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ଲେଉଟି ଯାଉଥିଲେ । ପଛରୁ ଗୁମ୍ଫି ଧରିଛନ୍ତି ପ୍ରକୃତି ।

ତୁମେ ଚାଲିଯିବ ? ଚାଲିଯିବ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ? ଏତେ ଦିନର ମମତା ତୁଟାଇ, ମୋ ଗୃହାଙ୍ଗଣରେ ଶ୍ରାବଣୀ ବନ୍ୟା ଛୁଟାଇ, ପ୍ରାଣର ସବୁଗକୁ ମୋର ସାହାରାର ମରୁରେ ଲେଉଟାଇ, ତୁମେ ଚାଲି ଯାଇ ପାରିବ ?

ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ନୀରବ ।

ନାରୀ ପୁରୁଷକୁ ଜୀବନ ଦେଇ ଭଲ ପାଇପାରେ, ମମତାର ମୀନାର ଗଢ଼ିବାକୁ ସେ ଆତ୍ମତ୍ୟାଗ କରିପାରେ—ଅଥଚ ପୁରୁଷର ଅବହେଳା ପାଇଁ ପଦେ କ'ଣ ପ୍ରତିବାଦ କରି ପାରେନା ? କୁହ ? କୁହ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ? ମୋ ଆଖିରେ ଥରେ ଆଖି ମିଳାଇ କୁହ···ମୋ

ବିଦଗ୍ଧ ପ୍ରାଣରେ ଥରେ ତୁମ ବିରାଟ ହୃଦୟର ପରଖ ଦେଇ ବୁଝ —ତୁମେ କଣ ମୋତେ ପାଶୋରି ହୂରେଇ ଯାଇପାରିବ ?

ପ୍ରକୃତି କାନ୍ଦୁଛି । କାନ୍ଦୁଛି ସେ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ବୁକୁ ଉପରେ ମଥା ଥାପି, ଅତି ନୀରବରେ, ଅତି ଗୋପନରେ — ଗୁମୁରି ଗୁମୁରି··· ଫୁଲି ଫୁଲି ।

ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ମାନିନୀ ପ୍ରିୟାର ଲୁହଟଳ ମୁହଁକୁ ଦେଖେ ଲୁହଁଇ ।

ଦୁନିଆ ଉପରେ ଅଭିମାନ କରି ବସିଲେ, ଦୁନିଆର କଣ କ୍ଷତି ହେବନି ପ୍ରକୃତି । ବରଂ ଦୁନିଆର ସବୁ ଦାଉ ଧକ୍କା ସମ୍ଭାଳି ତୁମେ ଯଦି ନିଜକୁ ଠିକ୍ ବାଟରେ ଆଗେଇ ନେଇ ପାରିବ ତେବେ ସେଇ ହେବ ଅମର ପ୍ରଣୟର ଅମର ସ୍ୱାକ୍ଷର । ଜୀବନର ସଂଜ୍ଞା ବାନ୍ଧିବାମାନେ ଏତେ କଅଁଳ ସ୍ମୃତି ଧରି ଝୁରି ଘର ଭୋଳିବା ନୁହେଁ । ଅନ୍ୟକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କର ।

ପ୍ରକୃତି ଅଧର ଖୋଲି ଉପରକୁ ଚାହିଁଲା ଏଥର । କି ସୁନ୍ଦର କି ଦୃଢ଼ ଭାବ ଦେବତା ସତେ । —ଅଚ୍ଛା, ତୁମେ କୁହତ ସଲିଳ । ତୁମର ଭଲ ମନ୍ଦ ଦୁଇ ପଦ ଶୁଣିବାର ହକ୍ କ'ଣ ମୋର ନାହିଁ ? ଏତେ ଦିନର ନୀରବତାରେ ମୁଁ ବଞ୍ଚିବି କିମିତି ?

ପୁଣି ସେହି ପିଲାଳିଆ କଥା ? ଭଲପାଇବା ମାନେ କେବଳ ବିନିଯୋଗ ନୁହେଁ । ଦାବୀ ତୁମର ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି । ହେଲେ ଯାହା ପାଅ ସେ ଦାନ ନୁହେଁ । ଅପାର୍ଥିବ ମନ-ବନ୍ଧନ ପାଖରେ ଦାନର ପ୍ରଶ୍ନ ଆଦୌ ଉଠେନି । ଦେଖୁଛତ ମୋର କେତେ କାମ । ବିଦ୍ରୋହର ନିହାଣ ମୁନରେ ମୋ ଜୀବନ ସଂଜ୍ଞାବହ । ଏଣେ ପ୍ରକୃତିର ଦୁର୍ବାର ଆକର୍ଷଣ···ତେଣେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଲକ୍ଷ ନିରନ୍ନ ବୁଭୁକ୍ଷୁଙ୍କର ବିକଳ ଆର୍ତ୍ତନାଦ । ମନ ପ୍ରାଣ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ଉଠେ ପ୍ରକୃତି ।

ପୁଞ୍ଜି ପତି, ଧନୀ ଗୋଷ୍ଠୀର ନିର୍ମମ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଏଇ ନିଷ୍ପେଷିତ କାଙ୍ଗାଳଙ୍କର ବିକଳ କ୍ରନ୍ଦନ ଶୁଣିଲେ ପଥର ବି ତରଳି ଉଠିବ । ତାଇ ଶିକ୍ଷନ୍ଦରେ ମୋ ଜୀବନର ଜୟଯାତ୍ରା । ସେମାନଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ତୁମ କଥା ପଢ଼ିଲେ ଲୁହଁନ୍ତି କମିତି । ବ୍ୟସ୍ତ ବହି ଯାଇଥିଲି, ଉଠି ଦେଇ ପାରୁ ନ ଥିଲି, ତୁମେ ବିରହରେ ଅଛଟି ପାଛଟି ହେଉଥିଲ । ହେଲେ ତୁମର ଶତ ସନ୍ତାନ ତୁଣ୍ଡରେ ହସ ଆଣିବାକୁ ମୁଁ ଯେ କେତେଣେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲି, ଏକଥା ଶୁଣିଲେ ତୁମ ଜନନୀ ହୃଦୟ କଣ ତରଳି ଉଠିବନି ।

......ହେଉ ସେତିକି କହୁଥାଉ । ଏତେ ତରବର କାହିଁକି ? ଏଇତ ଆସିଲି । ଦାନ୍ତଘଷା, ଗାଧୁଆ, ଖିଆ, ପିଆ କିଛି ହୋଇନି । ସେ ସବୁ ସାରି କହୁଲାଇ ବସିଲେ କ'ଣ ହେବନି ? ପ୍ରକୃତି ଅପାତ ସବୁବେଳେ କହୁଲିବାକୁ ଲୁହିଁ ବସିଛୁ । କେବଳ ତୁମର ସ୍ପର୍ଶ ଲୋଡ଼ା—କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ପଶି ଅସ୍ପୁ ଅସ୍ପୁ ମୃଦୁ ସ୍ୱରରେ ଗୁଞ୍ଜରି ଉଠିଲା କୁଣୀ ।

ଟୋପ୍ ଫାଳିଲ୍ । ବୃଥା ଅଭିମାନରେ ପ୍ରକୃତି ଡାକି ଉଠିଲା ।

ଅଦେଖ ମୋର ଦୋଷ କ'ଣ ? କେତେଣେ ବୋଉ ଯଦି ଲାଗ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା ତେବେ ଆଜି ଗୋଟାଏ ଦିନ ପାଇଁ କି ମୁଁ ଏ ଘରକୁ "ବସୁକଟ୍" କରି ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି ।

ବୋଉ ଲାଗୁଛି ? ଅତୁର କଣ୍ଠରେ ପ୍ରକୃତି ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

ଲାଗିବନି ? ସ୍ୱଚ୍ଛ ନୀଳ ଆଇଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱ ନେବା ଝୁଙ୍କ ଲାଗିଲେ ମାଡ଼ିରୁ । କାଇଁ ବେଳ କ'ଣ ଚାଲି ଯାଉଛି ?

ସାମାନ୍ୟ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ପ୍ରକୃତି ।

—ଚାରି—

ତୁଳସୀ ଏ ଘରକୁ ଆସିବା ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ବିତି ଯାଇଛି ।

ସିଏ ଅସନ୍ତି । ......

ଆଜି ନ ଆସିଲେବି ମାସକୁ ଦଶ ବାରଥର ତୁଳସୀଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଅସନ୍ତି । ମଜ୍‌ସା ସେ । ଧରମ ମଜ୍‌ସା ତୁଳସୀର । ଅତି ବଡ଼ଲୋକ । ଅଭିଜାତ୍ୟ ରହିଛି । ଜମିଦାର ଘର । ଆଗକୁ ନାହିଁ କି ପଛକୁ ନାହିଁ । ଛ' ବର୍ଷ ହେଲା ଚତୁର୍ଥ ପକ୍ଷ ସ୍ତ୍ରୀ ଆଖି ମୁଦିଛି । ଘରକୁ ଭେଣ୍ଡା ପୁଅଟିଏ ଥିଲା ଯେ, ଗୋଟାଏ ଯୁଗ ହେବ ସେ କୁଆଡେ ଯାଇଛି ତାର ପତ୍ତା ନାହିଁ । ଆଉ ଫେରିବ ଏ ଭରସା ବି ନାହିଁ । ଆଖପାଖ ଦଶଖଣ୍ଡ ମୌଜାରେ କୁହନ୍ତି, ବାପ କଥାକୁ ନ ମାନି କୋଉ ଗୋଟାଏ ଖିରସ୍ତାଣୀ ଟୋକୀ ଶିଖାରେ ପଡ଼ି ପୁଅ ଘରୁ ଚାଲି ଯାଇଛି । ତଥାପି......

ପୁଅ ଗଲେବି ଘରଜଗି ବାପ ପଡ଼ି ରହିଛି ।

ସେ ତୁଳସୀକୁ ଭାରି ଭଲ ପାଅନ୍ତି ।

ସିଏ ଅସନ୍ତି......

ହଁ, ସିଏ ଅସନ୍ତି । ତୁଳସୀ ବାପ ଘରକୁ ଲାଗି ତାଙ୍କ ଘର । ମସ୍ତ ଅସମୟରେ ତୁଳସୀ ତାଙ୍କର ଅନେକ କାମ କରିନେଇଥିଲା । ସେଇଥି ପାଇଁ ବୋଧହୁଏ ଏ ମମତା । ଧରମ ମଜ୍‌ସାର ପରିଙ୍କ ବଦା ଭଲ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଜାଗି ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅଟିକୁ ଅପଣାର କରି ଦେଖିବାର ଏକ ଅପରସୀମ କ୍ଷୁଧା ଜମିଦାରଙ୍କ ଅନ୍ତର ଭରି

ଢୋଳୁଥିଲା । ବୟସ ନିଶ୍ଚୟ ଅଡେଇ ଯାଇଥିଲା । ବିବାହ କରିବାର ସମୟ ଆଉ ନଥିଲା । ତଥାପି କଅଁଳ ମନ କେବେ ପାକଳ ଧରେନି । ଚତୁର୍ଥ ପକ୍ଷ ସ୍ତ୍ରୀ ମରିବା ପରେ ଯେତେବେଳେ ନିଗୁଟିଆ ମନଟା ଖାଁ-ଖାଁ କରି ଉଠିଲା, ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ରୂପସୀର ରୂପ, ରସ, ଛନ୍ଦ ଧରି ଉଭା ହୋଇଛି ତୁଳସୀ । ଗରିବ ଘରର ଝିଅ ପାଇଁ ବିନିମୟ ବି ମିଳୁଥିଲା ପ୍ରଚୁର । ......ସେଇ ବିନିମୟ ବିବାହ ପରେ ବି ବନ୍ଦ ହୋଇନି । ପ୍ରତିଥର ସିଏ ତୁଳସୀକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଆସିଲା ବେଳକୁ ସାଥିରେ ଅନେକ କିଛି ଆଣି ଥାଆନ୍ତି । ଧନୀ ଜମିଦାର ମଉସାର ଗରିବ ଝିଅକୁ ଦାନ..... ସନ୍ଦେହ କଲେବି ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲି ସମାଜ ପ୍ରତିବାଦ କରି ପାରେନି । ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ତୁଳସୀ ବାପା କେବେ ପ୍ରତିବାଦ କରି ନାହାନ୍ତି ......ବିବାହ ପରେ ବି ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ କେବେ ସନ୍ଦେହ କରି ନାହାନ୍ତି । ଧରମ ମଉସାଂ.....ତୁଳସୀ ବୟସ ତୁଳନାରେ ବାପ ଝିଅର ବ୍ୟବଧାନ । ଶିଥିଳ କଳା ମୁଗୁନି ଚର୍ମ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟର ପ୍ରଲେପ ପାଇ ନଇଁ ଆସିଲାଣି । ନିହାତି ଉଦାରଭାବ, ସଭ୍ୟ । ସେପରି ଅବସ୍ଥାରେ ତୁଳସୀ ସହିତ ନିରୋଳା ଭାଷା ବିନିମୟକୁ ସନ୍ଦେହ କରିବା ଭଳି ପାପ ଆଉକିଛି ନାହିଁ ।

ତୁଳସୀ ଯଦି ଜମିଦାର ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ଦୀକ୍ଷିତଙ୍କୁ ବିବାହ କରି ଥାଆନ୍ତା । ଚମତ୍କାର ହୋଇ ଥାଆନ୍ତା । ଜୀବନର ପରିବେଶ ଅନ୍ତର ରମଣୀୟ ହୋଇ ଉଠି ଥାଆନ୍ତା । ହେଲେ ଉପାୟ ନଥିଲା । ପ୍ରଥମରୁ ଧରମ ମଉସାର ଅବଦାନ ଭବିଷ୍ୟତରେ ହିମାଳୟର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଥୋଇଛି । ବୁଦ୍ଧିମାନ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ ସମାଜକୁ ସମାଲୋଚନା କରିବାକୁ ଆଦୌ ଅବକାଶ ଦେଲେନି । ଆଜି ସେଇ ଲୁହଁ ଲେଖି ତୁଳସୀ ପରି କନ୍ୟାର ସୁନ୍ଦର ଜୀବନକୁ ତାଙ୍କପରି ଏକ

ବୃଦ୍ଧର ପାଣି ଗ୍ରହଣରେ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ମାର୍ କରି ଦେବା ପାଇଁ । ତୁଳସୀକୁ ପଞ୍ଚମ ପକ୍ଷ ସ୍ତ୍ରୀ କରି ତାହାର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବାରେ ଲାଭ କ'ଣ, ଯଦି ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ସମ୍ପର୍କ ନଥିଲା ବା ରୂପସୀ ତରୁଣୀର ରୂପ ଯୌବନକୁ ଆଜୀବନ ଅଖଣ୍ଡ ଉପଭୋଗ କରି ହୁଏ ?

ରୁଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅନେକଦିନ ଆସନ୍ତି । ସେଦିନ ବି ଆସିଥିଲେ । ତୁଳସୀ ଶୋଇବା କୋଠରୀରେ ବସିଲେ । ମନ ନେଇ କେତେ କଥା କହୁଥିଲେ । ତୁହେଁ ହସୁଥିଲେ, ଅତି ନୀରବରେ, ଗୁପ୍ତ କଣ୍ଠରେ ।

ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ବାହାରକୁ ଯାଇଥିଲେ କୌଣସି ଏକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ।

...ଜୀବନ ସୁନ୍ଦର ହୋଇ ନଥାନ୍ତା ? ସ୍ନେହର ପର ଲୁଚି ଛପି ଆସି ତାହାର ଯିବା ଅପେକ୍ଷା ପ୍ରାଣ ଭରି ଉପଭୋଗ କରିବାର ସୁଯୋଗ ତ ମିଳିଯାଇ ଥାଆନ୍ତା ।

ଏଇ ଗ୍ରେଷ୍ଟରେ ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ ଓ ତୃପ୍ତି ରହିଛି ସେତେ ସ୍ୱାଧୀନଭାବରେ ଆଦୌ ଥା ଏକି ମଜ୍‌ସା । ଛପି ଛପି ଲୁଟି ନେବାରେ ଗୌରବ ରହିଛି...ଲୁଚ କାଳି ଖେଳର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ରହିଛି ।

ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ ହସିଲେ । ତଥାପି...

ତଥାପି ଆଉ କ'ଣ ? ଆସୁଛ । ଯାଉଛ । ଆସିବା ବେଳକୁ ମନରେ କେତେ ଆଶା...ଲେ ଉଠିଲା ବେଳକୁ ଶାନ୍ତ, ତୃପ୍ତ । ଆଉ ପୁଣି କ'ଣ ଗୁହଁ ତୁମେ ? ସହଜ, ସରଳ ଭାବରେ ତୁମେ ଯିମିତି ତୁଳସୀକୁ ଏବେବି ଦାସୀ କରି ରଖିଛ...କେହି ନହେଲେ ବି ଅତି ଆପଣାର ପରି ତା ହୃଦୟକୁ ଯିମିତି ଜୟକରି ବସିଛ, ସେତିକି ହୁଏତ ଅଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି କରି ପାରି ନାହାନ୍ତି ମୋ

ବିବାହିତ ସ୍ୱାମୀ । ତୁଳସୀ ଯେତେ ଦୂରରେ ଥିଲେବି ଶରୀର ମନ ସେ ତୁମର···ଅବିଶ୍ୱାସ କରୁଛ ?

ହେଲେ ଏଇ ବନ୍ଧନ କ'ଣ ସବୁଦିନେ ଅମର ରହି ପାରିବ ?

ନିଶ୍ଚୟ ରହିବ । ଏ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ମୋର ଅଛି ।

ଭୁଲ୍ । ଆମ ହୃଦୟ ବନ୍ଧଯୋଗରେ ରହିଛି ଏକ ବିରାଟ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ।

କିଏ ସେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ? ତୁଳସୀ ଚମକି ଉଠିଲା ।

ଯାହାକୁ ତୁମେ ଅତି ଆପଣାର ବୋଲି ଭାବି ନେଇ ମଥାରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଟେକି ଧରିଛ, ସେଇ ଯେ ଦିନେ ତା ସକଳ ତୁଣ୍ଡିକୁ ଘୋର ବିଦ୍‌ଗାରି ତୁମ ଆଶା ଭରସା ଉପରେ ନାଗୁଣୀର ଛୋଟ ଦେବ, ସେକଥା ତୁମେତ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଝିନାହଁ ? ତୁମ ବିବାହର ପରଦିନ ଠାରୁ ମୁଁ ତୁମ କାନେ କାନେ ଗୁପ୍ତମନ୍ତ୍ର ଫୁଙ୍କି ଆସୁଛି । ହେଲେ କି ପ୍ରତିକାର କଲ ତାର ? କାହିଁକି ତୁମେ ତାକୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଏତେଟା ସୁଯୋଗ ଦେଇ ଚାଲିଛ ? ଶତ୍ରୁ ପୋଷୁଛ କ'ଣ ଶେଷରେ ନିଜେ ମରିବ ବୋଲି ?

ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ? ସିଏ ତ ବୁଝନ୍ତୁ ନାହାନ୍ତି ।

ତୁମେ ସବୁ କରି ପାରିବ । ସ୍ତ୍ରୀ ହିସାବରେ କଥା କହି ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଧାରା ଧରାଇ ଦେବା କ'ଣ ତୁମ ପାଇଁ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ? ସେ ପାଠ ପଢ଼ିବ । ସଙ୍ଗିତ କରିବ । ଅଥଚ ଘରେ ତୁମେ ଗଧ ପରି ଖଟି ଖଟି, ତାର ଫନ୍ଦରେ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି କାଙ୍ଗାଳ ହେବ । ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ ବାଡ଼ରେ ଭିକ୍ଷା ଝୁଲି ଧରିବ । କାହିଁକି ? କେଉଁଥିପାଇଁ ? ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରର ଝିଅ, ବୟସ ଆସିଲାଣି, ବିବାହ ନକରି ପାଠ ପଢ଼ିବ କାହିଁକି ? ତୁମେ

ଜାଣନା, ସେ ଏ ଘରେ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ମିଳାମିଶାରେ ସବୁବେଳେ ଭୟ ଭ୍ରାନ୍ତି ଭରି ରହୁଛି । ଏଇ କଥା ତୁମକୁ ବାରମ୍ବାର କହି କହି ବି ତୁମେ ଶୁଣିଲନି । ହେଲେ ଥରେ ନୁହେଁ ମୁଁ ଆଜି ମୋ ଶେଷକଥା କହି ଦେଇ ଯାଉଛି । ତୁମେ ଯଦି ଭୂମିକାକୁ ଧରି ରଖିବାକୁ ଚାହଁ, ତେବେ ଏଣିକି ମୋତେ ପାଶୋରି ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର । ମୁଁ ଆଉ ଏ ଘର ବି ମାଡ଼ିବିନି।... ତାକୁ ଯଦି ହଟେଇ ଦେଇ ପାରିବ, ତେବେ ସବୁଦିନେ ମୁଁ ତୁମର ହୋଇ ରହିଛି । କୁହ...କୁହ ତୁମେ କାହାକୁ ଚାହଁ ?

ମୁଁ ତୁମକୁ ଚାହେଁ ।...ଖଲ ଖଲ କଣ୍ଠରେ କହି ଉଠିଲା ତୁଳସୀ ।

ତେବେ ମୋ ଦେହ ଛୁଇଁ ଶପଥ କର, ଭୂମିକାକୁ ହଟେଇ ଦେଇ ପାରିବ ?

ପାରିବି ମୁଁ ...ନିଶ୍ଚୟ ପାରିବି, ତୁମକୁ ସୁଖୀ କରିବା ପାଇଁ ଜୀବନରେ ମୁଁ ସବୁ କିଛି କରି ପାରିବି ।

ମୋ ରାଣ ଖାଅତ ।

ତଥାପି ଅବିଶ୍ୱାସ ? ଦାସୀ କ'ଣ କେବେ ଦେବତାର ଆଦେଶକୁ ଅବହେଳା କରି ପାରେ ? ନାରୀ ତା ରୂପର ଝଲକ ଦେଖାଇ ଦୁନିଆର ସବୁ କିଛି ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରିପାରେ... ଅମୃତ ଭିତରେ ହଳାହଳର ସଂଧାନ ଦେଇପାରେ...ହଜାରୀ ଲୀଳା ଭିତରେ ଧ୍ୱଂସର ବହ୍ନିଶିଖା ତୋଳି ପାରେ... ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ବୁକୁ ଉପରେ ନିଜକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଢାଳି ଦେଲା ତୁଳସୀ ।

ସ୍ଫୁରିତ ଅଧର ଦୁଇଟି ନଇଁ ଆସୁଥିଲା ତଳକୁ । ଦ୍ୱାରରେ କାହାର ଛାଇ ହଲି-ଦୋହଲି ଧୀରେ ଅପସରି ଯାଉଛି ।

କୋଠରୀ ଭିତରର ମଞ୍ଜୁଳ ପରିବେଶ ହଠାତ ଅନ୍ଧୋଳିଆ ହୋଇଉଠିଲା । କାହାର ଏ ଛାୟା ? ଭୂମିକା ତେବେ କ'ଣ ସବୁ ଶୁଣି ନେଇଛନ୍ତି ? ଆହତ ସିଂହୀ ତେଜରେ ଅଧ ଉଠିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ । ହୁଃ, ପିଲା ବୋଲି ଭାବନ୍ତେ, ସେ ପୁଣି ତାଙ୍କ କୁଟିଳ ଚକ୍ରାନ୍ତରୁ ବଳେଇ ଯିବ ? ଭୂମିକା ତାଙ୍କର ଏ ଗୁପ୍ତ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଦୁନିଆ ଦାଣ୍ଡରେ ମୁକୁଳାଇ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ତାର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଚୂନା କରି ଦେବାକୁ ହେବ । ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ସବଳ ମନ ନିମିଷକ ଭିତରେ କୋଳାହଳରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଠିଲା ...

ସତ୍ୟ, ଶିବ, ସୁନ୍ଦରର ଅପଘାତ କରି ନିଜର ମହୀୟସୀ ଚରିତ୍ରକୁ ବୀଭତ୍ସ କରିବାରେ ଏଇ ନାରୀ ଏତେ ତତ୍ପର୍ କରେ କାହିଁକି ? ସୁନ୍ଦର ଧରଣୀ... ତଳେ ଶସ୍ୟ ଶ୍ୟାମଳା ସୁନ୍ଦର ଗାଲିଚା, ଉପରେ—ଉପର ଆକାଶର କମନୀୟ ନୀଳିମା । ଲକ୍ଷ ତାରା ଫୁଲ ଗହଣରେ ଚନ୍ଦ୍ରର ପଦକ୍ଷେପ...ଭୋର ଭୋର ଘାସ ଲତା ଉପରେ ଶିଶିର କଣିକାର ଝୁମ ଶୀତଳ ପବନ । ହସେ କୁମୁଦ, ହସେ ସରୋଜ । କି ସୁନ୍ଦର ! ହେଲେ ଏଇ ସୁନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟି ଭିତରେ ମଣିଷର ଏତେ କୁତ୍ସିତ, ଅସୁନ୍ଦର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ଏଇ ମଣିଷର ମନ ତଳେ ଏତେ ଆବର୍ଜନା ? ଯାହା ଭିତରେ ଦିନେ ଦେବତା ଥିଲା, ତା ଭିତରେ ଆଜି ରାକ୍ଷସ... ଯାହା ତୁଣ୍ଡରେ ଦିନେ ଅମୃତ ଥିଲା, ତାର ଭିତରେ ଆଜି ହଳାହଳ ।

ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ପୃଥିବୀ...

ତାର ଭିତରେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ବାସ୍ତବତା···ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଜୀବ ସୃଷ୍ଟି ।

ଏଇ କ'ଣ ପ୍ରଶ୍ନ ? ଛି, ଛି ମଣିଷ ଭିତରେ ଏତେ ବ୍ୟବଧାନ ?

ଭାବୁଥିଲା ଭୂମିକା । ସଜଳ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭିତରେ ସେ ନିଜେଇ ନେଇ ଗୁଳୁଥିଲା ତା ବିଦଗ୍ଧ ଅତୀତର ଅଶ୍ରୁ ବର୍ଷଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅତି ନିଖୁଣ ଭାବରେ ।

ଆଜି ତାର ବିବାହ ଦିବସ । ଘର ମଣ୍ଡପରେ ଜଳିବାକୁ ଲାଗିଲାଣି । କୋମଳ କିରଣରେ ଜଣ୍ଟିତା ରହି ରହି ହସୁଛି । ଘରର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ-କ୍ରମ ସେ ଶେଷକରି ନେଇଛି ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ହେବ । ବିବାହର ଆନନ୍ଦ ଦିବସରେ ତା ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିବା ପାଇଁ ତର ନାହିଁ । କାମ କରି କରି ଦେହ ଅବଶ ହୋଇ ଆସିଲାଣି ।

ହୁଁ ବିବାହ ? କାହାର ବିବାହ ? କିଏ ବିବାହ କରିବ ? ଭୂମିକା ? ବିଧବା ଭୂମିକା ? ହୀନିମାନି ଭୂମିକା ? ଅବହେଳିତା ଭୂମିକା ? କାହାକୁ ? ବୃଦ୍ଧ ଜମିଦାରକୁ ? କନ୍ଦର୍ପ ରୂପସକୁ ? ସଇତାନ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତକୁ ? ମଣିଷକୁ ନା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ? ରୂପକୁ ନା ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟକୁ ? ମାନବିକତାକୁ ନା ପାଶବିକତାକୁ ? ହାଃ-ହାଃ-ହାଃ ।

ଭୂମିକା ହସୁଛି । ଅରେ ଏ ପ୍ରଶ୍ନି କି ବୀଭତ୍ସ ହସ ? ସେ କ'ଣ ପାଗଳୀ ହୋଇ ଗଲାଣି ? ଆଜିପରି ଦିନରେ ସେ ପାଗଳୀ ? ଏତେଦିନର ଧଳା ସୁନ୍ଦା ସିନ୍ଦୂର କଲ୍ପରେ ଝଟକିବ । ନୁଖୁରା ପାଦ ଅଳତା ପିଇ ରଙ୍ଗା ହେବ । ମୁକୁଳା ହାତ ଶଙ୍ଖା ସିନ୍ଦୂର ଛୁଇଁ ହସିବ । ପୁଣି······ମିଳିବ ଧନ, ଦଉଲତ, ଘର, ଦ୍ୱାର—ଅଙ୍ଗ ଣି ଏ ପାଗଳାମୀ କାହିଁକି ?

ଅତୀତ କନ୍ଦୁଛି । ପରସ୍ତାର ଦିଶୁଛି ସବୁ ।

ତୁଳସୀ ? ତୁଳସୀ ମାଁ ।
ସେପେଇ ଘରୁ ରନ୍ଧା ହାଣ୍ଡିର ଖଡ ଖଡ ଶବ୍ଦ ଶୁଭୁଛି । ଆଜ୍
ଶୁଭୁଛି ତୁଳସୀ ହାତ ପାଣି କାଚ କେତେ ପଥର ଝୁମର ଝୁମର
ସ୍ୱନ । ଗୃହ ଧନ୍ଦାରେ ସେ ବ୍ୟସ୍ତ ବୋଧହୁଏ ।
ପୁଣି ଥରେ ଗଳାକୁ ପରିଷ୍କାର କରିନେଲେ ବଳଭଦ୍ର
ବାବୁ ।—କିଓ ତୁମକୁ ଡାକୁଛି ପରା ? ତୁଳସୀ, ତୁଳସୀ ।
ଅଣ୍ଟାରେ ଲୁଗାକୁ ଭିଡ଼ି, ବାଳ ମୁକୁଳା କରି ସେପେଇ ଘରୁ
ଭମ ଭମ ହୋଇ ବାହାରି ଆସିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।—କାଇଁକି
ଏତେ ସନ୍ତାପ ଡାକ ? କୋଉଥି ପାଇଁ ? ପୋଇଲୀ ପରି ଖଟି ଖଟି
ମରିବା ପାଇଁ ତ ଅଣିଛ । ବେଳ ଏତେ ହେଲାଣି ଭାତ ଫୁଟିବାକୁ
ନାହିଁ । ଝିଅ ରତନ ତୁମର ଖାଇକରି ଇସ୍କୁଲ ଯିବେ । ପୁଣି
ଏ ଶରଧା ଡାକ କାହିଁକି ?
ଦର ବୁଢ଼ା ବୟସର ଧାରରେ ପାଣିଚିଆ ହସ ଲେଖାଇ
ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ କହିଲେ, ଆଜ୍ ତେବେ ତୁମକୁ ଡାକିବିନି ମୁଁ ?
ହୁଁଃ, ଡାକିବନି କାହିଁକି ? ହଜାରେ ଡାକିବ । ଅଲବତ୍
ଡାକିବ । ହାତଧରା ବାହା ହୋଇଛ ଯେତେବେଳେ, ଜରୁର୍
ଡାକିବ । ତୁମ କାମ ହେଲେ ଗଲା । ମୁଁ ପଛେ ଏଣେ ମରୁଥାଏ,
ମୋ କଥା କିଏ ବୁଝୁଛି ? ତମେତ ପୁରୁଷ ପୁଅ । ବାହାରୁ ଅସି
ବାହାରେ ଯାଉଛ । ବୁଅଡ଼ ବୁଢ଼ିବ ଘରକୁ ଏକା ହେଲେ ମଣିଷକୁ
କେତେ ସହିବାକୁ ପଡ଼େ ? ଓଦା କାଠ ଗୁଡ଼ାକ ବୁଅଡ଼୍ ଅଣି

ଦେଲଯେ ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ଆଖି ଫୁଟି ଗଲାଣି, ତଥାପି ଚୂଲି ଜଳିବାକୁ ନାହିଁ । କ'ଣ କରିବି ମୁଁ ? କୁଆଡ଼କୁ ହେବି ?

ଯାଃ ବୋଲି ଏତେ ରାଗି ଗଲେ ଚଳିବ ? ତୁମ ଘର କାମ ତମେ କରିବନାତ ଆଉ କରିବ କିଏ ?

ଏଁ ? କ'ଣ କହିଲ ? ହୁଁଃ— କଥା ଦେଖ ? କରିବି ବୋଲି କ'ଣ ସବୁ କରିବି ? ମଣିଷ ବୋଲି ଗୋଟାଏ । ସେଥିରେ ବାସନ ମଜା, ପାଣି ବୁହାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଘରର ସବୁ କାମ ତୁଲାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୁଁ କ'ଣ ଫାଳ ଫାଳ ହେବି ? ଟିକିଏ ଶାନ୍ତିରେ ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରିବା କ'ଣ ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ଲେଖା ନାହିଁ ?

ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ଛାଡିଲେ ।— ଅଭିଯୋଗ ତୁମର ଅତି ପ୍ରବଳ ତୁଳସୀ । ହେଲେ ସୁଧାରି ପାରିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ଚାକରଟାଏ ବା ପୁଝାରିଟିଏ ମୁଁ କୁଆଡ଼ୁ ରଖି ପାରିବି କୁହତ ?

ଚାକର ପୁଝାରୀ ରଖିବାକୁ ତ ତମକୁ ମୁଁ କହୁନି । କାହିଁକି କହିବ ? ମୋ ବାପା ଯେତେବେଳେ ମୋତେ ଏ ଘରକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି ମରେ ପଛେ ମୋତେ ସବୁ କାମ ତୁଲାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । କାହିଁକି ? ଏ ଘରେ କ'ଣ ମୁଁ ଏକା ଖାଉଛି ? ଆଉ କେହି ଟିକି ନାହାନ୍ତି ? ଆଉ କାହାର ହାତ ଗୋଡ ନାହିଁ ? କୁଟା ଖଣ୍ଡେ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ବି କରିବେନି ? ଯଦି କରି ନପାରିବେ ତେବେ ଏ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଆନ୍ତୁ । ସେଇ ଭାତ ମୁଠାକ କାଢ଼ି କୁକୁରଙ୍କୁ ଖାଇ ବାକୁ ଦେଲେ ସେମାନେ ପୋଷା ମାନିବେ ।

ତୁଳସୀ !......

ମୁଁ ଠିକ୍ କହୁଛି । ନିଜକୁ ବାଧିଲେ ସମସ୍ତେ ଏମିତି କହନ୍ତି । ହଁ, କାହିଁକି ଏତେ ଗରଧାରେ ଡ଼ାକିଲ କୁହତ ଦେଖି ।

ସାତସିଅଁ ବ୍ୟାଗ୍ ଖଣ୍ଡଙ୍କରୁ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ସାଧାରଣ ଶାଢ଼ୀ କାଢ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ—ଦେଖିଲ ଏ ଶାଢ଼ୀ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ମନକୁ କେମିତି ଆସୁଛି ? ଆଜ ଦିନ ସାରା ଦୋକାନ ଦୋକାନ ବୁଲି ବୁଲି ମଣିଷ ନୟାନ୍ତ ହୋଇ ଗଲଣି । ବାପ୍‌ରେ ବାପ୍ । ଏ ମହଙ୍ଗା ବଜାରରେ ଲୁଗା ଗୁଡାକ ପୁଣି ଏତେ ଦାମ ! ଖଣ୍ଡି ଦଶ ଟଙ୍କା ପରା ।

କାହାପାଇଁ ଆଣିଛ ?

ଆଉ ଆଣିବି କାହାପାଇଁ ? ମା'ଟା ମୋର ସ୍କୁଲ୍‌କୁ ଯାଉଛି ଯେ ଖଣ୍ଡେ ଭଲ ଶାଢ଼ୀ ବି ନାହିଁ । ଆମେ ସିନା ଗରିବ । ହେଲେ ମୋ ମା'ର ପିଲା ମନତ ଆଉ ଗରିବ ଧରିନି ? ସେମାନଙ୍କର ବୟସ ଅଛି, ଖାଇବେ, ପିଇବେ, ଫୁର୍ତ୍ତି କରିବେ । କ'ଣ ତୁମ ପସନ୍ଦକୁ ଆସୁନି ?

ହଠାତ୍ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲେ ।—ମୋ ପସନ୍ଦ ସାଥୀରେ କ'ଣ ଅଛି ? ତୁମ ଝିଅକୁ ଦେଖାଇ ଆଗ ତାଙ୍କ ପସନ୍ଦଟା ଦେଖ ।

ଆରେ, ତୁମେ ତାର ମା । ତୁମେ ପସନ୍ଦ କରୁନି ତ କ'ଣ ସେ କରିବ ?

ହେଲେ ମୁଁ ତ ଆଉ ତୁମ ଝିଅ ପରି ପାଠ ପଢ଼ି ଏତେ ସହଜ ହୋଇନି ? ମଫସଲର ଗୋଟିଏ ମନ ଧରି ଚୁଲିମୁଣ୍ଡକୁ ଯାହାର ଆଶା, ସେ ପୁଣି ପସନ୍ଦ କରିବ କ'ଣ ?

ତୁଳସୀ ।···ଦଣ୍ଡେ ହତବାକ ଚାହାଣୀରେ ଚାହିଁଲେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ । ଆଜ କାଲି କ'ଣ ହୋଇଛି ତୁମର ? ପିଲାଟା ଉପରେ ସବୁ କଥାରେ ତୁମେ ଏମିତି ସିଙ୍ଗ ସିଙ୍ଗି ହେଉଛ କାହିଁକି ? ତୁମକୁ ସେ କେତେ ଭକ୍ତି କରେ । ସାବତ ମା' ହେଲେ ବି ନିଜ ମା' ପରି

ନଦେଖିଲେ ପାଣି ପିଏନି । ଅଜ ତା ପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ଶାଢ଼ୀ ଆଣିବା ବେଳକୁ ତୁମ ଦେହ ସହୁନି ?

ତୁଳସୀ ଦେବୀ କାନ୍ଦ ଉଠିଲେ ।

ଗରିବ ଘରେ ଭଗବାନ ଯେତେବେଳେ ଜନ୍ମ ଦେଇଛନ୍ତି, ତୁମେ ଏକା କାହିଁକି, ଦୁନିଆରେ ସମସ୍ତେ ମୋର ଦୋଷ ନ ଥାଇବି ଦୋଷ ଦେବେ । ଘରେ ପଇସା ନଥିଲା ବୋଲି ଟୋକାଏ ଭଲ କାଠ ଆଣି ପାରିଲିନି ଯେ ଓଦା କାଠ ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ଆଖି ଫୁଲି ଗଲାଣି । ସେଥିରେ ପୁଣି ଶାଢ଼ୀ ଟିଏ ଅଙ୍କ ପାଇଁ କିଣା ଚାଲିଛି ! କାଇଁ ସେ ଶାଢ଼ୀ ଆଜି କିଣି ନଥିଲେ କଣ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା ? ଭଲ ଶାଢ଼ି ନପିନ୍ଧିଲେ କ'ଣ ପାଠ ହୁଏନି ? ଏତେ ଝିଅ ତ ପଢ଼ିବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ କ'ଣ ଏଇ ଚହଟ ଚିକ୍କଣ ନାଗରୀ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି ? ଗରିବ ଘରେ ଜନମ ହୋଇ ବଡ଼ ବଡ ଦାନ୍ତବାକୁ ଏତେ ନଜର କାହିଁକି ?

ଅସ୍ତେ···ଅସ୍ତେ କୁହ ତୁଳସୀ । ସେ ଘରେ ଭୂଇଁ ପଢ଼ୁ ଶୁଣିବ ।

ଶୁଣୁ । ତୁଳସୀ କାହାକୁ ଡ଼ରିଲା ବାଲା ନୁହେଁ । ତା ଅଧୀନରେ ପଡ଼ି ମୁଁ ଖାଉନି ଯେ ଡ଼ରିବି । ମୋର ହାତ ଜଠା ଖାଉଛି ଯିଏ ରହି ବସିଛି ତାକୁ ପୁଣି ମୁଁ ଡ଼ରିକରି କଥା କହିବି ? କାଇଁକି ? ତୋକ ଗୁଣକୁ ବା ? ମୁଁ କ'ଣ ଏ ଘରେ ପୋଇଲି ?···ଡମ ଡମ ହୋଇ କୋଠରୀ ଭିତରୁ ବାହାରି ଗଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।

ବୋଉ ? ବୋଉବା ?

କ'ଣ କଲେ ? କାଇଁ ଭାବ ଗେହେଲଇ ହୋଇ ଡ଼ାକୁଛୁ ?

ଚୂଲି ଲଗେଇ ଅସୁନି ମୋତେ । ତୁ ଯଦି ଟିକିଏ ସେତକି କାମ କରି ଦେଇ ଯାଆନ୍ତୁ, ତେବେ ବାକି କାମ ମୁଁ କରି ଦିଅନ୍ତି ।

କ'ଣ କହୁଲୁ ? ଚୁଲ୍ଲିଲଗେଇ ଅସୁନି ? ହଇଲେ ଅଲକ୍ଷଣୀ ଏକଥା କହୁଛୁ ତୋ ଜିଭ୍ ଛିଣ୍ଡି ପଡ଼ୁନି ? ବୁଢ଼ୀଟାଏ ହେଲୁଣି ଚୂଲି ଲଗାଇ ଅସୁନି ? କଥା ପୁଣି କେମିତି କୁହା ହେଉଛି ଦେଖ ! ହଇଲେ ଗିଲ ଅସୁଛୁଟି ? ଗିଲିକି ବେଳକୁତ କାଇଁକି ଅସୁନାଇଁ ବୋଲି କହୁନୁ ? ଦେହ କ'ଣ ହେଉଛି ଯେ କାଲି ରାତିରୁ ମୋ ପେଟକୁ ଦାନା ଯାଉନି । ଉଠି ବସି ପାରୁନି । ସେଥିରେ ପୁଣି ଚୂଲି ଲଗାଇବାକୁ ଯିବି ?

ମୁଁ ତ ଲଗେଇ ଲଗେଇ ମୋତେ ଲାଗୁନି ।

ନ ଲାଗୁଛି ତ ହାଣ୍ଡି କୁଣ୍ଡେଇ ପିଟି ଦେଇ ଯା' ଶୋଇବୁ । ସବୁଦିନେ ଏ ଘରେ ଖଟି ଖଟି ମରୁଛି । ଦିନେ ଦେହ ମୁଣ୍ଡ ହେଲା ଯେ ସେଥିରେ ପୁଣି କଳି । କାଇଁ ମୋ ବାପା କ'ଣ ଏ ଘରେ କାମ କରିବା ପାଇଁ ଲେଖିଦେଇଛି ? ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଭୁଅସୁଣୀଟାଏ ହେଲୁଣି । ବାଉସି ଘର ହୋଇଥିଲେ ହେଂସେ ପୁଅ ଝିଅ ହୁଅନ୍ତେଣି । ଚୂଲି ଲଗାଇ ଅସୁ ନାହିଁ ଯେ କଥା କହୁଛୁ ?

ତଳକୁ ମଥା ପୋତି ଭୁଇଁ ନୀରବରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା ।

କଲେ ଖୁଣ୍ଟ ପରି ଠିଆ ହେଲୁ କାହିଁକି ବା ? ଯାଉଛୁ ନା ଛତରଖାଇ ଦେଖିବୁ ? ଭୁଲ୍ ପାରୁଛୁ, ଖେଳି ପାରୁଛୁ, ଖାଇଲା

ବେଳକୁ ବେଶ ଚେକା ପକାଇ ଗୃହଥର ଲେଖା ଖାଇ ଆସୁଛୁ । ଅଥଚ କାମ କଲାବେଳକୁ ଜୀବନ ନ ଥିଲା ପରି କଥା କହୁଛୁ ? ଛି, ଛି, ଏ ଯୁଗ ତ ସେଇଆ ହେଲା । ବିଲେଇକୁ ହାତ କାମୁଡ଼ା ଶିଖାଇଲେ ସେ ବାହା ଗିଳି ବସିବ ।

ଭସ୍ ଦୁଃଖରେ ଭୂମିକା ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସୁଛି । ଏଣେ ଭୋକର ଗାଲି ଗଞ୍ଜଣା...ତେଣେ ଚୁଲି ନିଆଁ ଧରୁନି । ସେ ଏବେ କରିବ କ'ଣ ? ଠିକ ସମୟରେ ସେପେଇ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ ମୁଠାଏ ଖାଇ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇ ହେବନି । ଅବଶ୍ୟ ନ ଖାଇ ଯିବା ଅଭ୍ୟାସଟା ଭୂମିକାର ଆଜିକାଲି ଦେହ ଧସିଆ ହୋଇଗଲାଣି । ହାଣ୍ଡିରେ ପଖାଳ ନାହିଁ । ସ୍କୁଲରେ ଜଳଖିଆ କିଣି ଖାଇବାକୁ ପାଖରେ ବି ପଇସା ନାହିଁ । ନ ଥାଉ ? ଯତ୍ତ ବା କ'ଣ ? ତା' ଜୀବନର ସୁଖ ତ ଅନେକ ଦିନୁ ମରିଗଲାଣି । ଏଣିକି ତାକୁ କେବଳ କାନ୍ଦିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କରଣ୍ଡି ଜଳା ହେଉ ଦେଲେ ଗିଲାସେ ଥଣ୍ଡା ପାଣି ପିଇନେଲେ ସନ୍ଧ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୀବନଟାକୁ ଅନ୍ତତଃ ବଞ୍ଚେଇ ନେଇ ହେବ ଯେ ।

କିନ୍ତୁ ପେଟ ଯେତେବେଳେ ଭୋକରେ ଅଇଁଠି ପାଉଁଠି ହେଉଥିବ, ସେତେବେଳେ କ'ଣ ପାଠ ପଢ଼ାରେ ମନ ଲାଗିବ ? ଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ, ପିଲାଙ୍କ ପଢ଼ି ପଢ଼ି ଦିନ ରାତି ଅଣ୍ଟୁନି । ଅଜି ସେ...ପେଟର ଦାଉରୁ ମାଷ୍ଟରଙ୍କ କଥା ବି ଶୁଣି ପାରୁନି । ...ଭୂମିକାର ଅନ୍ତର ଶିର କୋହର ଜୁଆର ଉଚ୍ଛୁଳି ଆସୁଥିଲା ପଦାକୁ । ତଥାପି ସେ ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ଅଧିକା କିଛି କହିବାକୁ ଚାହୁଁଲାନି । ଦିନ ଥିଲା ତୁଳସୀ ଦେବୀ ତାକୁ ଜୀବନର ସବୁ କିଛି ଦେଇ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ହେଲେ ଆଜିକାଲିର ଦୁନିଆ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ

ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ମଣିଷ ଜୀବନରେ ପୁଣି ଇମିତି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସେ ?

ଭୂମିକା ଯେତିକି ଭାବୁଥିଲା, ତା ଆଖିରୁ ଲୋତକର ବନ୍ୟା ସେତିକି ବେଗଧରି ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଚ୍ଛୁଳି ଆସୁଥିଲା । କେତେଥର ସେ ଇମିତି ଜୀବନରେ କାନ୍ଦିଛି । କାହାକୁ ବୁଝାଇ ଦେବାର ଅବକାଶ ବି ଦେଇନି । କାହିଁକି ଦିଅନ୍ତା ? ଯିଏ ତା ପାଇଁ ସମବେଦନା ଜଣାଇ ତା ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ନେଇ ପାରନ୍ତା, ସିଏ ତ କେଉଁ ଦିନଠୁ ଆଖି ମୁଦିଛି । ଆଉ ତାର ଏ ଦୁନିଆରେ ଅଛି କିଏ ? ବାପା ଜାଣିଲେ ତୁଳସୀ ମା ବେଶୀ ବିରକ୍ତ ହେବେ । ତା ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାରର ମାତ୍ରା ବଢ଼ିବ । ତେଣୁ ତା ଦୁଃଖ ସେ କେବେ କାହାରିକୁ ଜଣାଇ ଦେବାକୁ ଚାହେଁନି । ସେ କାନ୍ଦେ—ତା ପାଇଁ—ତା ନିଜ ଦୁଃଖକୁ ଲାଘବ କରିବାପାଇଁ । ପୁଣି ସେ ଲୁହ ପୋଛେ ତା ପାଇଁ ତାରି ପଣତ କାନିରେ । ସେ ବୁଝେ—ବୁଝେ ତା ମନର ମଣିଷ—ବୁଝେ ତା ପ୍ରକୃତ ଆତ୍ମା । ଆଉ ବା ବୁଝିବ କିଏ ?

କିଲେ ଭୁନ୍ଦ ଏତେ କହୁ ବି ଗଲୁନି ? ତୋର ସେ ରକତ ମାଉଁସର ଦେହ ନା କାଠ ପଥରର ବା ? କାଲେ ଚାଲି ଜାଲରୁ କି ନାହିଁ କହିଲୁ ?

ଯାଉଛି ବୋଉ । ଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା ବୋଲି ପିଲାଙ୍କ ପଢ଼ି ପଢ଼ ତର ଅଣ୍ଟୁନି । ଆଉ ମୁଁ ...

କ'ଣ କହିଲୁ ? ଅଲେ କ'ଣ କହିଲୁ ସର୍ବାଖାଇ ! ଇଷ୍ଟେଟ ପରୀକ୍ଷା ! ଅଲେ କି ଇଷ୍ଟେଟ ପରୀକ୍ଷା ଦେଖାଉଛୁ ? ମୁଁ ପାଠ ପଢ଼ିନି ବୋଲି କ'ଣ କିଛି ଜାଣିନି ? ପାଠ ପଢ଼ିବାର ଯଦି ଏତେ ମନ ତେବେ କାମଦାମ ସାରି, ରାତିରେ ନ ଶୋଇ ପାଠ ପଢ଼ । ଉଦା ତେଇଁବା ମୀତ ଏଥର ଛାଡ଼ । କାମ କରିବୁନି, ଏଠି କିଏ ଥୋଇ

ଦେଇଛନ୍ତି କି ଖାଲି ଗିଳିବୁ ? ତୋର ଗୃହକର୍ତ୍ରୀ ଏଠି ଅଛନ୍ତି ଯେ ତୋ ହାତକୁ ଭାତ ଗୁଣ୍ଡା ବଢ଼େଇ ଦେବେ ? ଯାଉଛୁ ନା ମୋ ମୁହଁ ଉପରେ କଥା କହୁଛୁ ? କହିଲା ଇଙ୍ଗ୍ଲେଟ ପରୀକ୍ଷା । ମୋ•••

ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ନିର୍ଗତ ଲୁହକୁ ଅତି ସାବଧାନତା ସହକାରେ ପୋଛି ଆଣି ଲେଉଟି ପଡ଼ିଲା ଭୂମିକା । ତାକୁ ଯେ କୌଣସିମତେ ଚୂଲି ଲଗାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତୁଳସୀ ମା'ର ଆଦେଶ ତାକୁ ନୀରବରେ ମାନି ନେବାକୁ ହେବ ।

ହଂସୁଲୀ ଶେଯ ଉପରେ ଶୋଇ ରହି ମନେ ମନେ ହସୁଥିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ । ଔଷଧ ଠିକ୍ କାମ ଦେଇଛି । ତାଙ୍କ ଛଳନାର ଲତିକା ବେଶ କେନା ମେଲିଆସିଲାଣି । ଏଥର ନିଶ୍ଚୟ ଫୁଲ ଫୁଟିବ । ନିଶ୍ଚୟ ଫଳ ଫଳିବ । ତା ପରେ•••ତାପରେ ଭୂମିକା ଯିବ ପର ଘରକୁ । ସେ ଏକା ରହିବ । ଜୀବନକୁ ଜୀବନ ପରି ଉପଭୋଗ କରିବାର ସହଜ ସରଳ ପନ୍ଥା ଖୋଲି ଦେଇ ପ୍ରତିବନ୍ଧକକୁ ସବୁ ଦିନ ପାଇଁ ହଟେଇ ଦେବ ହିବକୁ ।

ଅନ୍ତର ଥରେ କୁହୁଳି ଉଠିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।

ରାତି ଧୀରେ ଧୀରେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଗାଁଟି ଶୁନ୍‌ଶାନ୍ । ଶେଷ ଡିସେମ୍ବରର ଶୀତୁଆ ରାତି, ଲୋମମୂଳ ଥାଙ୍କୁରି ଉଠୁଛି । ବଳଭଦ୍ର ବାବୁଙ୍କର ଖାଇବା ପିଇବା ଶେଷ ହୋଇ ଗଲାଣି ।

କୋଠରୀ ଭିତରେ ଦୀପଟିଏ ଜଳୁଛି । ଗରିବର ଶୋଇବା କୋଠରୀ । ସାଗୁଆନ କାଠର ପଲଙ୍କ ନାହିଁ । ମଖମଲ କନାର ମାଠ ନାହିଁ । ନାଲି ନେଳୀ ବିଜୁଳିବତୀ ନାହିଁ । କେଉଁ ପୁରୁଣା

କାଳର ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡେ । ତାର ଉପରେ ସାଧାସିଧା ବିଛଣା । ଦେହ ଘୋଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ କନ୍ଥା । ଶୀତ ସହିପାରେ······ନ ସହି ବି ପାରେ । ତଥାପି ଦେହକୁ ଉଷ୍ମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଉତ୍ତେଜ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତା ନ ହେଲେ ଥରୁ ଥରୁ ହୋଇ ରାତିଟା ଅନିଦ୍ରାରେ ପାହିଯିବ । ··ସୁପ୍ତା ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ଅତି ନିକଟକୁ ଲାଗିଆସିଲେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ।

ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁଳସୀଦେବୀ ଶୋଇ ନଥିଲେ ବୋଧହୁଏ । ବଳଭଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ ସ୍ପର୍ଶରେ ସେ ହଟିଗଲେ ସାମାନ୍ୟ ପଛକୁ ।

ରାଗିଛ ମୋ ଉପରେ ?

ତୁଳସୀଦେବୀ ନୀରବ ।

କୁହ ତୁଳସୀ । ମୋ ରାଣ କୁହ । ମୋ ଉପରେ ରାଗିଛ ?

ନା ନା, ମୁଁ ରାଗିବି କାହିଁକି ? ମୁଁ ତୁମର କିଏ ଯେ ମୋ ରାଗ ତୁମେ ବୁଝିବ ? ଖଟି ଖଟି ମରିବା ପାଇଁତ ଏ ଘରକୁ ମୁଁ ଆସିଛି ।

ଛି, ଏମିତି କଥା କୁହନ୍ତି ? ତୁମର କେଉଁ କଥାଟା ମୁଁ ନ ରଖିଛି ଯେ ତୁମେ ଏତେ ଅଭିମାନ କରି ବସିଛ ?

କେଉଁ କଥା ରଖିଛ ଶୁଣେ ? ଗୋଟାଏ କଥାତ ବରାବର କହି କହି ଆସୁଛି ଯେ କାନକୁ ନେଉନ । ଆଜି ପୁଣି କରୁଛ କେଉଁ କଥା ?

ହଠାତ୍ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଉଠିଲେ । ତୁମର ସବୁ କଥା ମୁଁ ରଖିବି ତୁଳସୀ । ହେଲେ ଭୂମିକା ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି କଥା ରଖି ପାରିବିନି । ତା ମା' ପାଖରେ ମୁଁ ଶପଥ ନେଇଛି······

ମୁଁ ତେବେ କ'ଣ ଭୂମିକା ମା' ନୁହେଁ ?

ମୁଁ ତ ମନା କରୁନି ? ତେବେ......

ତେବେ ଅଉ କ'ଣ ? ମୁଁ କ'ଣ ତା ଅମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ କରୁ କହୁଛି ? ଏତେ ବଡ଼ ଝିଅ ହେଲାଣି । ତା ବଭାଘର କଥା କାନକୁ ନେଉନା । ତାକୁ କ'ଣ ଖୁଣ୍ଟରେ ବୁଢ଼ୀ କରିବ ? ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଯେତେବେଳେ ବଦ୍‌ନାମ ଅସିବ, ସମ୍ଭାଳିବ ନାଁ ?

ଭୂମିକା ମୋର ସେପରି ପିଲା ନୁହେଁ ତୁଳସୀ । ଜୀବନରେ ସେ କେବେ ତଳକୁ ଖସି ଯାଇ ପାରେନା ।

ସେ କଥା ତୁମେ ଅଉ ମୋତେ ବେଶୀ ବୁଝାନା । ବୟସ-ବେଳେ କେଉଁଜଣ ଭଲ ଥାଅନ୍ତି ? ତୁମେ ଅଗ ଥିଲ ? ନିଅଁ କୁ ଘିଅ ବାଇ । ପାଠପଢ଼ି ସେ ଟୋକା ଯାହା ହେଲାଣି ନା, ଅଉ କ'ଣ ମଣିଷ ମାନୁଛି ? ତାକୁ ପର ଘରକୁ ଠେଲିଦେଲେ ଆମର ଜଞ୍ଜାଳ ଗଲା । କାଲିଅରେ ଅମେ ପଶିବା କାହିଁକି—ଗୋଡ ଧୋଇବା କାହିଁକି ? ସେତେବେଳକୁ କିଛି କୁଅଡ଼ୁ ହେଲେ ତୁମକୁ ତ କହିବେ ନାହିଁ, କହିବେ ମୋତେ । ସମସ୍ତେ କହିବେ ସାବତ ମା' ତାକୁ ନଜର ନ ଦେବାରୁ ସେ ଏମିତି ହେଲା । ଏଇଆ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ସାପକୁ କ'ଣ ଘରେ ପୋଷୁଛ ?

ତା କେମିତି ହେବ ତୁଳସୀ ? ଭୁଇଁ ମୋର ପାଠ ପଢିବ । ବଡ଼ ମଣିଷ ହେବ । ମୋର କେତେ ଆଶା......

ତାହାହେଲେ ମୋତେ ମୋ ବାପଘରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଅସ । ମୁଁ ଅଉ ରହିବନି କି ଏତେ ଜଞ୍ଜାଳ ସହିବନି ।

ତୁମର ପୁଣି ତା ପାଇଁ ଜଞ୍ଜାଳ କ'ଣ ?

କ'ଣ ? କିଛି ଜାଣୁନ ବୋଲି ସିନା କହୁଛ । ନିଜ ଝିଅତ । କିମିତି ମୁହଁଖୋଲି ତୁମ ଆଗରେ କହିବ ? ସେ ଟୋକା ପାଠପଢ଼ି

ଯାହା ହେଲଣି······ଛି, ଛି, "କହିଲେ କୁଳ କୁଟୁମ୍ବକୁ ଲାଜ, ନ କହିଲେ କୂଳ ଭସି ଯାଉଛି······"

ଆରେ କଥା କ'ଣ ଖୋଲି କୁହ ?

ତୁମେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ? ଗୁଣମନ୍ତ୍ର ଝିଅ ଏଣିକି କଥା କଥାକେ ମୋ ସାଥିରେ କଜିଆ କରି ବସିଲେଣି । କଥା କଥାକେ ବାଦ, ଅହଙ୍କାର । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ । ମୋତେ ତ ଦୁଇ ତିନିଥର ହାତ ବି ଲଗାଇ ସାରିଲେଣି । କାଲି କଥାରେ କଥାରେ କହିଲା, ତୁଣ୍ଟା କିଏଲୋ ? ପୋଇଲି ହୋଇ ଆସିଛୁ । ପୋଇଲି ପରି ଖଟିବୁ । ନ ହେଲେ ତଣ୍ଟିଆ ଦେଇ ତୋତେ ଏ ଘରୁ ବାହାର କରିଦେବି । · ଏଇ କଥା ଶୁଣିବା ପାଇଁ ମୁଁ କ'ଣ ତୁମର ହାତ ଧରିଥିଲି ? ପିଲାବୋଲି ବଡ଼ଟେ । ତାଂର ପୁଣି ଏତେ କଥା ଯେ ସେ ଶାସନ କରିବ ? ଖାଲି ସେତିକିତ ନୁହେଁ । ସବୁଦିନେ ସଞ୍ଜବୁଡ଼ିଆ ତୁମେ ଯେତେବେଳେ ବାହାରକୁ ଚାଲି ଯାଉଛ, ବେଳଜଣ୍ଡି ଗୋଟାଏ କୋଉଠିକାର ଟୋକା ଆସି ଆମ ଦାଣ୍ଡରେ ଟହଲ ମାରୁଛି । ସିଟି ମାରୁଛି । ଆଉ ତା ସିଟି ଯିମିତି କାନରେ ବାଜୁଛି, କ'ଣ କହିବି, ବାଜେଣି ପାରି ପରି ତୁମ ଝିଅ ଘରଭିତରକୁ ଦଉଡୁଛନ୍ତି ! ଝରକା ଖୋଲି ତା ସାଥିରେ କେତେ ଠାର······ କେତେ ହସାହସି । ଏମିତିକା ଚିଠି ଦିଆନିଆ ବି ଚାଲିଛି । ସବୁ ଦେଖେ । କିଛି କହେନି । କହିବି କାହିଁକି, ତା ଠାରୁ ଦୁଇପଦ ଶୁଣି ମୋ ମାନ ସାଇବି କାହିଁକି ? ଏଇ ସବୁ କଥାରୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ନେହୁରା ହେଉଛି, ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ପାର ତାକୁ ପର ଘରକୁ ଦେଇ ଦିଅ । ମୋ ସାନ କୁହା ଯଦି ନ ମାନିବ ତେବେ ଏ ଅଖିଲୁହ ସେ ହାତରେ ପୋଛୁଥିବ ।

କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ଚୌଧୁରୀ ବାବୁ ହତବାକ୍ ହୋଇ ଉଠିଲେ । —ଭୁଇଁପର ପିଲା ଏମିତି ହେବ ବୋଲି କିଏ ବିଶ୍ୱାସ କରିଥିଲା ତୁଳସୀ ? ତେବେ ତମେ ଅତି ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା । ଅଉ ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ପରେ ତାର ସ୍କୁଲ୍ ପଢ଼ା ଶେଷହୋଇ ଯାଉଛି । ତାପରେ ମୁଁ ତାକୁ ପର ଘରକୁ ଦେବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବି ।

ତୁଳସୀ ଦେବୀ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ । ତଥାପି ତୁମ ମନସାଧ ମେଣ୍ଟିନି ଯେ ଅହୁରି ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ମୋତେ ତାରି କାତରେ ମାଡ଼ ଖୁଆଇ ମାରିବ ? ପର ଘରକୁତ ଦେବାର କଥା । ଅହୁରି ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ପାଠ ପଢ଼ାଇ ଏତେ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଶେଷରେ କାଙ୍ଗାଳ ହେବ କାହିଁକି ? ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘର ଝିଅ, ଶାଶୁ ଘରେ ତ ଘର ଧନ୍ଦା କରିକରି ତର ଅଣ୍ଟିବ ନାହିଁ । ପାଠ ପଢ଼ି କରିବ କ'ଣ ? ନାଁ ସେ କଥା ହେବନି । ଏହାରି ଭିତରେ ତାକୁ ଯିମିତି ହେଉ ବିବାହ କରାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତା ଯଦି ନକର ତେବେ ମୁଁ କହି ଦେଉଛି ମୋତେ ମୋ ବାପଘରେ ଛାଡ଼ି ଦିଅ । ମୋର ଏ ଘରେ ରହିବା ଦରକାର ନାହିଁ କି, କାହାଠାରୁ ଗୋଇଠା ମାଡ଼ ଖାଇବା ଦରକାର ନାହିଁ ।

...ଶୀତ ଦିନଅ ରାତି । ବୟସ ଅଗେଇ ଯାଇଥିଲେ ବି ବଳଭଦ୍ର ବାବୁଙ୍କର ଦେହ, ମନ ଓ ପ୍ରାଣ ନିହାତି ଉତ୍ତେଜ ଧରି ଅସିଛି । ସ୍ତ୍ରୀ ଅଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ ଗୋଟିଏ ସୋହାଗ ଚୁମ୍ବନ ବସାଇ ଦେଇ ଦେଉ ହାଲ୍କା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର ଅବଶ୍ୟକ ନାହିଁ ତୁଳସୀ । ତୁମରି କଥା ରଖି ମୁଁ ଏହାରି ଭିତରେ ସବୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ଦେଉଛି । ଭୁଇଁ ଯଦି ଏତେ ତଳକୁ ଖସି ଯାଇ ପାରିଲା ତେବେ ତାର ଏ ଘରେ ଅଉ ରହି ବଦନାମ୍ କରିବା ଅବଶ୍ୟକ ନାହିଁ ।

ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କ ମନକୁ କଥାଟା ପାଇଛୁ, ସେ ହସିଲେ । ପ୍ରାଣ ଖୋଲି ହସ, ତୃପ୍ତିର ହସ, ଶାନ୍ତିର ହସ ।

ପାଖ କୋଠରିରୁ ଆଲୋକ ଦେଖା ଯାଉଛି । ଭୂମିକା ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢୁଛି ବୋଧହୁଏ । ଫାଇନାଲ୍ ଦେବନି । ପଢ଼ା ପଢ଼ି ଭଲ ହୋଇ ପାରିନି । ସପ୍ଲିମେଣ୍ଟାରୀ ଦେବା ତାର ଚରମ ନିଷ୍ପତ୍ତି । ତଥାପି ତ କଠିନ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ? ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପାଶ୍ କରି ଲାଭ କ'ଣ ?

ବୋଉ ? ବୋଉ ଏ କ'ଣ କରୁଛୁ ବୋଉ ?

ଗେଟ୍ । ତୁ କିଏ ମୋତେ କହିବାକୁ ? ମୋ ମନ ଯାହା କହିବ ମୁଁ ତା କରିବି । ତୁ ମୋ ପୋଇଲି ନା ମୁଁ ତୋ ପୋଇଲି ?

ଯା ବୋଲି ନୂଆ ଶାଢୀ ଖଣ୍ଡିକ ଇମିତ ଚିକି ଚିକି କରି ତୁ ଚିରିଦେଉ ?

ଦେବନି ? ହଁ ନିଶ୍ଚେ ଦେବି । ଅଲବତ୍ ଦେବି । ତୁ ଛତରଖାଇ ମୋତେ କହିବାକୁ କିଏଲୋ ? ଦଉଚୁ ନା ନଉଚୁ ? ମୋ ହାତ ତଳେ ତୁ ରହିବୁ ନା ତୋ ହାତ ତଳେ ମୁଁ ରହିବି ? କିଛି ନକହିଲାରୁ ଛତର ଖାଇର ମୁହଁ ବଡ଼ି ଯାଉଛି । ଦେବି ଗୋଟାଏ ଟିଆ ଗୋଇଠା ହାଣି ଯେ...

ଜର୍ଜରିତ କ୍ରୋଧରେ ନୂଆ ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡିକ ଚିକି ଚିକି କରି ଚିରି ଦେବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ତୁଳସୀ ଦେବୀ । ପାଖରେ ଥାଇ କିମିତବା ଭୂମିକା ନୀରବରେ ଏ ସବୁ ଦେଖି ନେଇ ପାରନ୍ତା ?

ବୁଇ ପାହୁଣ୍ଡ ଅଗେଇ ଯାଇ ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କଠୁଁ ଶାଢ଼ୀଖଣ୍ଡିକ ଛଡ଼ାଇ ଆଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ।

ଛି, ଏମିତି କ'ଣ ପିଲାଙ୍କ ପରି ହେଉଛୁ ବୋଉ ? ମୋ ରାଣଟି ଛାଡ଼ ଦେ । ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡିକ କି ଦୋଷ କଲା ଯେ ତାକୁ ଚିରି ପକାଉଛୁ ? ବାପା କେତେ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚକରି ତୋ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ଶାଢ଼ୀ ଆଣି ଦେଇଥିଲେ ଏକଥା କ'ଣ ତୁ ବୁଝୁନୁ ? ଛାଡ଼୍ । ମୋ ରାଣଟି ଛାଡ଼ିଦେ ।

ଆହତ ଫଣିମା ଦେହରେ ହାତଦେଲେ ସେ ଯିମିତି ଅସମ୍ଭବ ବେଗରେ ଗର୍ଜିଉଠି ଶତ୍ରୁକୁ ଚୋଟମାରେ, ଠିକ୍ ସିମିତି ରାଗରେ ଫୁଲି ଉଠି, ନିଜ ଦେହର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଠୁଳ କରି ଭୂମିକାକୁ ଗୋଟାଏ ଧକ୍କା ଦେଲେ ତୁଳସୀଦେବୀ । ଏପରି ଅଶୋଭନୀୟ ପରିସ୍ଥିତିପାଇଁ ଭୂମିକା ହୁଏତ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲା । ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ଧକ୍କା ସହି ନପାରି ଝୋଟଣି ପାଖ ପରି ଘୂରି ଘୂରି ଛ' ପାହୁଣ୍ଡ ଦୂରରେ ଲେଉଟି ପଡ଼ିଲା ସେ । ପଛରେ ଥିବା ଲଣ୍ଠନ୍ କାଚଟି ଚୂର୍ ମାରି ହୋଇ ଯାଇଛି । ଭୂମିକା ଲୋଟି ପଡ଼ିଛି ଭୂଇଁରେ । ଦେହ ହାତରେ ଆଘାତ ଲାଗିଛି । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଟପୁଛି ।

ବୋଉ ! ତୁ ମୋତେ ମାରି ପାରିଲୁ ବୋଉ ? ଏଯାଏଁ ତୋତେ ମୁଁ ନିଜ ମା' ଠାରୁ ବଳି ସ୍ନେହ କରୁଥିଲି । ଅଥଚ ତୁ ଆଜି ମୋତେ ଏମିତି ମାଡ଼ ଦେଇ ପାରିଲୁ ? ମୋ ଅନ୍ତରକତା ମୂଲ୍ୟ କଳି ନପାରି ଏମିତି ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଲୁ ?

କ'ଣ କହିଲୁ ? କ'ଣ କହିଲୁ ଅଲକ୍ଷଣୀ ? ହଇଲୋ ! ମାରିବି ନାହିଁ ? ହଇଲୋ ଘରଖାଇ ମୁଁ ମାରିବି ନାହିଁତ ଆଉ ପୁଣି ତୋତେ କୋଉ ଢଇତା ମାରିବ କି ? ମୋ ମୁହଁ ଉପରେ ଜବାବ ଦେଉଛୁ ? ଡାକିନୀ ! ଗୋଡ଼ ଧୁଆ ଲୋକକୁ ମୁହଁ

ଦେଲଣ୍ଟ ସେ ପୁଣି ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବସି ଜବାବ ଦେଉଛି ।
ଟେପାଇଲା ! ଅତ୍ୟଧିକ କୋଧରେ ନିଜର ବିବେକ ହରାଇ ଭୂମିକାର ଆହତ ଅଙ୍ଗଲତା ଉପରେ ପୁଣି ଦୁଇ ଗୋଇଠା ଲଦ ଦେଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।

ଭୂମିକା କାନ୍ଦୁଛି ।

କାହାର ପାଦ ଶବ୍ଦ ଶୁଭୁଛି । ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ଆସୁଛନ୍ତି ବୋଧହୁଏ । ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ଭିତରେ ଉପାୟ ଚିନ୍ତା କରି ନେଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ । ଏଇ ହେଲା ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଖରେ ଉପଯୁକ୍ତ କୈଫିୟତ ଦେଇ ପାରିଲେ ରାସ୍ତା ଆପେ ଆପେ ପରିଷ୍କାର ହୋଇଯିବ । ...ନିଜ ପିନ୍ଧା ବାଉଁଳ ଖଣ୍ଡେ ଶିରି ଦେଇ ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ କାନ୍ଦ ଉଠିଲେ ସେ ।

ତୁଳସୀ ! ତୁଳସୀ ! ଆରେ କ'ଣ ହେଲା ତୁମର ?— କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସୁ ଆସୁ ବିଚଳିତ କଣ୍ଠରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ।

ତୁଳସୀ ଦେବୀ ସିମିତ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ସିମିତ କାନ୍ଦ ଗୁଲୁଛି ଭୂମିକା ଭୂଇଁ ଉପରେ ଲେଟି ପଡ଼ି । କାହାର ତୁଣ୍ଡରେ ଭାଷା ନାହିଁ ।

ଆରେ କଥା କୁହ ତୁଳସୀ ।

କ'ଣ କହିବି ? କହିବି ଗାତ ନା ଚୂଲି ?

ତୁମେ ଦୁହେଁ ଏମିତ କାନ୍ଦୁଛ କାହିଁକି ?

ଅଗ ତମ ଝିଅ ଗୁଣମନ୍ତକୁ ପଚାର । ବେଶି ପାଠ ପଢିଲେ । ସାଇବାଣୀ ପରି ଚପଲ ଧୋସାରି ଧୋସାରି ଗୁଲିଲେ । ବେଣୀ ଝୁଲାଇ ରାସ୍ତାରେ କେତେ ଯୁଆନ ଟୋକାଙ୍କ ସାଥୀରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ । ଅଜ ମା' ବାପଙ୍କୁ ମାଡ଼ ମାରିବେନି ତ ମାରିବେ କାହାକୁ ?

ତୁମକୁ କ'ଣ ଭୁଇଁ ମାଇଲା ?

ମାଇଲା ନାହିଁତ ମୁଁ କ'ଣ ମିଛରେ କହୁଛି ? ସେଦିନ ପରା କହୁଥିଲ ତମ ଭୁଇଁ ପରି ସୁଧାର ପିଲା କେହି ନାହିଁ ? ଆଜି ଏବେ ହେଲା କ'ଣ ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖ । ନାଁ, ଏ ଘରେ ମୁଁ ଆଉ ଦଣ୍ଡେ ବି ରହିବିନି । ମୋତେ ଶୀଘ୍ର ନେଇ ମୋ ବାପ ଘରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଆସ । ସେଇଠି ପଛେ କର୍ମକୁ ଆଦରି ମାଟି କାମୁଡ଼ି ପଡ଼ିଥିବି ହେଲେ ଏଠି ଆଉ ସମସ୍ତିଙ୍କଠୁଁ ମାଡ଼ ଖାଇ ମୁଁ ବଞ୍ଚି ପାରିବିନି ।

ଘଟଣାଟା କ'ଣ ଆଗେ କୁହ ।

କହିବି ଆଉ କ'ଣ ? ବୁଢ଼ୀଙ୍କଠୁଁ ମାଡ଼ ଖାଇ ପିଠି ପୋଡ଼ୁଛି । ଏତେ ଘଟଣା ତୁମକୁ ବୁଝାଇ କହିବାକୁ ବେଳ କାହିଁ ?

ନ କହିବ ତ ମୁଁ ପୁଣି ଜାଣିବି କିମିତି ?

ଶୁଣିବ ? ଶୁଣିବ ତେବେ ? ଶୁଣ । ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛୁଛନ୍ତି ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।— ତୁମେତ ସକାଳୁ ଯାଇଛ । ଚୂଲି ଲଗାଇ ଦେଇ ଆସି ମୁଁ ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡେଇ ବସିଲି । ଡେରି ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ବୋଲି ହାଣ୍ଡିରେ ଚାଉଳ ଦୁଇଟା ପକାଇ ଦେବା ପାଇଁ ବୁଢ଼ୀମାଙ୍କୁ କହିଲି । ବୁଢ଼ୀ ତୁମର ପଢ଼ୁଥିଲେ । ମୋ କଥାର ଜବାବ ଦେଲେନି । ଭାବିଲି ବୋଧହୁଏ ଚାଉଳ ପକାଇ ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । କିଛି ସମୟ ପରେ ପୁଣି ଥରେ ଡାକି ପଚାରିଲି । ତା ପରେ ବୁଢ଼ୀଙ୍କର ରାଗ ଦେଖ । ତମ ତମ ହୋଇ ସେ ଘରୁ ଦୌଡ଼ି ଆସି ମୋତେ କହିଲେ— ତୁ କଏସେ ମୋତେ କାମ ବତାଉଛୁ ? ତୋହାତ ଛିଣ୍ଡି ଯାଇଛି କି ମୁଁ ଚାଉଳ ପକାଇବାକୁ ଯିବି ? ତୁ ଏ ଘରକୁ ଆସିଛୁ କ'ଣ ଅଡ଼ୁଆ ମାରିବାକୁ ?...ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡିକ ଲୁଚେଇ ଅଲଗୁଣିରେ ରଖିଥିଲି । ରାଗରେ ମୋ ହାତରୁ ସେ ଖଣ୍ଡିକ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ଟିକି ଟିକି କରି ପକାଇଲେ । କହୁଁକରୁ ମୋ ପିଠିରେ

ଫୁଲ ବଧା ଲେସ ଦେଇ ମୋ ବ୍ଲାଉଜ୍‌କୁ ରାଗରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା । ତୁମେ ଆସିବାର ଶବ୍ଦ ବାରି ସେଠାରେ ପେଖନା କରି କାନ୍ଦୁଛି । ଛୁଃ । ଛୁଃ ଏଥର । ତମ ଝିଅଙ୍କ ଗୁଣ ଏଥର ଛୁଃ !

ଥରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଗୃହିଣୀରେ ଭୂମିକା ଅଡ଼କୁ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ଚାହିଁଲେ । ମନ ଭିତରେ ତାଙ୍କର ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ । ସତେ କ'ଣ ଭୂମିକା ଏତେ ନୀଚକୁ ଖସି ଯାଇ ପାରିଲା ? ସତେ କ'ଣ ଆଜିର ପରିସ୍ଥିତି ପାଇଁ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟୀ ? ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରୁ ନଥିଲେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ । କିମିତି ବା ପାରନ୍ତେ ? ନିଜ ରକ୍ତରେ ଯେଉଁ ଝିଅକୁ ଗଢ଼ି, ଖାଏଇ କୁଣ୍ଢେଇ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରି ଆଣିଲେ, ତାକୁ କ'ଣ ତାଙ୍କର ତଥାପି ବି ଚିହ୍ନିବାରେ ତ୍ରୁଟି ରହି ଯାଇଛି ? ଅସମ୍ଭବ । ତେବେ ?...ତେବେ ଭୁଲ୍ କାହାର ?

ବଳଭଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ ମନ କହୁଛି ।

ନଦୀର ଧାର ସବୁବେଳେ ପଥ ଖୋଳି ଗଢ଼ି ଚାଲିବାକୁ ଚାହେଁ । ନିଜେ ଯଦି ନିଜର ପଥ ଖୋଜି ନ ପାଏ, ତେବେ ସେ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରି ରହି ବସିଥାଏ ଅନ୍ୟ ଜଣକର ସାହାଯ୍ୟ । ଆଉ ଯଦି ସେ ସାହାଯ୍ୟ ଥରୁଟିଏ ପାଇଁ ମିଳିପାଏ ତେବେ କୂଳକୂଳ ଖାଇ ବନ୍ୟା ଏତେ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ମାଡ଼ି ଚାଲେ ଯେ, ତାକୁ ରୋକି ନେଇ ପାରିବା ଆଉ ଜମାରୁ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରେନା ।

ମଣିଷର ଚରିତ୍ର ତା ନୈତିକତାର ମାନଦଣ୍ଡ । ଯାହାର ଚରିତ୍ର ନାହିଁ, ତା ଜୀବନରେ ସ୍ୱଚ୍ଛତା, ପବିତ୍ରତା ବା ଆସିବ କେଉଁଠୁ ? ନାରୀ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ହେଲେବି ଅହଙ୍କାରିଣୀ, ଖଳ ସ୍ୱଭାବା ।

ତୁଳସୀଦେବୀଙ୍କର ନାମ ମାତ୍ର ତୁଳସୀ । ହେଲେ ତୁଳସୀର ପବିତ୍ରତା ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ ପରଠାରୁ କେହି ଖୋଜିପାରିନି । ଅହଙ୍କାର, ନୀଚତା, ଅବର୍ଜନା ଭିତରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରକାଶ ଓ ବିକାଶ ।

ତୁଳସୀ ଦେବୀ ଗୃହୁଁ ଥିଲେ ଏକଛତ୍ର ଶାସନ । ଖୋଜି ଖୋଜି ରାସ୍ତା ପାଇ ନ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଦିନଠୁଁ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ ତାଙ୍କୁ ରାସ୍ତା ଧରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି, ଠିକ୍ ସେହିଦିନ ଠାରୁ ଭୂମିକା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାଙ୍କ ହୃଦୟର ସବୁ କିଛି ନିଷ୍ଠୁରତା ଅପେ ଅପେ ପଦାକୁ ଉଚ୍ଛୁଳି ଆସିଛି । ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭୂମିକାକୁ ହରେଇ ଦେଇ ନିଜର ପାପ-ପ୍ରଣୟକୁ ସବୁଦିନ ଲାଗି ନିଃସନ୍ଦେହ କରି ରଖିବେ । ଗୋଟିଏ ଶଯ୍ୟାର ନାୟିକା ନ ହୋଇ ସେ ହେବେ କୋଟିଏ ଶଯ୍ୟାର ନାୟିକା । ଗୋଟିଏ ଦେହର ଖୋରାକରେ ତୃପ୍ତ ନ ହୋଇ ସେ ହେବେ କୋଟିଏ ଦେହର ପୂଜାରିଣୀ । ଏଇତ ନାରୀ ଜୀବନର ଜୀବନୀ···ପ୍ରାଣର ସ୍ୱାଦୁ । ନାରୀ ତା ଜୀବନକୁ କେବେ ସୀମିତ କରି ରଖିବାକୁ ଚାହେଁ ନା । ଜଣକ ଜୀବନକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି, ଜଣକ ମଥାର ଅଳ ନେଇ ସେ କ'ଣ ଅଯୁତ ଜଣର ଯୌବନକୁ ମନ ଭରି ଉପଭୋଗ କରି ପାରିବନି ? ନିଶ୍ଚୟ ପାରିବ । ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ।

ଦିନ ଯାଉଛି···ରାତି ଆସୁଛି ।

ଜୀବନ ସାହାରାରେ ଏଇ ଦିନ ରାତିର ଗମନ ଆଗମନର ଲଗ୍ନ କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ । ଚୌଧୁରୀ ବାବୁ ଶୋଇଛନ୍ତି । ଶରୀର ସାମାନ୍ୟ ଅସୁସ୍ଥ, ଭୂମିକା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ନେଇ ବାହାରକୁ ଯାଇଛି, ଏଇ ଆସିଯିବ । ପାଖ କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇ ଚାରି ଆଡ଼କୁ ଥରେ ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ନେଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ । କେହି ଦେଖୁନିତ ?

ବ୍ଲାଙ୍କେଟ ତଳେ ସ୍କାଳ ବଟା କଳାଅର ମଞ୍ଜିତଳ ଦେହ ଅସ୍ତ୍ରରେ ସାଇତ ରହିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀଧର ବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଜାନୁ ଅଲମିରାରେ ସରବତ୍ ପଡ଼ିଛି । ଅତି ସନ୍ତର୍ପଣରେ ବଟା କଳାଅର ମଞ୍ଜି ତଳ ସର୍ବତ୍ ଦେହରେ ଗୋଳି ଦେଇ ନୀରବରେ ବାହାରକୁ ବାହାରି ଅସିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।

ପାଖ ଘରେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ଶୋଇଛନ୍ତି । ଖୁଁ—ଖୁଁ କାଶୁଛନ୍ତି ସ୍ୱାମୀର ପାଦତଳେ ବସି ପଡ଼ି ସେବକା ମନରେ ଭକ୍ତ୍ୟ ଅଜାଡ଼ିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।

କେମିତି ଲାଗୁଛି ?

ଭଲ ।

ସରବତ୍ ଟିକିଏ ପିଇ ଦଅ ।

ଶୋଷ ନାହିଁ ।

ସକାଳୁ କିଛି ଖାଇନ । ଯେତେବେଳେ ସର୍ବତ୍ ଯାଚିଲେ କହୁଛ ଶୋଷ ନାହିଁ । ନାଁ, ସେକଥା ଆଜି ଶୁଣାଯିବନି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯିମିତି ହେଲେ ତୁମକୁ ଦୁଇ ଚୋକ ପିଇ ନେବାକୁ ହେବ ।... ସମ୍ଭବତଃ ଅଣିବା ପାଇଁ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ଉଠି ପଡ଼ୁଥିଲେ ।

ବାଧା ଦେଲେ ଶ୍ରୀଧର ବାବୁ । ହାତକୁ 'ସମାନ୍ୟ' ଟାଣି ଦେଇ କହିଲେ—ମୋ ପାଖରେ ତୁମେ ଦଣ୍ଡେ ବସ ତୁଳସୀ । ଭୁଲି ଅସୁ । ତାକୁ କହିଲେ ସେ ସରବତ୍ ଦେବ ।

ହିଁ ତାର ଯେଉଁ ମନତ । ବାପ ସକାଳ ଟହଳୁ ଟହଳୁ, ଟିକିଏ ପାଖରେ ବସି ହାତ ମାରିଦେବା ନାହିଁ । ଛତର ଖାଇ ସବୁବେଳେ ଖାଲି ବୁଲିବ । ଅଜି ତୁମକୁ ସରବତ୍ ଦେବ କେତେବେଳେ ? ତା ଭଳି ପିଲାକୁ ଅଣ୍ଡାଳିଲେ ମଣିପର ଜୀବନ ଲେଡା । ତା କଥା ହେବନି । ତୁମକୁ ମୁଁ ଆଗ ସରବତ୍ ଅଣିଦିଏ, ତାପରେ ଯେଉଁ କଥା ।

ତୁମେ କ'ଣ ପାଇବ ? କହୁଥିଲ ପରା ଲୁହିଁ ସବବତ ପକାଇଛୁ ବୋଲି ? କେଉଁଠି ଥୋଇ ଦେଇଥିବ । ତୁମେ କୁଆଡ଼ ପାଇବ ?

ଏଇ ଘରେ ଯେଉଁଠି ହେଲେବି ଥିବ ? ତୁମେ ବେମାର ପଡ଼ିଛ । ମୁଁ ଖୋଜି ଆଣି ଦେବିନି ତ ଆଉ ଦେବ କିଏ ? ତୁମର ଯଦି ଏତିକି କରି ପାରିବିନି ତେବେ ନାରୀଜନ୍ମ ପାଇ ମୋର ବଞ୍ଚିରହିବା ବୃଥା । ସ୍ୱାମୀ ସେବା ସତୀ ନାରୀର ପରମ ଧର୍ମ । ସେଥିରେ ମୁଁ ବୈକୁଣ୍ଠ ଦେଖିବି । —ତୁଳସୀଦେବୀ ସବବତ୍ ଖୋଜିବା ପାଇଁ ବାହାରି ଗଲେ । କୋଠରୀଟି କିଛି ସମୟ ଲାଗି ନୀରବ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ଇଲେ·····ବୋଉଲୋ·····ମରି ଗଲିଲୋ·····ମୋତେ ମାରି ପକାଇଲେ ଲୋ·····ପାଖଘରୁ ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ବିଚଳିତ ଚିତ୍କାର ଶୁଣାଗଲା ।

ତୁଳସୀ ? କ'ଣ ହେଲା ତୁଳସୀ ? ବେଗ ଶଯ୍ୟାରୁ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ଉଠିଗଲେ ।

ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କ ହାତରେ କାଚଗ୍ଲାସ । ସେ ଥରୁଛନ୍ତି କେବଳ । ନିଜ ଉପରକୁ ଆଉଜାଇ ଆଣି ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ କହିଲେ କ'ଣ ହେଲା ? ଇମିତ ଚିତ୍କାର କଲ କାହିଁକି ?

କ'ଣ କହିବି ? କ'ଣ କହିବି ତୁମକୁ ? ଭଗବାନ ମୋତେ ବୁଦ୍ଧି ଦେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ମରିଯାଏ ପଛେ ତୁମେ ସୁଖରେ ରୁହ ।

ଆରେ କଥା କ'ଣ ?

ତୁଳସୀ ଦେବୀ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । କ'ଣ ଆଉ କହିବି ତୁମକୁ ? ତୁମ ଜୀବନ ନେବାପାଇଁ ସେ ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠିକ୍ କରିଥିଲା । ହେଲେ ଭଗବାନ ମୋତେ ବୁଦ୍ଧି ଦେଖାଇଲେ । ଦେଖ, ଏଇ ଦେଖ ।

ସରବତ୍ ଭିତରେ ସେ କିମିତି କନିଅର ମଞ୍ଜି ବାଟି ତୁମକୁ ଦେବ ବୋଲି ଠିକ୍ କରିଥିଲା । ଦେଖିଲ ବୋଲି ସିନା । ଏଥର ତୁମ ରକ୍ତର ଝିଅକୁ ଶିକ୍ଷା, ଆମେତ ପରଲୋକ ।

ତୁମେ କ'ଣ ଏଥିରୁ ତୁଣ୍ଡରେ ମାରିଛ ? ଅସ୍ଫୁଟ କ୍ଷୀଣକଣ୍ଠରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ।

କିମିତି ମାରି ନଥାନ୍ତି ? ଆଜ କ'ଣ ତୁମକୁ ମାରି ଥାଆନ୍ତି ? ତୁମେ ସିନା ତାକୁ ଏତେ ବିଶ୍ୱାସ କର, ହେଲେ ମୁଁ ପରି ଜମାରୁ କରେନା । ମୁଁ ଜାଣେ ଆମେ ତାକୁ ଯେତିକି ନିଜର କରୁଛେ, ଆମ ବିପକ୍ଷରେ ସେ ସେତିକି ଲାଗିଛି । ତାର ଇଚ୍ଛା ତୁମକୁ ମାରି-ଦେଲେ କୋଉ ଲଫଙ୍ଗା ଟୋକା ଆଣି ଏ ଘରେ ନଚେଇବ । ଛି, ଛି ନିଜ ରକ୍ତରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇବି ବାପ ପ୍ରତି......

ତୁମକୁ ଖରାପ ଲାଗୁଛି ତୁଳସୀ ?

ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଘୁରାଉଛି । ସରବତ୍ ଖାଙ୍ଗୁ ଖାଙ୍ଗୁ ସନ୍ଦେହ ହେବାରୁ ମୁଁ ସାମାନ୍ୟ ତୁଣ୍ଡରେ ଦେଇଥିଲି । ସେତିକିରେ ମୋ ତଣ୍ଟି ଅଠା ଅଠା ହୋଇ ଗଲାଣି । ମୋତେ ଧର......ମୁଁ ମରିଗଲି...... ଓଃ ଭଗବାନ । ମୁଁ ମରିଗଲି......ତୁଳସୀ ଦେବୀ ଧୀରେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଉପରେ ଢଳି ପଡିଲେ ।

ଚିତ୍କାର ଶୁଣି ଅନେକ ବେଳୁ ଛୁଟି ଆସିଥିଲା ଭୂମିକା । ପାଖରେ ଥାଇ ନୀରବରେ ସମସ୍ତ କଥା ସେ ଶୁଣିଛି । ତୁଣ୍ଡରେ ତାର କିନ୍ତୁ ଭାଷା ନାହିଁ । ସେ ମୂକ ପାଲଟି ଯାଇଛି । ଜଡ଼ ପାଲଟି ଯାଇଛି ।

ପୀଢ଼ା ଉପରେ ବସିପଣ୍ଡ ଚୌଧୁରୀ ବାବୁ ଗୁଣ୍ଡାଏ ଭାଙ୍ଗ ତୁଣ୍ଡରେ ଦେଲେ ।

ପାଖରେ ବସି ତୁଳସୀ ଦେବୀ ପଙ୍ଖା କରିବାରେ ମନ ଦେଇଛନ୍ତି । —କ'ଣ ହେଲା ?

ହେବ ଅଉ କ'ଣ ? ଘର ଘରର ହାଲିଆ ହୋଇ ଗଲିଣି । ଶେଷରେ ଏ ଯାଗାରେ ବି ହେଲାପରି ବିଶ୍ୱାସ ହେଉନି ।

କାହିଁ ତାଙ୍କ ଦାବୀ କ'ଣ ଏତେ ବେଶୀ ?

ନାଁ ଦାବୀ କଥା ଜମାରୁ ନାହିଁ । ବରଂ ଆମକୁ ସେ ଦେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ।

ତେବେ ଅଉ ନ ହେଲା କ'ଣ ? ପୁରୁଷ ପୁଅ । ଦେଖିବାକୁ ଟିକିଏ ଅସୁନ୍ଦର ହୋଇଥିବ । ରୂପ ଟିକିଏ ଊଣା ହୋଇଥିବ । ଏଇତ ? ସେଥିରୁ ହେଲା କ'ଣ ? ପୁରୁଷ ପୁଅର ଗୋଟାଏ ରୂପ କ'ଣ ଲୋଡ଼ା ? ଆମ ଗାଁର ନମି ପଧାନ ପୁଅ । ଦେଖିବାକୁ ଗୋଟାଏ ଛାଞ୍ଚଲରେ ଗଢ଼ା । ରୂପରେ ଗୁଣରେ କେଉଁଥିରେ ଊଣା ନଥିଲା । ଚାଲିଗଲା ଲୋକ ଦଣ୍ଡେ ଚାହୁଁ ଥିଲା । ହେଲେ ତା ବର କଥା କ'ଣ କହିବି ? ଛି, ଛି, କଳା କୁଟକୁଟ ହୋଇ ଏକତ ଅପରଛନିଆ ? ନମି ପଧାନ ପରି ଲୋକ, ହାତ ଉଠେଇଲେ ହଜାର ଗଣିଦେବ । ତା ପୁଅ ବଙ୍ଗ ଯଦି ଏମିତି ବର ପାଇଲା, ତେବେ ଆମ ଝିଅ ତା ତୁଳନାରେ କ'ଣ କି କମିତ ?

ବାଇଗଣ ତରକାରୀକୁ ହାପୁଡ଼ାଏ ନେଇଁ ନେଇଁ ଚୌଧୁରୀ କହିଲେ—ଅରେ କଥା ନ ଶୁଣି କ'ଣ ଏତେ କହି ଯାଉଛ ?

ସଞ୍ଜୟସମୀରର ରୂପ ଖରାପହେବ କାହିଁକି ? କେତେ ସୁନ୍ଦରଚେହେରା ! ରଜାଘର ପୁଅଟିଏ ! ତୁମ ସାଥିରେ ହେଲେ ଠିକ୍ ଭାଇ ଭଉଣୀ ପରି ଦେଖା ଯାଅନ୍ତେ । ବାପ ପୁଣି ତାର ଏତେ ଭଲ ଲୋକ ଯେ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ କହିଲେ — ତୁମକୁ ମୁଁ ଦେଖିଛି ଚୌଧୁରୀ । ସଞ୍ଜୟ ସମୀର ପାଇଁ ତୁମ ପରି ସୁନ୍ଦର ବୋହୂଟିଏ ମୋର ଦରକାର ଥିଲା । ଦାବୀ ଦାବା ଅଦୌ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । ଖଣ୍ଡେ ସାଧାରଣ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧାଇ ତାକୁ ଏଠି ଛାଡ଼ିଦେଇ ଗଲେ ବି ମୋର ରାଜି ।

ତୁଳସୀ ଦେବୀ ମନେ ମନେ ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ଏତେ ଦିନକେ କଣ୍ଟା ଯାଇଛି । — କଥା ଯେତେବେଳେ ଏତେଦୂର ଆଗେଇଛି, ତୁମେ ପୁଣି ପଛଉଛ କାହିଁକି ?

ମୁଁ ପଛେଇବି କ'ଣ କି···ଥରେ କଥାକୁ ଢୋକି ପୁଣି ଥରେ ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲିଲେ ଚୌଧୁରୀ ବାବୁ । କୋଷ୍ଠୀ କିନ୍ତୁ ମିଳୁନି । ଝିଅ ସୁନ୍ଦର ବୋଲି ସେମାନେ କୋଷ୍ଠୀ ନମିଳାଇ କାମ ଉଠାଇ ନେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ହେଲେ ମୁଁ···

ବେଙ୍ଗାଭରର ହସରେ ଫାଟି ପଡିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ । ଛାଇହୋ କୋଷ୍ଠୀ କ'ଣ ? ଛି, ଛି, ପୁରୁଷ ପିଲା ହୋଇ ବି ଏଇ କଥା ତୁମେ କହୁଛ ? ଆଜି କାଲି ଯୁଗରେ କୋଷ୍ଠୀ ଦେଖି କେଇଟା ଝିଅ ପୁଅ ବାହା ହେଉଛନ୍ତି ? ନାହକ ଅବଧାନର ଏ କେବଳ ପଇସା ନେବା ଫିକର । ମଣିଷ ଭାଗ୍ୟକୁ ଯଦି ମଣିଷ ଗଣି କହି ଦେଇ ପାରୁ ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ସେ ତ କେଉଁ ଦିନୁ ଦେବତା ପାଲଟି ଯାଆନ୍ତାଣି ।···ସେ ବାଜେ କଥା ରଖି ଦେଇ ଥା । ତୁମ ବାହାଘର ସେଇଠି ହେବ, ନିଶ୍ଚୟ ହେବ । ହଁ, ମୁଁ କହି ଦେଉଛି ଅଲବତ୍ ହେବ ।

ଭୁଇଁ ଏକଥା ଶୁଣିଲେ ମୋତେ କହିବ କ'ଣ ? ତା ଶାଶୁଟା ପୁଣି ଭଲ ଲୋକ ନୁହେଁ । ତା ମା'ର କେତେ ଅନୁରୋଧ କ'ଣ ମୁଁ ଇମିତ ରଖିଲି ? ଚୌଧୁରୀବାବୁଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଛଳଛଳ ହୋଇ ଉଠିଛି ।

ଯାହାର ହେଉ ଅମର ଭାଗ୍ୟର ସେଇଠି ହେବ । ସେ ଝିଅକୁ ଯଦି ତୁମେ ଅଉ ରଖିବାକୁ ଚାହଁ ତେବେ ମୋତେ ଛାଡ଼ । ପରଘରେ ବାସନ ମାଜି ବଞ୍ଚିବ ପଛେ ତା ଠାରୁ ମାଡ଼ ଖାଇ ପାରିବନି । ଯୋଉ ଝିଅ ବାପକୁ ଶାପ ଦେଲା ତାକୁ ପୁଣି ତିନି ଭୁବନରେ ଥାନ ଅଛି ? ଛି, ଛି, ଛିଅଲୋ ଛତ୍ର......ତମ ତମ ହୋଇ କୋଠରୀ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।

ଚୌଧୁରୀ ବାବୁ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲେ—ଭଗବାନ ତୁମ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ।

ହଇଲୋ ବେଳ ଅସ୍ତ ଯିବାକୁ ବସିଲାଣି, ଅଉ ଘଡ଼ିଏ ଗଲେ ବର ଆସିବ, ତୁ ବାଡ଼ୁଅ ପାଣି ଗାଧୋଇବୁ କେତେବେଳେ ? ଯା, ଉଠ ଯା । ତେଣେ ଆସି ସାତ ଭାଉଜ ବସିଲେଣି, ଏଣେ ଜେମା ଦେଈଙ୍କର ଗାଦିରେ ବସା ହୋଇଛି । ଯାଉଛନା । ଏଣିକି ତଅପୋଇ ପର କେତେ ଗାଦିରେ ବସିବୁ, କେତେ ଝୁଲିବୁ । ସେ ସିନା ବାପ ଘରେ ବସିଥିଲୁ, ବୁଢ଼ା ବର ପାଇ ତୁ ଏଣିକି ଶାଶୁ ଘରେ ଝୁଲିବୁ ଯେ । ଛିଅଲୋ ଅଲକ୍ଷଣୀ ।

ଅନେକ ଯଣ ହେବ ନିରୋଳାରେ ବସି ବିଗତ ଜୀବନର ହଜିଲା ସ୍ମୃତିକୁ ଭାବିନେଇ ଗୁଲିଥିଲା ଭୂମିକା । ତା ମନର ଅନ୍ଦୋଳନରେ ବ୍ରେକ ଦେଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ । ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟର ମଣିଷ ହେବାକୁ ହଠାତ ଉଠି ପଡ଼ିଲା ସେ ।

— ପାନ୍ଥ —

ବାଡ଼ୁଅ ପାଣି ଗାଧୋଇବାକୁ ହେବ—ହଁ, ନିଶ୍ଚୟ ହେବ ।
ପାଦରେ ଅଲତା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ—ସେଥିପାଇଁ ସେ ବାଧ୍ୟ ।
ହାତରେ ଶଙ୍ଖା ଓ ସୁନ୍ଥାରେ ସିନ୍ଦୂର ଧରିବାକୁ ହେବ ।

ଉପରେ ପାଣି ପଡ଼ୁଛି, ଆକାଶରୁ ପାଣି ଖସୁଛି । ଗରାରୁ ପାଣି ପଡ଼ୁଛି । ସାତ ଭାଉଜଙ୍କର ହାତରୁ ପାଣି ଝଡ଼ୁଛି । ହଳଦୀ ପାଣି । ଅଗର ଗୋଳା ପାଣି । ବାସନାରେ ଦେହ ମହକୁଛି । ଆନନ୍ଦରେ ମନ ଲୁଚୁକୁଛି । ଆବେଗରେ ଅନ୍ତର ଦୋଳୁଛି । ଉଃ, ସହି ହେବନି, ଭାରି ଥଣ୍ଡା । ଶୀତ ଲାଗୁଛି । ଲୋମ ମୂଳ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠୁଛି । ଟାଙ୍କୁରି ଉଠୁଛି ମଞ୍ଜୁରିତ ଦେହଲତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ କୋମଳ ଅଣୁ-ପରମାଣୁ । ଠିକ୍ ଯିମିତି ମଧୁ ଋତୁର ନବୁଜ କୋଠରୀରେ, ପ୍ରିୟର ପହିଲ ପରଶରେ ବେପଥୁର କମ୍ପ ଧରି କମ୍ପି ଉଠେ ନବନୀତାର ଦେହ ଥରକୀ ।

ହେଲେ ଭୂମିକା……?

ସତେ କ'ଣ ଆଜି ଭୂମିକା ଦେହର କମନ ଫୁଲଧନୁର ଇଙ୍ଗିତ ପାଏ ? ସତେ କ'ଣ ତା ଲୋମ ମୂଳ ତଳେ ମିଳନର ଦୁନ୍ଦୁଭି ବାଜିଉଠେ ? କି ସୁଅଦ ବା ଆଜି ତା ଜୀବନରେ ରହିଛି ?

ବାଡ଼ୁଅ ପାଣିର ଗୋଟାଏ ଟୋପା ଦେହରେ ଲାଗିଲେ ଭୂମିକା ଦେହରୁ ସହସ୍ର ଟୋପା ରକ୍ତ ଏକାବେଳକେ ଶହାର କରି

ଉଠନ୍ତି । ବଧବାର ବଭ୍ରାଟର । ଭଗ୍ନ ମନର ଜୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଚୀରରେ ସିମେଣ୍ଟର ଲେପନ । ଅଖିର ଲୁହ ଧାରରେ ସ୍ମୃତି ନିଃଶେଷ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା କି । ସାମନାରେ ଭାସି ଉଠୁଛି ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ରୂପ ରେଖା । ଇସ୍ କି କଦର୍ଯ୍ୟ । ଚାରୋଟି ସ୍ତ୍ରୀର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ବି ପଞ୍ଚମ ସ୍ତ୍ରୀର ଅନ୍ୱେଷଣରେ କେତେ ବ୍ୟଗ୍ର ସେ । ···ତାର ଭିତରେ ଏ ପୁଣି କିଏ ? କିଏ ଏହି ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ? ସଞ୍ଜୁ ସମୀର ବାବୁ ? ସ୍ୱାମୀ ? ଦେବତା ? ତୁମେ ଅସିଛ ? ଅସିଛ ଅଜି ଏ ଅଭାଗିନୀର ଭଗ୍ନମନ ତଳେ ନବୀନ ଅଲୋକର ସଂଧାନ କରିବା ପାଇଁ ? ତା ଅଖିରୁ ଅଜି ତୁମେ ଲୁହ ପୋଛି ନେବ ? ସେ ଶକ୍ତି ତୁମର ଅଛି ସାଥୀ ?

କାନ୍ତା ସେଣ୍ଟର ଗୋଟାଏ ମିଠା ବାସନା ବହୁଛି । ଦେହରେ ଥରେ ଲାଗିଲେ ମନଟା ଅପେ ଅପେ ଉଚାଟ ହୋଇ ଉଠେ । ପ୍ରାଣ ହାଲ୍କା ଧରି ଯାଏ । ସାତ ଭାଉଜଙ୍କର ହାତ ଜଳରେ ନିଜକୁ ଭିଜାଇ ଦେଇ ଦେଇ ଅତୀତକୁ ଥରେ ନିରେଖି ନେଇ ଚାଲିଥିଲା । ଭୂମିକା ।

ସ୍ୱାମୀ ଦେବତା ।

ଶ୍ୱଶୁର ହୃଦୟବାନ ।

ଶାଶୁ କିନ୍ତୁ ନିହାତି ରାହାବାଲୀ । କଥା କଥାକେ ହିଂସା, କଥା କଥାରେ ଅହଙ୍କାର, କଥା କଥାକେ ସପ୍ତପୁରୁଷ ଉଦ୍ଧାର । ରକ୍ତମାଂସର ଦେହ ଧରି ସେ କେତେ ସହିବ ? ତଥାପି ସବୁ ସହି ନେଉଥିଲା ତ : ସ୍ୱାମୀର ହସିଲା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ସବୁ ଅବହେଳା ପାଶୋରି ଯାଉଥିଲା ଭୂମିକା । ନସହନ୍ତା କିମିତି ? ଦେବତା ପରି ସ୍ୱାମୀ ମିଳିଛି । ବିରାଟ ହୃଦୟ, ସୁନ୍ଦର ମନ, ନିବିଡ଼ ସ୍ନେହ । ଯେଉଁ ଇହକାଳ – ପରକାଳର ସାଥୀକୁ ଧରି ନାରୀ ତା ଦୀର୍ଘ ଭବସଂଘ

ଏତେଇ ଗୁଣିବ, ସେ ଯଦି ସଂବେଦନଶୀଳ ହେଲା ତେବେ ଅନ୍ୟ ମାନଙ୍କର ହତାଦରକୁ ସେ'ବା ମନରେ ଧରିବ କାହିଁକି ? ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବା ନିଷ୍ଠାପର ପତିଭକ୍ତା ନାରୀର ଲକ୍ଷଣ ନୁହେଁ ।

ବିବାହର ଛ'ଟି ମାସ, ହସ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ବିତି ଯାଇଛି । ଜ୍ୟୋତିଷ କଥା ଏବେବି ମନ ତଳେ ଗୁମୁରି ଉଠେ, "କୋଷ୍ଠୀର ଅଦୌ ମିଳୁନି । ସେ ଗାଁରେ ବିଭାଘର କଲେ ଫଳ ଅଦୌ ଭଲ ମିଳିବନି ।"

ଜ୍ୟୋତିଷ କଥା କ'ଣ ସତ ହୁଏ ? ପୁଣି ହେଲା କିମିତି ? ଯିଏ ହ୍ରାନିମାନୀ, ତା ଜୀବନରେ ବା ସୁଖ ସପନ ଅସିବ କୁଆଡୁ ?

ଘରେ ରୋଗୀ । ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ । ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ସଞ୍ଜସମୀର ଗତ ଗୋଟାଏ ମାସ ହେବ । ବାସି ପର ସିମିତି ପଡ଼ିଛି । ସିମିତି ସ୍ୱାମୀର ପାଦତଳେ ବସି ଭୂମିକା ଗୁହିଁ ରହିଛି ଆଖିରୁ ଲୁହନିଗାଡ଼ି, ଲୁଲୁହ କୋହ ତାଲି । ଅଜିର ଅବସ୍ଥା ବଳାବଳ ଧରି ଯାଇଛି ।—ହେ ଭଗବାନ । ସେ ଯୁଗର ସାବିତ୍ରୀ ଯଦି ସତୀ ଥିଲେ ତେବେ ଏଯୁଗର ଭୂମିକା କ'ଣ ଅସତୀ ?......

ଭୂମିକା ? ଅତି କ୍ଷୀଣ, ଅତି କରୁଣ ସେ ଡ଼ାକରା ।

ଉଁ ? ତୁମେ କାନ୍ଦୁଛ ? କାନ୍ଦୁଛ ଭୂମିକା ?

ନା ମୁଁ, କାନ୍ଦିବି କାହିଁକି ?

ଏ ଘରର ଜଞ୍ଜାଳ ତୁମେ ବହୁତ ସହୁଛ ।

ସେଇତ ମୋ ଜୀବନର ସ୍ୱର୍ଗ ।

ତୁମେ ନାରୀ ନୁହଁ ଦେବୀ ।

ଛି, ଦାସୀକୁ ଏତେ ଉଚ୍ଚ ଅସନ ଦେଉଛ ? ଶୋଇପଡ଼ ।

ଶୋଇବ ? ହଁ, ଶୋଇବ । ଶୋଇବି ତୁମର କୋଳରେ··· ଆଜି ତୁମରି ନରମ ଦେହ ଉପରେ ଭାର ଦେଇ ମୁଁ ଶୋଇବି । ସେଇ ହେବ ମୋର ଶେଷ ନିଦ୍ରା । ତୁମ ମୋ ଆଶା ପୂରଣ କରିବନି ?

ଛି, ଏ କ'ଣ କହୁଛ ତୁମେ ? ଭୂମିକା ଚିହିଁକି ଉଠିଲା । ଇମିତି କଥା ତୁଣ୍ଡରେ ଧରନ୍ତି ?

ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲା ସଞ୍ଜୟମୀର ।—ସତେ ଦେବୀ, ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କର···ମୁଁ ଆଉ ବଞ୍ଚିବିନି ।

ସ୍ୱାମୀ !

ଜୀବନର ଏଇ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଭିତରେ ତୁମେ ମୋର ସେବା କରିଛ । ହେଲେ ପ୍ରତିଦାନରେ ମୁଁ ତୁମକୁ କିଛି ଦେଇ ପାରିଲିନି । ମୋତେ କ୍ଷମା ଦେବ । ହତଭାଗାକୁ ତୁମ ମନରୁ ପାଶୋରି ଦେବ ।

ଭୂମିକା ଭଇଁ ଭଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ଏ କ'ଣ କହୁଛ ତୁମେ ? ମୋଆଗଣ ଏ କାଳ କଥା ଆଉ କୁହନି । ମୁଁ ଶୁଣି ପାରିବିନି । ମୁଁ ସହି ପାରିବିନି । ଏଇ ଇଚ୍ଛା ଯଦି ତୁମର ଆଗରୁ ଥିଲା ତେବେ ପହିଲେ ମୋ ତୁଣ୍ଡରେ ବିଷ ଦେଲନି କାହିଁକି ?

ସଞ୍ଜୟମୀର ହସିଲା । ପାଣ୍ଡୁର ମୁହଁ ଉପରେ ସେ ହସ ଧାରେକ ଜହ୍ନାଭ ପାଣିଚଅ ।

ମୋ ଉପରେ ରାଗୁଛ ?

ପୁ'ଣି ତୁ ସ୍ୱାମୀ ? କହିଲି ଶୋଇ ଯାଅ ।—ନିଜ କୋଳ ଉପରେ ସ୍ୱାମୀର ମଥାକୁ ଟେକି ଧରିଲା ଭୂମିକା ।

ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି ରଖିବ ?

ଜୀବନରେ କେଉଁ କଥା ତୁମର ନରଖିଛି ?

ଟିକିଏ ଦମ୍ ନେଇ ସଞ୍ଜୁ ସମୀର ।—ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ମଣ୍ଡିତ ଜୀବନରେ କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ ଭୂମିକା । ଆଜି ମୁଁ ଯାଉଛି । କାଲି ହୁଏତ ତୁମେ ଯିବ । ସେଥିପାଇଁ ଏତେ ବିଚଳିତ ହୋଇ ଉଠିବା ଲାଭ କ'ଣ ? ମୁଁ କେବଳ ତୁମରି କଥା ଭାବୁଛି ରାଣୀ……

ମୋ କଥା ? କ'ଣ ମୋ କଥା ଏତେ ଭାବୁଛଯେ ?

ଭାବୁଛି ମୋ ପରେ ତୁମେ ଏ ଘରେ ଚଳିବ କିମିତି ? କିମିତି ତୁମେ ବୋଉର ନିର୍ମମ ଅତ୍ୟାଚାର ସହି ଏକାଟିଆ ଜୀବନ କାଟିବ ଏଠି ?…ସଞ୍ଜୁସମୀର ଆଖିରେ ଦୁଇଧାର ଗରଭାପର ଅଶ୍ରୁ ।

ଏଁ, ତମେବି କାନ୍ଦୁଛ ? ଛି, ମୋ ରାଣୀ, ମୋ ସୁନାଟି ପରି, ଚୁପ୍ ହୋଇ ଯାଅ । ତମେ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ହୋଇ ଯିବ । ଭଗବାନ ନିଶ୍ଚୟ ମୋ ଗୁହାରି ଶୁଣିବେ । ମୋ ପାଖରୁ ତୁମକୁ କେହି ଲୁଟି ନେଇ ଯାଇ ପାରିବେନି ।

ଦୀପାଳୀ ଜଳୁଛି । ଶିଖା ତାର ନିପାପୋଲ୍ଲ କାନ୍ଥ ଦେହରେ ଥରି ଥରି ନାଚୁଛି । ବାହାରେ ପବନ ପିଟୁଛି । ଦୀପାଳୀର ତେଜ କ୍ଷିପ୍ର । କିଏ ଜାଣେ କେତେ ବେଳେ ଥରି ଥରି ସେ ଅଲୋକ ଧାରକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲିଭି ଯିବ ?

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଶ୍ୱାସ ଉଠୁଛି ସଞ୍ଜୁ ସମୀରର ନିଶ୍ୱାସ ଅତି ପ୍ରଖର ହୋଇ ଉଠିଲାଣି । ଭୂମିକାର ଦେହଥରୁଛି । ଟେବୁଲ୍ ଉପର ଘଣ୍ଟାଟି ଟିକ୍ ଟିକ୍ କରି ରାତି ତିନିଟା ଛୁଇଁବାକୁ ହେଲାଣି । ଏ କ'ଣ ? ହେ ଭଗବାନ । ନୂଆ ଜୀବନର ମାସ କେତୋଟି ନ ବିତୁଣୁ ତୁମର ଏ ଅଗ୍ନି ପରୀକ୍ଷା କାହିଁକି ? ପଥର ହୁଅନି ପ୍ରଭୁ । ଗରିବ ଅଭାଗିନୀ ପ୍ରତି ଟିକିଏ ଦୟା କର ।

ତୁମେ ତୁମ ବାପ ଘରକୁ ଯିବ ଭୁଇଁ, ମୋରାଣୀ । ସଣି ଦେଇ ଯାଉଛି ତୁମେ ମୋ ପରେ ଏଠି ନରହି ତୁମ ବାପା ବୋଉଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଲି ଯିବ ।

ଭୂମିକା ତୁଣ୍ଡରେ ଆଉ ଭାଷା ନାହିଁ । ସେ ଧୀରେ ମୂକ ପାଲଟି ଆସୁଛି ।

ହୁକ୍କା ଉଠୁଛି । ସଞ୍ଜସମୀରର ଅନ୍ତର ଚିର ଉଛୁଳି ଆସୁଛି ସବୁଜ ଜୀବନର ଶେଷ ରାଗିଣୀ ଶେଷ ଚିତ୍କାର, ଶେଷ ଡାକରା ।

ଭୂମିକା ନୀରବରେ ଚାହିଁଛି । ସବୁ ଦେଖୁଛି କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି । ବୁଝିବାର ଅବସ୍ଥା ସେ ହରାଇ ବସିଛି । ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲିବାର ଶକ୍ତି ଆଉ ତା ଦେହରେ ନାହିଁ । ସେ ମୂକ, ସେ ନିର୍ବାକ, ସେ ଅଥର୍ବ ।

ଶେଷ ଥର ପାଇଁ ସଞ୍ଜ ସମୀର କଥା କହିଲା ।

ମୁଁ ଯାଉଛି···ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କର ଦେବୀ । ଆକାଶରେ ଥାଇ ତୁମର ଯିବା ବାଟକୁ ମୁଁ ଚାହିଁ ରହିଥିବି । ଆମେ ଗୋଟାଏ ରାତିର ସାଥୀ ହେବାକୁ ଏ ଦୁନିଆକୁ ଆସି ନଥିଲୁ । ଆମର ବନ୍ଧନ ଅକ୍ଷୟ, ଅନନ୍ତ, ଅସୀମ । କିନ୍ତୁ ମନେ ରଖ ମୋର ବିଚ୍ଛେଦରେ ତୁମେ ଯଦି ତୁମ ଜୀବନ ଉପରେ କିଛି ଅଘଟ ଆଣ ତେବେ ତୁମେ ଭୁଲ କରୁଛ ବୋଲି ମୁଁ କହିବି, ତୁମେ ସ୍ୱାର୍ଥପର ବୋଲି ମୁଁ କହିବି । କିନ୍ତୁ ଦୁନିଆର ସବୁ ଦାଉ ଧକ୍କା ସମ୍ଭାଳି ତୁମେ ଯଦି ନିଜ ଜୀବନକୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅତେଇ ନେଇ ପାର, ତେବେ ସେଇ ହେବ ଆମ ଆଗତ ଜନ୍ମର ମିଳନ ଲାଗି ଏକ ଚରମ ସାଧନା । ସେତିକିକୁ ମୋ ଲିଭିଲା ଆତ୍ମା ପାଇବ କୋଟି ସ୍ୱପ୍ନର ସାର୍ଥକତା, ଛି କାନ୍ଦିବନି । ଦୁଃଖ କରିବନି । ଯିଏ ଗଲା ତାକୁ ଯିବାକୁ ଦେଇ ପୁଣି ନୂତନ ଜୀବନକୁ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇବ । ନିଜକୁ ହସେଇ ରଖିବା ମଣିଷର

ଏକ ବରିଷ୍ଠ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ କେବେ ଅବହେଳା କରିବନି ତୁମେ । ମୁଁ ଯାଉଛି । ମଧୁରାତିର ପହିଲି ସାକ୍ଷାତ ଲଗ୍ନରେ ତୁମ ଉପରେ ମୋର ଯେଉଁ ଭରସା ଥିଲା, ସେଇ ଭରସା ଧରି ଆଜି ଯାଉଛି । ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଜଣେ ମଣିଷ ପରି ମଣିଷ ହେବ । ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ଏକାଧିକ ବିବାହ ଅନ୍ୟାୟ ନୁହେଁ,...ହଠାତ୍ ଦୀପାଳୀ ଅଫ୍ କରି ଲିଭି ଯାଉଛନ୍ତି । ତା ସାଥିରେ ସଞ୍ଜସମୀର ଜୀବନ ଦୀପାଳୀ ବି ଲିଭି ଯାଉଛନ୍ତି ଚିର ଦିନ ପାଇଁ ।

ପିଲାଙ୍କ ପରି ବାଉଁ କରି ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ଭୂମିକା ।

...ଭୁଲ୍ମ, କେତେ ଲେପରା ହେଉଛ ? ଗାଧୋଇ ଦେଇ ସାରି ଘରକୁ ନେଇ ନେଇ ଥାପରା କରି କହିଲେ ସାତ ଭାଉଜ ।

ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଲା ଭୂମିକା । ଛି, ଅତୀତର ଜ୍ୱାଳା ପୁଣି ଆଜି ତା ମନ ତଳେ ଚେଇଁ ଉଠୁଛି କାହିଁକି ?

— ଛି —

ପରେ ? ମୋ ସାଥିରେ ଲଗନ କହୁଛି । ଚୁପ୍ । ଗୋଟାଏ ଯୁଗ କାଳର ଜାଲ ଗୁହିଁ ବସିବା ପରେ ଆଜିତ ଆସି ପହୁଞ୍ଚିଲା । ଦୁଇ ପଦ ମନଖୋଲା କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବା ପାଇଁ ମୁଁ କେତେ ବ୍ୟାକୁଳ, ଅଥଚ ତୁମେ...ବେଶ୍ ଆରାମରେ ଶୋଇଲେ ନା ? ଶୋଇ ଯାଇ ପାରିଲ ଯଦି, ପୁଣି ମୋ ସାଥିରେ ଲାଗୁଛ କାହିଁକି ? ତୁମପରି ସ୍ୱାର୍ଥପର ସାଥିରେ ଆଉ ଜମାରୁ କଥା କହିବନି ମୁଁ ।—

ପଢ଼ି ବସିଥିବା ଉପନ୍ୟାସ ଖଣ୍ଡିକରୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ଅଭିମାନିଆ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ ପ୍ରକୃତି ।

ଏଇଠି ତୁମେ କିନ୍ତୁ ଅଭଦ୍ର ହେଲ ବୋଲି ମୁଁ କହିବି । ଗତ ରାତ୍ରିଟି ଯାକ ରେଳ, ମଟରରେ ଅନିଦ୍ରା ହୋଇ କେତେ ଦୂର ମୁଁ ଛୁଟି ଆସିଛି । ଆଖିରେ ନିଦ, ଦେହରେ କ୍ଳାନ୍ତି, ପାଦରେ ଅବସନ୍ନତା—ନିଜକୁ ଜମାରୁ ଚେତାଇ ରଖି ପାରିଲିନି ମାନସୀ । ସେଇଥିପାଇଁ ଦଣ୍ଡେ ଢାଳେଇ ପଡ଼ିଥିଲି । ଅଚ୍ଛା କୁହତ ଦେଖି, ମୋ ବ୍ୟଥା ପାଇଁ ତୁମର କ'ଣ ଦରଦ ନାହିଁ ?

କିଏ ମନାକଲା ?

ତେବେ ? ତେବେ ଏ ଅଭିମାନ କାହିଁକି ? ଅଜତ ଅଂସ ପହୁଞ୍ଚିଛି, ସାତଦିନ ରହିବି । ଏହାରି ଭିତରେ ତୁମେ ମୋତେ ଦୁନିଆଯାକର କଥା କହି ଯାଅନା ? ମୁଁ ବସିଥିବି ତୁମେ ହସୁଥିବ, ମୁଁ ଶୁଣୁଥିବି ତୁମେ କହୁଥିବ—ତୁମର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଜୀବନ୍ତ ପୂଜାରୀ ପରି ମୁଁ କେବଳ ତୁମକୁ ମନ ଭରି ଦେଖିବାକୁ, ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁ ମାନସୀ । ସେଇତ ମୋର କାମ । ବର୍ତ୍ତମାନ କୁହନା ।...ଯାହା ତୁମର କହିବାର ଅଛି—ଯେତେ କହିପାରିବ କୁହ : ହଜିଲା ରାଗିଣୀ କଥା—ବାଉଳା ଛନ୍ଦ କଥା...ବେସୁରା ବଇଁଶୀ କଥା... ଏପାରି ସେପାରି ଜୀବନ ଜୁଆର ଭିତରେ ତୁମ ବିଭଳ ବହୁଳ ଯୌବନ କଥା—କେଉଁଠା ତୁମେ କହିବାକୁ ଚାହଁ ଶୁଣେ ?

ନାଁ ମୁଁ କିଛି କହିବାକୁ ଚାହେଁନା ।—ଫିକ୍କର ହସି ଦେଇ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ ପ୍ରକୃତି ।

ଅଚ୍ଛା ପ୍ରକୃତି । କଥାର ମୋଡ଼ ଦେଲେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲୀଳ । ଆଜି ତୁମ ପ୍ରିୟ ସଙ୍ଗିନୀ ଦୁମିକାଦେବୀଙ୍କର ବିଶ୍ୱଧର ନା ? ତୁମେ କିନ୍ତୁ ସ୍ଥିର ହୋଇ ବସି ଉପନ୍ୟାସ ପଢ଼ୁଛ କିମିତ ଯେ ? କହୁଥିଲେ

କାହିଁକି ? ଭୂମିକା ସହିତ ପରିଚୟ ତୁମର ଅଜଣା ନୁହେଁ । ଅନେକ ଥର ତୁମେ ତା ସାଥୀରେ ମିଶିଛ, ତାକୁ ବୁଝିଛ, ତା ଜୀବନର ଝଡ଼ ତୋଫାନ ମୋ ଠାରୁ ଶୁଣିଛ । ତଥାପି ଅଭାଗିନୀଟି ପ୍ରତି ତୁମର ଟିକିଏ ବି ଦରଦ ନାହିଁ ? ସତେ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳବାଳୁ, ଏଇ ଗାରେ କୁଂକୁମ ଧାରେ ହସ ଉପନ୍ୟାସର ନାୟିକା ଲହରୀ ଜୀବନ ସହିତ ହୀନିମାନି ଭୂମିକାର ଜୀବନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଡ଼ ଖାଇ ଯାଉଛି । ଦୁଃଖ, ଦୈନ୍ୟ, ଅନୁଶୋଚନା, ଠିକ୍ ଲହରୀ ଜୀବନ ପରି ଭୂମିକା ଜୀବନରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲାଗି ରହିଛି । ତଥାପି ଦୁଃଖ-ତାର ଅବଶ୍ରାନ୍ତ । ସାବତ ମା'ର କୁଣ୍ଠା ନେଇ ବିତୃଷ୍ଣ ଅଜ ଘଣ୍ଟିକ ପରେ ହାତ ଧରିବ ଏକ ଗତାୟୁ ବୟସର ବୃଦ୍ଧ ସହିତ ।

ସେଥି ପାଇଁ ତୁମେ କାହିଁକି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛ ? ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି ଏ ବିବାହରେ ତାର କୁଅଡ଼େ ସମର୍ଥନ ରହିଛି ?

ଶୁଣିବ ତମେ ଏକଥା ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲ ? ତା ସାବତ ମା' ଏପରି ଗୁରିଅଡ଼େ କହି ବୁଲୁଛି । ଦୋଷତକ ଝିଅ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଦି ଦେବାକୁ ବସିଛି । ହେଲେ ମୋ'ର ସନ୍ଦେହ ହୁଏ ବିବାହ ବେଳକୁ ଭୂମିକା ଏ ଦୁନିଆରେ ନ ଥାଇ ପାରେ ।

ମାନେ ?

ମାନେ ଆଉ କ'ଣ ? ସେ ପରି ଏକ କଦାକାର ବୃଦ୍ଧକୁ ଜବର ଦସ୍ତି ବିବାହ କରି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ସାରା ଜୀବନ ମରିବା ଅପେକ୍ଷା ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରି ଏକା ଥରକେ ଶାନ୍ତି ପାଇଯିବା କ'ଣ ଭଲ ନୁହେଁ ?

ଭୂମିକା ଏକଥା କହୁଥିଲା ?

ତା କ'ଣ ସେ ଆଉ କୁହନ୍ତା ? ତେବେ ସେ ଯେତେଦୂର ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛି ତାକୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହୁଏ ଦୁନିଆରେ କୌଣସି

ଅନ୍ୟାୟ କରିବାକୁ ସେ ଯିମିତ ଆଜ ପଛେଇ ଯିବନି । ସବୁବେଳେ ଯିବନି । ସବୁ ବେଳେ କାନ୍ଦୁଛି । ତାହାରକୁ କିଛି କହୁନି । କେବଳ ବଲବଲ କରି ଚାହୁଁଛି । ସତେ ଯିମିତ ପାଗଳୀ ପାଲଟି ଯାଇଛି । ସେଇଥି ପାଇଁତ ଆଜି କମାରୁ ମୁଁ ତା ପାଖକୁ ଯାଉନି । ମୋତେ ଦେଖିଲେ ସେ ବେଶୀ କାନ୍ଦିବ । ବେଶୀ ଅଥୟ ହୋଇ ଉଠିବ । ଯିବି କାହିଁକି, ତା ମନରେ ବେଶୀ ଆଘାତ ଆଣିବି କାହିଁକି ? କିଛି ଉପକାରରେ ଲାଗିଲାପରି ମୋର ତ କ୍ଷମତା ନାହିଁ । ସତେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲୀଳ ବାବୁ ନିଜର ଜୀବନ ଦେଇ ଭୂଇଁର ଉପକାର କରିବାର ବାସନା ମୋର ଥିଲା । ହେଲେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିସ୍ଥିତରେ ତାକୁ ବଞ୍ଚେଇ ପାରିବାର କୌଣସି ଉପାୟ ତ ମୁଁ ଖୋଜି ପାଉନି ? ସତେ କ'ଣ ସେ ବଞ୍ଚିବ ?……ସ୍ୱଚ୍ଛତର ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଉଠିଛି ।

ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ମନ-ମରମ ତଳେ ବି ଅଭାଗିନୀ ଭୂମିକାର ବ୍ୟର୍ଥ ଜୀବନ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଗଭୀର ରେଖା ଅଙ୍କି ହୋଇ ଯାଇଛି । ମଣିଷ ଜୀବନ ପୁଣି ସାବତ ମାର ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଇମିତି ଛାରଖାର ହୋଇଯାଏ ? ସତେ ଯଦି ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଭୂମିକା ଅତ୍ମହତ୍ୟାକରେ ? ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲା । ପ୍ରକୃତି ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଛ ମୁଁ ମଣିଷ ନୁହେଁ ? ମୋର ହୃଦୟ ନାହିଁ ? ଭୂମିକା ସାଥୀରେ ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଯେତିକି ମିଶିଛି ସେତିକିରେ ତା ଅନାବିଳ ହୃଦୟର ବେଶ୍ ପରିଚୟ ମୋତେ ମିଳିଛି । ମୁଁ ଜାଣେ ସେ କେତେ ସରଳ; ତା ପ୍ରାଣ କେତେ ସ୍ୱଚ୍ଛ, କେତେ ନିର୍ମଳ । ଏବେବି ତା ପାଇଁ ମୋ ପ୍ରାଣ ଗୁମୁରି ଗୁମୁରି କାନ୍ଦୁଛି । ହେଲେ ତାକୁ ଏତେ ବ୍ୟଙ୍ଗ କରି କହିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ମୋର ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଥିଲା । ତୁମେ ତାକୁ ଜୀବନ ଦେଇ ଭଲପାଅ । ତାର ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ତୁମର ଅନ୍ତର କ୍ଷତ ବିକ୍ଷତ

ହୋଇଉଠିଥିବ ନିଶ୍ଚୟ । ହେଲେ ଆମେ ବା ତାର କି ଉପକାରରେ ଆଉ ଆସିପାରିବା ? ଆଉ ଯାହାର କୌଣସି ଉପକାରରେ ଆମେ ଲାଗି ପାରିବାନି, ତା ପାଇଁ ଲୋକ ଦେଖାଣିଆ ଦୁଃଖ କରି ଲାଭ କ'ଣ ? କେବଳ ସେଇଥି ପାଇଁ......ତା ଦୁଃଖକୁ ତୁମ ମନରୁ ପୋଛି ଦେବାପାଇଁ ମୁଁ ଏପରି ବ୍ୟଙ୍ଗ କରି ତୁମକୁ କହୁଥିଲି ।

ହେଲେ ଏଇ ମଣିଷତ ପୁଁଜି ମଣିଷ ଭାଗ୍ୟ ବଦଳାଉଛି ?

ସେ କଥା ଠିକ୍ । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ବେଳ ଆଉ ନାହିଁ । ମୁଁ ଯଦି ଏକଥା କିଛିଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଜାଣି ଥାଆନ୍ତି ନା.........ଆମ ଦେଶରେ ଇମିତିବି ସୁନ୍ଦର ମହାନ ତ୍ୟାଗୀ ଯୁବକ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କି ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମାଜର ପଦଦଳିତା, ନିଷ୍ପେଷିତା, ହତଭାଗିନୀମାନଙ୍କୁ ହସି ହସି କୋଳକୁ ଟୋଳି ନେଇ ଯାଇ ପାରନ୍ତି, ସେପରି ଯୁବକଟିଏ ଖୋଜିବା ମୋ ପାଇଁ ବି ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ଉଠିନଥାନ୍ତା । ହେଲେ ଆଉତ ସେ ବେଳ ନାହିଁ । ଛାଡ଼......ଅଭାଗିନୀ ସେ......

ଭିତରକୁ ଯାଇ ପାରେକି ?

କିଏ କୃତୀ ? ଫାଜିଲ୍ । ଜବାବ ଦେଲା ପ୍ରକୃତି । ପଛେଇ ପଛେଇ କୋଠରୀ ଭିତରକୁ କୃତୀ ପ୍ରବେଶ କଲା ।

କ୍ଷମା ଦେବ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ଭାଇ ଓ ପ୍ରକୃତି ଅପା । ଆଦୌ ଆସି ନଥାନ୍ତି । ଆସିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲି । ପ୍ରକୃତି ଅପାକୁ ଭୂଇଁ ଅମ୍ମା ଡାକୁଛନ୍ତି । ଶୀଘ୍ର ଯିବୁ । —ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି କୋଠରୀ ଭିତରୁ ଧାଇଁ ପଳାଇ ଗଲା କୃତୀ ।

ପ୍ରକୃତି ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ ହସି ଉଠିଲେ । ପିଲା ବୋଲି ଲୁଖଣ୍ଡେ, ତାର ପୁଁଜି ଫାଜିଲାମୀ ଦେଖ ।

—ସାତ—

ଭଣ୍ଡାରୁଣୀ ଅସି ନଖକାଟି ଦେଇ ଯାଇଛି । ଘରଶ୍ରମୀ ପାଦର ମଳଚମ ଉଠାଇ ଅଳତା ଲେପି ଦେଇଛି । ସଜ ଅଳତା । ମନ୍ଦାର ଫୁଲଠାରୁ ଅଧିକ ଲାଲ । ଗୋରା ତକତକ କୁନି ପାଦ ଦୋ'ଟିକୁ ବେଶ୍ ମାନୁଛି ।

ଆସନ୍ନ ସନ୍ଧ୍ୟାର ମାଳିନ୍ୟ ତଳେ ଅବସନ୍ନ ଦିବସର କ୍ଳାନ୍ତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇ ଯିବାକୁ ବସିଲାଣି । ଆଲୋକ ଯାଉଛି, ଅନ୍ଧାର ଆସୁଛି । ପ୍ରକୃତିର ଘଡ଼ିସନ୍ଧିଲଗ୍ନ । ସୃଷ୍ଟି ର ବିଶାଳ ରୂପଭେଦ —ଆଲୋକ ଅନ୍ଧାର । ସମସ୍ତେ କୁହନ୍ତି ଦିନଆର ଆଲୋକ ଅନ୍ଧାର ପରି ମଣିଷ ଜୀବନରେ ବି ଆଲୋକ ଅନ୍ଧାର ଭରି ରହିଛି । ଲାଗି ରହିଛି ଦୁଃଖ ପରେ ସୁଖ, ସୁଖ ପରେ ଦୁଃଖ । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ? ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ତ ଦିନକ ପାଇଁ ଆଲୋକର ରେଖାଟି ଦିଶିଲାନି ?

କୋଠରି ଭିତରେ ବସିଛି ଭୂମିକା—ଏକାକୀ । ଆଲୋକ ଜଳୁଛି । ଶିଖା ହାଲୁଛି । ତା ଭିତରେ ହାଲୁଛି ଭୂମିକା ଦେହର ଛାଇ । ସେ ଦେହରେ ପ୍ରାଣ ଅଛି ତ ? ବଞ୍ଚିଛି ତ ସେ ? ଶମୁଟିଲେ ତାକୁ କାଟିବ ତ ?

ଅଜାଏସ୍ ଦିନରେ ତୁମର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ କୁଆଡ଼େ ଯିବ ଭୂମିକା ? ତୁମେ ମଣିଷ । ମଣିଷ ପରି ବଞ୍ଚିବାର ଦାବୀ ତୁମର ରହିଛି । ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ବଞ୍ଚିବ । ଆଜିଠାରୁ ତୁମେ ଦେଖିବ ତୁମ ନୂତନ ଜୀବନର ନବୀନ ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଦୁନିଆରୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ତୁମର କାମ ଶେଷ ହୋଇନି ।

ଏଁ, କିଏ କହୁଛି ? କହୁଛି କ'ଣ ତା ମନର ମଣିଷ ? ଭୂମିକା ଚମକି ଉଠିଲା । ପ୍ରକୃତି ଅସିଥିଲା । କେତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲା । ଭୁଲିଗଲାଣି ସେ । ଭୂମିକାର କାନ୍ଦୁ କାନ୍ଦିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି । ପାଗଳୀଙ୍କ ପରି ହସିବା ପାଇଁ ସେ ଧାଉଁଛି । ହେଲେ କେଉଁଠି ବି କରିପାରୁନି । ଆଜି ସେ ଶକ୍ତିହରା । ସଞ୍ଜୁସମୀରର ଶେଷ କଥା ମନେପଡ଼ୁଛି—"ତୁମ ଯଦି ଜୀବନ ଉପରେ କିଛି ଆସ୍ଥା ଥାଏ ତେବେ ମୁଁ କହିବି ତୁମେ ଭୁଲ କରୁଛ···ଦୁନିଆର ସବୁ ଦାଉ ଧକ୍କା ସମ୍ଭାଳି ତୁମ ଜୀବନକୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଗେଇ ନେଇ ପାରିଲେ ସେଇ ହେବ ଆମ ଆଗତ ଜନ୍ମର ମିଳନ ଲାଗି ଏକ ଚରମ ସାଧନା···।" ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଇ ଶେଷ ଅନୁରୋଧ ପଦିକ ମଥାପାତି ମାନି ନେଇଆସିଛି ଭୂମିକା । ହେଲେ ଆଉ ହେବନି ? ଆଉ ସେ ପାରିବନି । ଏ ଦୁନିଆରେ ଆଉ ସେ ଜମାରୁ ବଞ୍ଚି ପାରିବନି । ତାର ଧୈର୍ଯ୍ୟର ବନ୍ଧ ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲାଣି ।

ଅତୀତ ଭାବିବା ଭଲ ନୁହେଁ । ମନ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଉଠିବ । ପ୍ରାଣ ହାଲ୍କା ଧରିଯିବ । ···ତଥାପି ସବୁ କିଛି ଭାବିନେଇ ଭୁଲୁଛି ଭୂମିକା । ମନକୁ ସବଳ କରି ତାର ବା ଆଉ ଲାଭ କ'ଣ ? ତା' ନିଷ୍ପତ୍ତି ଆଉ ବଦଳି ଯାଇ ପାରେନା···।

ଭୂମିକା ଚିଠି ଦେଇଛି । ତୃତୀୟ ଚିଠି—ନନା ଏତେ ଲେଖି ଲେଖି ବି ନୀରବ ରହିଲନା ତୁମେ ? ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି ତିନି ଖଣ୍ଡ ଚିଠି ଦେଲିଣି ଅଥଚ ଖଣ୍ଡେ ବି ଉତ୍ତର ନାହିଁ ? ତୁମ ପାଦ ଧରୁଛି, ମୋତେ ନେଇ ଯାଅ ତୁମେ । ତୁମ ପାଖରେ ପଛେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ମରିବି, ହେଲେ ଶାଶୁଙ୍କର ଗଞ୍ଜଣା ଆଉ ଜମାରୁ ସହି ପାରିବନି । ମୋ ରାଣ, ତୁମକୁ ମିନତି କରୁଛି, ଜୀବନର ସବୁ କିଛି ଦେଇ ଅନୁରୋଧ କରୁଛି ମୋତେ ତୁମେ ନେଇ ଯାଅ । ତଥାପି ଏ ଚିଠି

ପାଇ ଯଦି ନୀରବ ହୁଅ ତେବେ ଭାବିବ ଯେ ତୁମ ଭୁଇଁ ମଲାଣି ।
···ଏମିତି କେତେ କଥା ।

ବାପ ମନ । ଭୁଇଁ ଯେତେ ଖରାପ ହେଲେ ବି ନିଜ ଝିଅ ତ ! ରକ୍ତର ସମ୍ପର୍କ । ତୋଡ଼ି ଯିବ କୁଆଡ଼େ ? ସ୍ତ୍ରୀ କଥାକୁ ବି କାଟି ହେଉନି । ଦୋଭେଇ ବର । ଦରବୁଢ଼ା ବୟସରେ ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଗ୍ରହଣ । ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ଭୟ ରହିବାର କଥା । ତେଣୁ ଅନ୍ୟାୟ କଥାରେ ବି ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ସାହସ କରନ୍ତିନି ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ । ହେଲେ ଭୂମିକାକୁ ଦୁଣିଥରେ ଏ ଘରକୁ ଆଣିଲେ ତା ଆଖିରୁ ଲୁହଟିକସ ଆଉ ଯେ ବନ୍ଦ ହେବନି, ଏ ଭୟ ଥିଲା ତାଙ୍କର । ତେଣୁ ଖଣ୍ଡିକ ପତ୍ରେ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ପାଇ ସେ ଥିଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୀରବ ।

ତୁଳସୀ ସତୀ ନାରୀ । ସ୍ୱାମୀ ଭକ୍ତିରେ ସାବିତ୍ରୀଙ୍କର ପରାକାଷ୍ଠା । ବଳଭଦ୍ରବାବୁଙ୍କୁ ଏତେ ସହଜରେ ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହଁନ୍ତି । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଦୁର୍ବଳତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ଆପଣାର ଜିଦ୍ ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ଏ ଘରେ ତାଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର ରହିଛି । ସେ ସୁନ୍ଦରୀ । ସେ ଷୋଡ଼ଶୀ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ ଗୁରୁ ମନ୍ତ୍ର ଫୁଙ୍କି ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଭୁଇଁକୁ ଘରକୁ ଆଣିଲେ ସେ ରାଜରାଣୀ ହେବେ । ଭୁଇଁ ପୋଇଲି ପରି ଖଟିବ । ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଘଷିଦେବ, ପାଲଟା ଲୁଗା ଧୋଇବ । ଏପରି ସୁଯୋଗ କେହି କ'ଣ କେବେ ହରାଇ ଦିଏ ? ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମନରେ ଅଙ୍କ ଆସୁ ପଛେ··· ଭୁଇଁ ମରିଯାଉ ପଛେ, ଏ ଘରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ନିଶ୍ଚୟ ବଜାୟ ରହିବ । ତା ନ ହେଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ମନରେ ଅଙ୍କ ଆସିବ । ତାଙ୍କର ଏତେ ଦିନର ଆଶା ଭରସା ବୁଡ଼ିଯିବ ।

ରାକ୍ଷସୀ ମେଳରେ ବସି ସତୀ ସୀତା କାନ୍ଦୁଥିଲେ ।

ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଶୋଇ ଡଅପୋଇ କାନ୍ଦୁଥିଲା ।

ଆଜି ନିଜ ଝିଅକୁ ପାଖରେ ରଖିବାର ଅଳିକରି ତୁଳସୀ ଦେବୀ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ସକାଳୁ ଚୂଲିକୁ କୁଟା ଯାଇନି କି ହାଣ୍ଡିକୁ ଗୁଣ୍ଡଳ ଯାଇନି । ଗୋଟାଏ ଜିଦ, ଝିଅ ନ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଏ ଘରେ ପାଣି ଛୁଇଁବେନି । ତାଙ୍କ କଥା ନିଶ୍ଚୟ ବଜାୟ ରହିବ । ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଝିଅ । ସେ ସିନା ମଣିଷ ହେଲାନି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ମା' ମନ ସମ୍ଭାଳିବ କେମିତିକେ ? ସ୍ୱାମୀ ମଲା । ଝିଅ ବିଧବା ହେଲା । ଆଜି ପୁଣି ସେ ଘରେ ରହି ଖିହାବାଲୀ ଶାଶୁର ଗଞ୍ଜଣା ସେ ସହିବ କାହିଁକି ? କୋଉ ଲୋଭରେ ? କୋଉ ଆଶାରେ ବା ? ମା' ବାପ ବଞ୍ଚି ଥାଉଁ ଥାଉଁ ଝିଅର ଏ ଦୁଃଖ ଦେଖିବେ ? ଅସମ୍ଭବ । ତାଙ୍କର ପାଖରେ ଝିଅ ମରିବ ପଛକେ ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ସେଠାରେ ରହିବ ନାହିଁ । ···ଇମିତି ବାରକଥାରେ ତେରପ୍ରକାର ଅଭିଯୋଗ ବାଡ଼ି ବଳଭଦ୍ର ବାବୁଙ୍କୁ ବିଚଳିତ କରି ପକାଉଛନ୍ତି ତୁଳସୀ ଦେବୀ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଶତ ଅନୁରୋଧ ସତ୍ତ୍ୱେ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଟଳ, ଅଚଳ, ହିମାଚଳ । ତାଙ୍କ କଥା ନିଶ୍ଚୟ ରହିବ । ଝିଅ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ ।

ସକାଳୁ ଆସି ସଞ୍ଜ ହେଲାଣି ଅଥଚ ଧୂସୁରିଆ ପଟି ଖଣ୍ଡିକ ଭୁଇଁରୁ ଉଠିନି କି ତୁଳସୀ ଦେବୀ ପଟିରୁ ଉଠି ନାହାନ୍ତି । ସ୍ୱାମୀ ଉପରେ ଯଦି ସ୍ତ୍ରୀ ହାକିମ୍ କରି ନ ପାରିଲା···ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଯଦି ସ୍ୱାମୀ ଭୟ ନକଲା, ତେବେ ସେ କି ଗୃହିଣୀ ? ଭଲ ଗୃହିଣୀ ହେବା ପାଇଁ ଯେତେ ପୋଥି ଦୁନିଆରେ ଅଛି, ସବୁ ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ମୁଖସ୍ଥ ।

ତୁଳସୀ । ତୁଳସୀମ । ଏଥର ଉଠ । ତୁମ କଥାତ ରହିଲା ଆଉ ରାଗ କାହିଁକି ? ମୋ ରାଣ ଉଠ ।—ସକାଳୁ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ଝିଅକୁ ଆଣିବା ପାଇଁ ଯାଇଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଫେରୁଛନ୍ତି ।

ତୁମ କାହିଁ ? ତାକୁ ଦେଖିଲେ ଯାଇ ମୁଁ ଉଠିବି ।

ତୁମ ରାଣ । ତୁମ ଦେହ ଛୁଇଁଛି । ତୁମର ପଛରେ ଶଗଡ ଗାଡିରେ ଆସୁଛି । ମୁଁ କେବଳ ଏ ଶୁଭ ଖବର ଦେବା ପାଇଁ ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲି ଆସିଲି । ଛି, ସବାରୀ ନଥାଇ, କାନ୍ଧ କାନ୍ଧ ତୁମର ସେ ସୁନା ଦେହ କ'ଣ ହେଲାଣି ? ଗଲି, ଆଗ ଉଠିଲି ।

ତୁମ ତେବେ ଆସୁଛି ? ସତ କହୁଛ ?

ତୁମ ଆଗରେ ଆଜ କ'ଣ ମିଛ କହୁଛି ? କମ୍ କଷ୍ଟରେ ତାକୁ ମୁଁ ସେ ଅର୍ଗଳରୁ ମୁକାଳିଛି ? ଶାଶୁତ ମୋତେ ଛାଡୁ ନଥିଲା । କଳିଆ କରି ଆଣିଲି । ମୋତେ ଧମକ ଦେଇଛି ମୋ ନାଁରେ ଲୁଅଡ଼େ କେଶ୍ କରିବ ।···ସ୍ତ୍ରୀର ମନ ନେବା ପାଇଁ ଦେଖାଉଥିବାର ହସ ହସି ଉଠିଲେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ।

ହାଲକା ହସରେ କଥାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ସ୍ୱାମୀ ଉପରକୁ ଧୀରେ ଢଳି ଆସିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ । ତାଙ୍କ କଥା ରହିଛି । ସେ ଗଢ଼ ଜିଣିଛନ୍ତି ।

ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ଗଡ଼ି ଯାଇଛି ।

ଗଡ଼ି ଯାଇଛି ଦୁଇଟି ବର୍ଷ ପାଣି ସୁଅ ପରି ।

ଶାଶୁ ଘରର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଭିତରେ ଉବି ରହି, ଶାଶୁଠାରୁ ବାରମ୍ବାର ଲାଞ୍ଛନା ପାଇ, ବାପଘରର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାକୁ ଭୂମିକା ବୋଧହୁଏ ପାଶୋରି ଦେଇଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ସେ ଭାବୁଥିଲା ବାପ ଘରକୁ ଗଲେ, ଶାଶୁ ଘର ପରି ଆଉ ଏତେ ଦହଗଞ୍ଜ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବନି ।

ସାବତ ମା' ଯେତେ ନିଷ୍ଠୁର ହେଲେବି ଶାଶୁଠାରୁ କ'ଣ ଭଲ
ନୁହେଁ ? ହେଲେ ପରିଣତି ହେଲା କ'ଣ ? ଯାହାର କର୍ମରେ ଦୁଃଖ
ଲେଖା, ସେବା ସୁଖ ପାଇବ କେଉଁଠୁ ? ବାପ ଘରକୁ ଫେରି ଦିନକ
ପାଇଁ ବି ଭୁମିକା ଅଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିବା ବନ୍ଦ ହୋଇନି । ସେ ସିନା
ଭାବିଥିଲା ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ସାବତ ମା' ରାକ୍ଷସୀ ଥିଲା, ବିବାହ
ପରେ ଲେଉଟିଲେ ସେ ଦେବୀ ହୋଇଯାଇ ପାରେ ବୋଲି । ହେଲେ
ପଥରରୁ ବାରି ଝରାଇବା କ'ଣ ଏତେ ସହଜ ? ନାଗୁଣୀ ଭିତରେ
ଅମୃତ ବା ଆସିବ କେଉଁଠି ? ମଣିଷ ଯାହା ଚାହେଁ ତା ପାଏନା ।
ସେଦିନ ଯେ ଶାଶୁଘର ଠାରୁ ବାପଘରକୁ ବଡ଼ ମନେ କରୁଥିଲା ।
ଆଜି ସିଏ ଭାବୁଛି ଶାଶୁଘର ଓ ବାପ ଘରକୁ ବାଦ ଦେଲି
ଦୁନିଆରେ ତାପାଇଁ ଆଉ କେଉଁଠି କ'ଣ କାଣିଚାଏ ଥାନ
ବି ନାହିଁ ?

ଭୁଇଁ । ଭୁଇଁ । ଏ ଘଇତା ଖାଇ ।

ଉଁ... ଆଜ୍ଞା...

କ'ଣ କରୁଛୁ ?

ବାସନ ଧୋଉଛି ।

ଆଡ଼େ ଆ ।—ଦଦରି ଖଟ ଖଣ୍ଡିକରେ ବସି ପଡ଼ି ସାହେବୀ
ଠାଣୀରେ ଆଦେଶ ଦେଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।

ନିଜ ଭିତରେ ନିଜେ ଥରି ଉଠିଲା ଭୁମିକା । କେଉଁଠି ତାର
ତ୍ରୁଟି ରହି ଯାଇଛି ବୋଧହୁଏ । ତୁଳସୀ ମା' ଯେତେବେଳେ ଚଢ଼ା
ଗଳାରେ ଡାକିଲଣି ମାଡ଼ ନିଶ୍ଚୟ ହେବ । ଭୁମିକାର ତୁଳସୀ
ଦେବୀଙ୍କଠାରୁ ମାଡ଼ ଖାଇବା ନିତି ଦିନିଆ ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ିଗଲଣି ।
ମନର ଓଜମାନ ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ବିନାକାରଣରେ
ବି ତା ଦେହରେ ହାତ ଲଗାନ୍ତି । ଆଜିବି ସିମିତ କିଛି ହେବ

ନିଷ୍ଠୁର । ତଥାପି ଆଦେଶକୁ ଅମାନ୍ୟ କରିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ବାସନ ମଜା ଅଧା ରଖି ଥରି ଥରି ଭୁମିକା ଆସି ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କ ପାଦ ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲା ।

ହୁଁ, ଏତେବେଳ ଯାଏ କ'ଣ କରୁଥିଲୁ ଯେ ବାସନ ମାଜି ନଥିଲୁ ? ଖିଆବେଳେ ଖିଆ ପିଆ ସରିବା ପରେ ବାସନ ମାଜି ରଖିବା କଥା । ସଞ୍ଜ ହେଲାଣି, କିନ୍ତୁ ତୋର ସେ କାମ ଶେଷ ହୋଇନି କାହିଁକି ?

ଭୟରେ ଭୁଇଁ ତୁଣ୍ଡରୁ କଥା ବାହାରୁ ନାହିଁ ।

କିଲୋ ଜବାବ ଦେଉନୁ ? କଟାଲି ତୋର ପୁଣି ଏତେ ସାହସ ଯେ ମୋ କଥାରେ ଜବାବ ଦେଲୁନି ? ପୋଇଲୀ । କହ । ଯଦି ଭଲ ଦଶା ଅଛି ତେବେ ଏତେବେଳଯାଏ କ'ଣ କରୁଥିଲୁ, ଶୀଘ୍ର କହ । ନହେଲେ ସେ ଭୁନ୍ଦୀ ମୁହଁରେ ଚୋଟାଏ ଗୋଇଠା ହାଣି ଦେବି ଯେ ଅଗ ଦାନ୍ତତକ ହୁଗୁଳି ପଡ଼ିବ ।

ମୋର ଭୁଲ୍ ହୋଇ ଯାଇଛି । ମୁଣ୍ଡଟା ବିନ୍ଧିଲା ଯେ ଖିଆ-ବେଳେ ଘଡ଼ିଏ ଶୋଇ ଯାଇଥିଲି ।

କ'ଣ କହିଲୁ ? କ'ଣ କହିଲୁ ଘଇତା ଖାଇ ? ଶୋଇ ଯାଇଥିଲୁ ? କିଲୋ କାହିଁକି ବା ? କିଲୋ ତୋର ଗୁଣକୁ ଏତେ ସଞ୍ଜକୁ ବା ? ଘଇତା ଖାଇ । ଅହିଲୁ ଶାଙ୍ଖୁଧର ଗୁଡ଼ି ବାପ ଘରକୁ ଏଠି କଣ ଥାକୁଲି ନା ଚଢ଼ାଳୁ ? ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲୁ ? ଅଲକ୍ଷଣୀ ମରି ଗଲୁନି ? ତୁ ଜାଣୁ ନା ସବୁ ଦିନେ ବଡ଼ିରେ ଥରେ ଅନ୍ନ ଖିଆ-ବେଳେ ଥରେ ମୁଁ ଶୋଇବା ଆଗରୁ ଘସା ନଖାଇଲେ ମୋତେ ନିଦ ହୁଏନି ? ଆଜି ଘସି ଦେଲୁନି କାହିଁକି ? ତୋ ଜୀବନଟା ବଡ଼ ନା ମୋ ଜୀବନଟା ବଡ଼ ?

ମୋର ଦୋଷ ହୋଇ ଯାଇଛି । କ୍ଷମା ଦିଅ ।

କ୍ଷମା ? କାଲେ କି କ୍ଷମା ? ଗୋଟାଏ ଭାଉଲ୍ କଲେ ସିନା କ୍ଷମା ଦେବ ? ବରାବର ଦୋଷ କଲେ କି କ୍ଷମାଟେ ? ତୁ କଣ ଜାଣିନୁ ସଞ୍ଜବୁଡେ ଗୁ ନଖାଇଲେ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ବନ୍ଧେ ବୋଲି ? ଏତେବେଳେ ଯାଏ ଗୁ' ହୋଇନ କାହିଁକି ? ମୋ ପାଲଟା ଲୁଗା ଦିନ ଦିପହରୁ ପଡ଼ିଛି, ଏତେବେଳେ ଯାଏ ଧୁଆ ହୋଇନ ?

ଅଳ୍ପଦିନକ ମୋତେ କ୍ଷମାଦିଅ । ସବୁ ଭୁଲ୍ ମୋର ।

ଆଉ ତୋତେ କ୍ଷମା ଅଛି ? କାଲେ ପୋଇଲୀ କରି ଆଣିଛି, ହଳ୍ ଖଟିବୁ ଖାଇବୁ । କେତେଥର ତୋର ଏ ଭୁଲ୍ ହେଲାଣି, ମୋ ମାଥିରେ ବେଦେହେଲ ହେଉଛି ଟୋକି ? ଏତେ ମାଡ ଦେଇ ବି ଚେତା ପଶିଲାନ ? ଛି ବୋଲି କହିଲେ କୁକୁର ବାର ବରଷ ପାଣି ପିଇବନି । ଆଜି ତୁ······ହଠାତ୍ ଭୁମିକାର ଭଲି ପେଟରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଇଠା ବସାଇ ଦେଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।

ପାଗ୍ ପର ଲେଉଟି ପଡ଼ିଲା ଭୁମିକା । ବିକଳରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ସେ । ହେଲେ ସେତିକରେ ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ରାଗ ଶାନ୍ତ ହେଲାନି । ତାଙ୍କ ପ୍ରଭୁତ୍ୱକୁ ଛୁଇଁ ଅବମାନନା କରିଛି, ସେ ଶାସ୍ତି ପାଇବ । କଠୋର ଶାସ୍ତି । ରଣଚଣ୍ଡୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଧରି ଖଟ ଉପରୁ ଡେଇଁ ପଡିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ । ଭୁମିକା ଉପରେ ବସି ଗୃଳଙ୍ଗ ଗୋଇଠା ପରେ ଗୋଇଠା । ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ପାଦକୁ ବିକଳରେ ଜୁପି ଧରି ଭୁମିକା କାନ୍ଦୁଛି—ମୋତେ କ୍ଷମା ଦିଅ । ତୁମ ପାଦ ଧରୁଛି, ତୁମ ଗୋଡତଳେ ପଡୁଛି ମୋତେ ଆଉ ମାରନି । ମୁଁ ମରିଯିବି, ମରିଯିବି ତୁଳସୀ ମା' । ମୋତେ ରକ୍ଷାକର ।

ମରିଯିବୁ ? ମରିଯିବୁ ? ତୁ ମର । ପୋଇଲୀ । ତୁ ଅଭି ମଲେ ମୁଁ ଶାନ୍ତ ହେବି । ମରିବାକୁ ଯଦି ଏତେଡର ତେବେ ମୋ କଥାକୁ ଖାତର କାହିଁକି ନାହିଁ ? କାହିଁ ମୋ କାମ ସବୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ହେଲାନି ? ସବାଖାଇ । ଯୋଗମ୍ମା ।

…ଭର୍ତ୍ସନା ଚାଲିଛି । ମାଡ ବି ଚାଲିଛି ।

କାମଧନ୍ଦାରୁ ଫେରି ଆସୁ ଆସୁ ବାହାର ଦରଜା ପାଖରେ ଅଟକି ଯାଇଛନ୍ତି ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ । ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ ତାଙ୍କ କାନରେ ଲାଗୁଛି ଆଖିରୁ ତାଙ୍କର ଲୁହ ଛୁଟୁଛି । ଅଥଚ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ ତୁଳସୀକୁ ପ୍ରଥମରୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିଆ ଯାଇଛି । ସେ ଦୋଭେଇ ବର । କନିଅମାଇପକୁ ତାଙ୍କର ଭାରି ଭୟ

ଅପେକ୍ଷା କରିବାରତ ଗୋଟାଏ ସୀମା ଅଛି ? ଚାହିଁ ଚାହିଁ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲେଣି ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ । ଦୀର୍ଘ ତିନିଘଣ୍ଟା ହେବ ତୁଳସୀ ଦେବୀ କଣ ସାଇକୁ ବୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫେରିଲେନି ହାଣ୍ଡିଶାଳ ଘରେ ଭୂମିକା କ'ଣ କରୁଛି ?

ଭୁଇଁ । ଭୂମିକା । ଶୁଣିଲୁ ମା ।

କାମ ଛାଡ଼ି ଭୂମିକା ଆସିଲା ପାଖକୁ ।

ତୋ ତୁଳସୀ ମା' କୁଆଡ଼େ ଗଲବା ? ଆଉ କେତେ ଅପେକ୍ଷା କରିବି ?

ଯିବି ଡାକି ଆଣିବି ?

ନାଁ ଥାଉ । ସେ ବଳେ ଆସିବ ଯେ । ହେଁପେଇ ଘରେ କଣ କରୁଥିଲୁ ? ଏଠି ବସ୍ ।

ତେଣେ ମୋର କେତେ କାମ ପଡ଼ିଛି, ମୁଁ ବସି ପାରିବିନି ତୁଳସୀ ମା' ଆସିଲେ ବିରକ୍ତ ହେବ ।—ଭୂମିକା ଆପତ୍ତି କଲା ।

ସେକଥା ମୁଁ ବୁଝିବି । ତାକୁ ମୁଁ କହିଦେବି, ତୁ ବସ୍ ।

ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବସିଲା ଭୂମିକା ।

ଭୂମିକା ସୁନ୍ଦରୀ । ରୂପ ଅଛି, ବୟସ ଅଛି, ଯୌବନ ବି ଅଛି । ଦେଖିଲେ ଲୋଭ ଲାଗେ । ଥରେ ଦେହରେ ଦେହ ମିଳାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଅରୁଣ୍ଟା ମନ ଇଚ୍ଛାଟି ଧରିଯାଏ । ବୟସ ଢେର ଆଗେଇ ଯାଇ ଥିଲେବି ଏଇ ପରଶ କଣିକାଏ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଅଲୁଣ୍ଟା ମନ ଢେର ଦିନୁ ବାଉଳା ଧରି ଯାଇଛି । ଯେଉଁ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ ତୁଳସୀକୁ ମନ୍ତ୍ରଣା ଦେଇ ଭୂମିକାକୁ ଶାଶୁ ଘରକୁ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ, ସେଇ ପୁଣି ଭୂମିକା ବିଧବା ହେବାପରେ ତାକୁ ଲେଉଟାଇ ଆଣି-ବାର ପ୍ରେରଣା ଦେଇ ଥିଲେ କେଉଁ ଆଶାରେ ? ଦୁନିଆ ସ୍ୱାର୍ଥପର । ତୁଳସୀର ମଙ୍ଗଳ କରିବା ଆଳ ନେଇ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ ଚାହୁଁ ଥିଲେ ଆପଣାର ଯୌନ ପରିତୃପ୍ତି । ବିଧବା ନିରାଶ୍ରିତା ଭୂମିକାକୁ ଅତି ସହଜରେ ଲୋଭ ଦେଖାଇ ଉପଭୋଗ କରି ହେବ, ଏ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ତାଙ୍କର ଥିଲା । ଆଜି ଏତେ ଦିନରେ ସୁଯୋଗ ମିଳିଛି । ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ନାହାଁନ୍ତି । ତୁଳସୀ ନାହିଁ । ନିଛାଟିଆ କୋଠରୀଟି ଭିତରେ ଏକା ସେ ଓ ଭୂମିକା । ଭୂମିକା ବସିଛି । ପାଖରେ ବସି ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ ଅନେକ କ୍ଷଣ ପାଇଁ କେବଳ ଲୋଭିଲା ଚାହାଣୀରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ ଝିଅଟିକୁ । ଭୟ ବା କାହାକୁ ? ତୁଳସୀ ଜାଣିଲେ କ'ଣ କରିବ ତାଙ୍କର ? ବରଂ ତାଙ୍କ ସନ୍ତୋଷ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ କଥାକୁ ନୀରବରେ ସମର୍ଥନ କରିନେବ । ତୁଳସୀକୁ ଯିଏ ପାଦ ତଳର ଦାସୀ କରି ରଖିଛି, ସେ କାହିଁକି ଭୟ କରିବ ଭୂମିକା ପରି ଝିଅ ପାଖରେ ପ୍ରଣୟର ଭିକ୍ଷା କରିବାକୁ ? ଭିକ୍ଷା ତ ନୁହେଁ ଦାବୀ ।

ତୋ ପାଇଁ ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁଃଖିତ ଭୂମିକା ।

କାହିଁକି ?

ରୂପ ଅଛି, ଗୁଣ ଅଛି, ବୟସ ଅଛି, ତଥାପି ଏକାକିନୀ । ସାଥିଟିଏ ଥିଲେ ଜୀବନର ଧାରା କ'ଣ ଅନ୍ୟ ରୂପ ଧରି ନଥାନ୍ତା ?

ଯାଉନ୍ତୁ, ସେ ମୋ ଭାଗ୍ୟ ଦୋଷ ।—ଭୂମିକା ଦୃଷ୍ଟି ସଜଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ଭାଗ୍ୟ ମଣିଷ ତିଆରି କରେ । ତୁମେ ଚାହିଁଲେ......

ଭୂମିକା ନୀରବ ।

ଅନୁଚ୍ଚ ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସିଲେ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ । ତୁ ସାର ସୁନ୍ଦର ଭୂମିକା । ତୋତେ ପାଇଲେ...

ଭୂମିକା ଦେହ ତାତି ଉଠିଲା ।

ଦେହରେ ରକ୍ତ ନଥିଲେ ମଣିଷ ହଠାତ୍ ଅତି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଧରଣର ହିଂସ୍ର ହୋଇ ଉଠେ । ବେଶୀ ଗୁଡ଼ାଏ ଅବଚେତନଶିକାର ଅବଶୀଳତା ମନେ ନକରି ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ ଭୂମିକା ଦେହରେ ହାତ ଲଗାଇ ଦେଲେ ।

ଦୂର ପାହୁଣ୍ଡ ପଛକୁ ହଟି ଗଲା ଭୂମିକା । ଏ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ଆପଣ

ଯାହା କରୁଛି ସବୁ ତୋହରି ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ, ତୋର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ, ତୋର ସୁଖ ପାଇଁ । ଅଜି ଦିନେ ନୁହେଁ, ତେଣୁ ପାଇଁ ମୁଁ ତୋ ଲାଗି କଷ୍ଟସନ୍ଧ ବି ଅନାଦରି । ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କର ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଥରୁଟିଏ ସ୍ପର୍ଶ ପାଇଁ ମୁଁ ତୋ ପାଦତଳେ ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ଲୁଟାଇ ଦେବି । ଉଲସକୁ କହି ତୋତେ ଏ ଘରେ ରାଜରାଣୀ କରି ରଖିବି ।...

ଚୁପ୍ କର୍ । ଚୁପ୍ କର୍ ବଦମାସ୍ । ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ପାଇ ବେଶ୍ ତ କହି ଯାଇ ପାରୁଛ ? ଲଜ୍ଜା ଲାଗୁନି ? ସରମ ଅସୁନି ? ଏପରି କଥା ତୁଣ୍ଡରେ ଧରି ପାରୁଛ ? ମୁଁ ତୁମ ଝିଅ ମା' ନୁହେଁ ।

ମୁଁ ବେଶ୍ୟା ନୁହେଁ । ମୁଁ ତୋ ପାଦତଳର ଦାସୀ ନୁହେଁ । ଅଭଦ୍ର ଅଶିକ୍ଷିତ ।—ଭୂମିକା ଖୁଲିଯିବା ପାଇଁ ହଠାତ୍ ଉଠିପଡ଼ିଲା ।

ପରିବେଶ ବେଶ୍ ଉତ୍ତେଜକ ହୋଇ ଉଠିଛି । ବୃଦ୍ଧ ଦେହରେ ଉମଙ୍ଗ ଜାଗିଛି । କାଞ୍ଚନ ଚମକ । ଦୁର୍ବଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମଣିଷର ଅଜ ସଞ୍ଚିତ ଜ୍ଞାନ ରହି ପାରେ ନା । ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ବି ନଥିଲା । ଭୂମିକାର ହାତକୁ ଧରି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ନିଜ ଉପରକୁ ଟାଣି ଆଣିଲେ ସେ । ମନ ଯେତେବେଳେ ଉଗ୍ର ଧରିଛି, ତାକୁ ଯେକୌଣସି ମତେ ଶାନ୍ତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଜମିଦାର ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ-ଙ୍କ ପରାଜୟ ନିହାତି ଲଜ୍ଜାର ବିଷୟ ।

ବୃଦ୍ଧର ବାହୁବନ୍ଧନୀ ଭିତରେ ବନ୍ଦିନୀ ହୋଇ ଭୂମିକା ଆହତ ନାଗୁଣୀର ତେଜ ଧରିଛି । ସଟାପ···ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ଗଣ୍ଡ ଦେଶରେ ଭୂମିକା ପାପୁଲିର ସ୍ପର୍ଶ ଲାଗିଲା । ଦେହର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଠୁଳ କରି ସେ ସ୍ପର୍ଶ ଦେଇଛି । ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲେ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ । ବନ୍ଧନୀ ମୁକୁଳି ଯାଇଛି । ତୀର ବେଗରେ କୋଠରୀ ଭିତରୁ ଛୁଟି ଯାଇଛି ଭୂମିକା । ଜମିଦାରବାବୁଙ୍କର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଉପରେ ଗମ୍ଭୀର ଅପମାନର ଛିଟା ଲାଗିଛି । ରକ୍ତ ତାଙ୍କର ତାତି ଉଠିଛି । ଭୂମିକାକୁ ବିଜୟ ଟୀକା ଦେବାକୁ ସେ ଆଦୌ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହନ୍ତି । ପଛରୁ ଆହତ ସିଂହର ଗର୍ଜନ ଶୁଭୁଛି—ତୁ ମୋତେ ମାରିଲୁ ? ମାରି ପାରିଲୁ ଭୂମିକା ? ଛୋଟ ଲୋକ ହୋଇ ବଡ଼ ଦେହରେ ହାତ ଲଗାଇଲୁ ? ଏହାର ଶାସ୍ତି ତୋତେ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯେଉଁ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ଦେହରେ ତୁ ହାତ ଲଗାଇଛୁ, ତାର ପାଦତଳେ ଆଜୀବନ ଦାସୀ ହୋଇ ତୋତେ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଦେଖିବୁ, ସେ କ'ଣ କରିପାରେ ? ତାର ଏ ଘରେ କେତେ ଅଧିକାର ସେ କଥା ସେ ତୋତେ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଦେଖାଇଦେବ । ଏହା ମୋର ବିଚାର ସତ୍ୟ ।

ରୁଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବସିଥିଲେ । ନିଜକୁ ସାମାନ୍ୟ ଢ଼ଳାଇ ଅଢ଼େଇ ଅସିଥିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।

ତୁମେ ମୋତେ କ୍ଷମା ଦେବନି ? ଇମିତ ରାଗିଲେ ମୁଁ ବଞ୍ଚି ପାରିବିନି ।

ମୁଁ ଯାହା ଚାହିବି ତୁମେ ତା କରି ପାରିବ ?

ତୁମ ପାଦ ଛୁଇଁ ଶପଥ କରୁଛି ।

ଶପଥ ଯଦି ତୁଟି ବସ ?

ଦେବତା ହୋଇ ଦାସୀକୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶଙ୍କି ପାରିଲନି ?

ବେଶ୍, ମୁଁ ଭୂମିକାକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ପାରିବ ? ପାରିବ ମୋ ପାଇଁ ଏତିକି କାମ କରି ? ତାକୁ ବିବାହ କଲେ ଯେ ତୁମ ଉପରୁ ମୋର ମମତା ତୁଟିଯିବ ସେ କଥା ନୁହେଁ, ବରଂ ତୁମର ଏ ଉପକାର ପାଇଁ ଅତୁଟ ଢ଼େର୍ ଗୁଣରେ ମୁଁ ତୁମକୁ ଅପଣାର କରି ନେବି । ଭୂମିକାର ରୂପ ମୋର ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାହେଁ ତାକୁ ଅଜୀବନ ଦାସୀ କରି ମୋ ପାଦ ତଳେ ଖଟାଇବି । ଯେଉଁ ହାତରେ ସେ ମୋତେ ମାଡ ମାରିଛି, ସେଇ ହାତରେ ନିତି ସେ ମୋ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ପାଣି ପାଇବ । ପୋଷା କୁକୁର ପରି ତାକୁ ମୁଁ ଶାସ୍ତି ଦେଇ ମାରିବି । ତା ବିଷ ଦାନ୍ତ ଝାଡ଼ିବି । ରୁଦ୍ରକାନ୍ତର ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ ଅଛି । ଜମିଦାରର ରକ୍ତ ତା ଦେହରେ ଛୁଟି ଚାଲିଛି । ସେ କଙ୍ଗାଳ ହୋଇ ଯିବ ପଛେ ନିଜର ପରାଜୟକୁ କେବେ ବରଦାସ୍ତ କରି ପାରିବନି । ଭୂମିକା ପାଇଁ ତମେ ଯେତେ ଟଙ୍କା ଚାହିଁବ ମୁଁ ଦେବି । ତାକୁ ମୁଁ ତୁମଠୁଁ କିଣି ନେଇ ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ

ଅଛି । କୁହ, କୁହ ତୁଳସୀ, ମୋତେ କଥା ଦିଅ । ମୋ ନିଜର ଲୋକ ହୋଇ ତୁମେ ମୋପାଇଁ ଏତିକି କରିପାରିବନି ? ମୋ ସମ୍ମାନ କ'ଣ ତୁମର ନୁହେଁ ? ଆଉ ଏତିକି ତୁମେ ଯଦି ମୋ ପାଇଁ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ, ତେବେ ଏଣିକି ସବୁଦିନ ପାଇଁ ମୋତେ ମନରୁ ପାଶୋରି ଦିଅ ।

ପାଶୋରି ଦେବି ? କାହାକୁ ? ତୁମକୁ ? ଏ କ'ଣ ତୁଳସୀ ଜୀବନରେ କେବେ ସମ୍ଭବ ?

ବେଶ୍ ତେବେ ମୋ ଆଶା ପୂରଣ କରିବାକୁ ମୋତେ କଥା ଦିଅ । ନିର୍ଭର ଜବାବ ଦିଅ ।

ଦଣ୍ଡେ ଘୁମ୍ ଖାଇ ବସି ପଡ଼ିଲେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ ।

ବୃଦ୍ଧ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତଙ୍କୁ ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ଏତେ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଭଲ ପାଇବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କେବଳ ଦେହର କ୍ଷୁଧାରେ ସୀମିତ ନ ଥିଲା । ଦେହର କ୍ଷୁଧା ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପରି ରୂପସୀ ନାରୀଙ୍କୁ କପୋତର ଅଭାବ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା । ହେଲେ ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭିନ୍ନ । ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର କେହି ଯେ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ନଥିଲେ, ଏକଥା ତାଙ୍କୁ ବେଶ ଜଣା । ମନ ଦେଇ ଟିକେ ଖେଳି ପାରିଲେ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ସମୟକୁ ଅତି ସହଜରେ ନିଜ ନାମରେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ଲେଖାଇ ଆଣି ହେବ ।... ଏତେ ବଡ଼ ଲୋଭକୁ ସାମାନ୍ୟ ଭୂମିକାର ମଙ୍ଗଳ ଆଶାରେ ଚରମ ବଳି ଦେବାକୁ ତାଙ୍କ ବିବେକ ତାଙ୍କୁ ବାଧା ଦେଉଛି । ଭୂମିକା ମରୁ, ଆଜୀବନ ତା ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରୁ । ସେଥିରେ ତାଙ୍କର ଯାଏ ଆସେ କେତେ ? ହେଲେ ତାଙ୍କ ନିଜର ଆଶାକୁ ସୀମିତ ହେଲେ ଫଳପ୍ରସୂ କରିବାକୁ ହେବ । ସୀମିତ ହେଲେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି କରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।...

କୁହ ତୁଳସୀ, ମୋ କଥା ରଖିବ ନା ନାହିଁ ? ତୁମ ମନ କଥା ଆଜ ମୋତେ ଫିଟାଇ କୁହ ।

ଦେବୀ ରୂପରୁ ଆଜି ଟିକିଏ ତଳ ପଡ଼ି ଖଳ ଖଳ କଣ୍ଠରେ ତୁଳସୀ ଦେବୀ କହିଲେ ତୁମରି ତୃପ୍ତି ପାଇଁ ମୁଁ ଜୀବନରେ ସବୁ କିଛି କରି ପାରେ । କଥା ଦେଲି ଭୂମିକା ନିଶ୍ଚୟ ତୁମର ହେବ । ଭୂମିକା ତୁମର ଦାସୀ ହେବ—ସ୍ତ୍ରୀ ନୁହେଁ ।

ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କର ସତୀ । ଭୂମିକା ମୋର ହେଲେବି ସୁଭ୍ରକାନ୍ତ ଚିରଦିନ ତୁମର ।

ପାଗଟା ନିହାଖ ଖରାପ ଧରି ଯାଇଛି । ସଞ୍ଜ ପହରୁ ଝିପି ଝିପି ବର୍ଷା ଝରୁଛି । ରାତି ଏତେ ଗମ୍ଭୀର ହେଲାଣି ଅଥଚ ବର୍ଷା ଛାଡ଼ୁନି । ଶୀତ ଶୀତ ଲାଗୁଛି । କମ୍ବଳ ଆବଶ୍ୟକ ନହେଲେ ବି ଖଣ୍ଡେ ଚଦର ତ ନିହାତି ଲୋଡ଼ା ? ଲଣ୍ଠନ ଲିଭିଲାଣି । ଶୋଇବା କଥା । ମନଟା କିନ୍ତୁ ଆଜି ଅଧୁର ଅଧିକା କିଛି ଖୋଜୁଛି ।

ବୟସ ଅଗେଇ ଚାଲିଲେ ବି ମଣିଷର ନିଜଛଣା ମନ କମାକୁ ଅଗେଇ ଯାଇ ପାରେନି । ବିଶେଷତଃ ଏଇ ବର୍ଷାର ମୁଖର ରାତି ଗୁଡ଼ାକ । ଓଃ । ଏତେ କମନ ପୁଣି ଭରି ରହିଥାଏ ଛାତିରେ ?

କୋଠରୀ ଭିତରର ସଫେଦ୍ ବିଛଣା ଉପରେ ଥିବେ ଦୁଇଟି କପୋତ କପୋତୀ । ବର୍ଷା ମିଶା ସାମାନ୍ୟ ପବନ ଝିରୁକ କୋଠରୀର କାନ୍ଥ ଦେଇ ଭିତରକୁ ସାମାନ୍ୟ ଝରି ଆସୁଥିବ । ଦେହରେ ଲାଗୁଥିବ । ମନ ଉଲ୍ଲସି ଉଠୁଥିବ । ଝଲିତଳେ କଖାରୁ ଗଛର ମଣ୍ଡା ଲଟେଇଛି । ଚଉଡ଼ା ଚଉଡ଼ା ପତ୍ର ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ହସୁଛି । ବର୍ଷା ପାଣି ଝଲରୁ ଗଡ଼ୁଥିବ । କଖାରୁ ଗଛର ଚଉଡ଼ା ଚଉଡ଼ା ପତ୍ର ଉପରେ ପଡ଼ି ଟପର ଟପର ଶବ୍ଦ କରୁଥିଲେ, ଅନ୍ଧାର

କୋଠରୀ ଭିତରେ ଅନୁଭବୀ ମିଥୁନ ଯୁଗଳଙ୍କର ମନ ଯେ କେତେ ହାଲୁକା ଧରି ଯାଉଥିବ ଏକଥା ତୁମେ କେବେ ବୁଝିଛ ? ଅନୁଭବ କରିଛ ସେତିକି ବେଳେ ପ୍ରିୟାର କପୋଳଟି ରୁକୁ କେତେ କଷ୍ଟ, କେତେ ଉତ୍ତେଜକ ହୋଇଉଠେ ?

ଏଇ ବେଳା ମଣିଷ ଜୀବନର ଦୁର୍ବଳ ବେଳା । ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ ଧୀରେ ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଲାଗିଆସିଲେ ।

ଉହୁଁ, କ୍ଷମା ସାଥୀରେ ତମେ ଲାଗନା । ମୋ କଥା ତ ରଖିଲନା, ପୁଣି ଲାଗୁଛ କାହିଁକି ?

କେଉଁ କଥା ତମର ନ ରଖିଲି ଯେ ?

ଏଇ ଝୁଅର ବାହାଘର କଥା । ଏତେ ଥର କହିଲି ରୁଦ୍ର ମଉସାଙ୍କ ସାଥୀରେ ଝୁଅର ବାହାଘରଟା କରାଇନେବା । ଏତେ ଜିଦ ତୁମର ?

କହିଛ ଅନେକ ଥର ସତ । ହେଲେ ପ୍ରତିଥର କହିବା ପୂର୍ବରୁ କିଛି ଚିନ୍ତାକରି ଦେଖିଛକି ?

ଆଉ କ'ଣ ଚିନ୍ତା ନ କରି କହୁଛି ? ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଛ ଝୁଅର ଅମଙ୍ଗଳ ମୁଁ ଚାହୁଁଛି ? ସେ ଆନନ୍ଦରେ ରହିବା ମୋର କ'ଣ ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ ? ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ସୁଁ-ସୁଁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା । ତୁଳସୀ ଦେବୀ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି ବୋଧହୁଏ । —ତୁମେ ତେବେ ମୋତେ ଏକଥା କହି ପାରିଲ ? ତୁମେ ଭାବୁଛ ଝୁଅର ମୁଁ ଶତ୍ରୁ । ତା ଯଦି ମୋ ମନରେ ଥାଆନ୍ତା ତେବେ ତୁମକୁ ସେ ବିଷ ଦେବା ପରଠାରୁ ତା ମୁହଁ ଆଉ ଚାହିଁ ନ ଥାନ୍ତି କି ଶାଶୁ ଘରୁ ଡକାଇ ଆଣି ଏଠାରେ ରଖି ନ ଥାନ୍ତି ।

କଥା କଥାକେ କାନ୍ଦ ପକାଅନି ତୁଳସୀ । ତୁମେ ଯେ ତାର ଅମଙ୍ଗଳ ଚାହଁ,ଏ କଥା ମୁଁ କହୁନି । ତେବେ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ଆଉ ଝୁଅର

ବୟସ ତୁଳନା କଲେ, ବୁଢ଼ିଙ୍କର ବିବାହ କେମିତି ସମ୍ଭବ ସେଇ କଥା ମୁଁ ଭାବୁଛି । ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ବା ଆଉ ବଞ୍ଚିବ କେତେ ଦିନ ? ତାପରେ ତୁଇଁ ବିଧବା । ବିଧବା ବିବାହ ସପକ୍ଷରେ ମୁଁ ନୁହେଁ । ବାର ଲୋକଙ୍କଠୁଁ ବାରକଥା ଶୁଣିବାକୁ ହେବ ।

ଭମର ଏଇ ମାଇଶିଆ ପ୍ରକୃତି ନେଇ ମୁଁ ରାଗେ । କିଓ ପୁରୁଷ ପୁଅ ହୋଇ ମାଇକିନିଅଙ୍କ ପରି ସ୍ତ୍ରୀ' ତା କଥାକୁ କାନ ଦେଉଚ କାହିଁକି ? ବାର ଲୋକ ଆମ ଘରେ ପୂରେଇ ଦେଇ ଯାଉ ନାହାନ୍ତି ଯେ ଆମେ ତାଙ୍କ କଥାକୁ କାନ ଦେବା । ମରି ପଡ଼ିଥିଲେ ପଚ୍ଛରବେଳି, ସେଥିରେ ପୁଣି କଥା କହୁଚେ ବାଇଶ କାହାଣ ଅଠପଣ ? କାଇଁକି ହୋ ? ଦଉଛନ୍ତି ନା ନଉଛନ୍ତି ମ ? ତା ପରେ ରୁଦ୍ର ମଉସାଙ୍କ ବୟସ କଥା କହୁଚ । ସେମିତି ଗୁଡ଼ାଏ ବେଶୀ କଣ ତାଙ୍କୁ ହୋଇ ଯାଇଛି ଯେ ? ଜମିଦାର ଘରର ପିଲା । ପିଲାଦିନୁ ଗୁଡ଼ାଏ ପାନ ଖାଇ ଦାନ୍ତ ଦୁର୍ବଳହୋଇ ଯାଇଛି । ହୁଗୁଳା ପଡ଼ିଲା । ପୁଣି ବାଳ ପାଚିବା କଥା । କିଓ ସେ କଣ ଆମ ପରି ଗରିବ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେ ଶୋଷିକି ମାଲ୍‌ପା ଲଗେଇ ଜୀବନ କଟେଇବେ ? ସଞ୍ଜକରେ ହଜାର ପ୍ରକାର ବାସନା ତେଲ ଅଣି ମୁଣ୍ଡରେ ବୋଳିଲେ । ଏଥିରେ ବାଳ ପାଚିଯିବନି ? ଏସବୁ କିଛି ନ ବୁଝି ତାଙ୍କୁ ବୁଢ଼ା କହୁଚ ? ନାତି ନା କଖାରୁ ସେ ଯେ ବୁଢ଼ା କହିବ ?

ତଥାପି ।

ତଥାପି ପୁଣି କ'ଣ ? ସେ ଯଦି ବୁଢ଼ା ହେଲେ ତେବେ ଭମ ତୁଇଁ କୋଉ ତୁଅଁଟାଏ କି ? କିଓ ଅମେ ହେଲେ ଗରିବ ଲୋକ । ତାକୁ ପାଖରେ ବଖିଛେ ଯେ ଗଣ୍ଡାଏ ଭଲ ଖାଇବାକୁ କି ଖଣ୍ଡେ ଭଲ ପିନ୍ଧିବାକୁ ଦେଇ ପାରୁନେ । ଏଠି ଏମିତି ହନମାନିଅ ହୋଇ ଚଳିବା ଅପେକ୍ଷା ରୁଦ୍ର ମଉସାଙ୍କୁ ବାହା ହୋଇ, ବେଶ

ସ୍ନେହ ଶରଧା ପାଇ, ମନ ଖୁସିରେ ଦୁଇ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ପାରିଲେ କ୍ଷତି କଣ ? କଥାରେ ଅଛି ଥରେ ଚୋରି କଲେ ଚୋର ଦୁର୍ନାମ, ହଜାର ଥର କଲେ ବି ସେଇ ଦୁର୍ନାମ । ଏତେ ଖୋଜା ଖୋଜି ତ ଝିଅକୁ ଯୁଆନ ଟୋକା ବାହା କରେଇଥିଲି । କୋଉ ହେଲା ? ମଣିଷ ଜୀବନ ତ ସାରୁ ପଡ଼ିଛିରେ । ଶେଷରେ ଛ' ମାସ ନ ବିତୁଣୁ ଝିଅ ବିଧବା । ଏବେ ରୁଦ୍ର ମଉସାଙ୍କୁ ବିବାହ କରିବା ପରେ ଭୁଇଁ ଯଦି ତୁମରି ବିଧବା ହୋଇଯାଏ, ତେବେ ଯୋଉ ବିଧବା ଥିଲା ସେଇ ବିଧବା ହେବ । ଅଉ କ'ଣ ଅଧିକା କଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ, ନା ଚାରି ଲୋକଙ୍କ ତୁଣ୍ଡକୁ ଅଟେଇଲେ ତୁମେ ବେଶୀ ଯଶ ପାଇବ ? ବରଂ ସେଇଠି ତାହାହେଲେ ରୁଦ୍ର ମଉସାଙ୍କ ଅନେକ ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ତାରି ହେବ । ଝିଅ ତୁମରି ରାଜରାଣୀ ହେବ । ବାପ ହୋଇ ଝିଅର ଏ ସୁଖ ତୁମେ କ'ଣ ଦେଖିବାକୁ ଚାହଁନା ?

ଦଣ୍ଡେ ଗୁମ୍ ଖାଇଗଲେ ବଳଭଦ୍ର ବାବୁ । ତୁଳସୀ ଠିକ୍ କହୁଛି । ବିଧବା ଝିଅଟା ଏଠି ମାଟି କାମୁଡ଼ି ଦହଗଞ୍ଜ ହେବା ଅପେକ୍ଷା ରୁଦ୍ରକାନ୍ତଙ୍କୁ ବିବାହ କରିଗଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ? ଏତେ ଭଲ ଘରେ ଦେଇ ତ ବିଧବା ହେଲା । ଏଠି ଯଦି ତା ଭାଗ୍ୟରେ ଥିବ ତେବେ ବିଶୁରୀ ରାଜରାଣୀ ହୋଇପାରେ । କିଏ କହିବ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ଦୀର୍ଘାୟୁ ନ ହେବ ବୋଲି ? ଏପରି ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କ ଘରେ ଝିଅ ବାନ୍ଧିବାର ସୁଯୋଗ ବା କେତେ ଜଣଙ୍କୁ ମିଳେ ?

କ'ଣ ଭାବୁଛ ? ତୁଳସୀ ଦେବୀ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ।

କ'ଣ ଅଉ ଭାବିବି ? ତେବେ ଭୁଇଁକୁ ଏ କଥା ଥରେ ପଚାରିଦେବା ଦରକାର ।

କାହିଁ ତାକୁ କ'ଣ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନ ପଚାରି ଛାଡ଼ିଛି ?

କ'ଣ କହିଲା ସେ ? —ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଚୌଧୁରୀ ବାବୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ।

କଣ ଅଜା କହନ୍ତା ? ଆଜିକାଲିର ପାଠୋଇ ଝିଅ ସେ । ଗୁରୁଅଡ଼କୁ ନଜର । ସବୁ ବୁଝୁଛି, ସବୁ ଭାବୁଛି । ମୋ କଥା ଶୁଣି ଟିକିଏ ହସିଦେଇ କହିଲା — ତମେ ଅଜା ନନା ଯଦି ବୁଝୁଁଛ ତେବେ ମୋର କମା ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । ଥରେ ତ ଏତେ ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱାମୀ ପାଇ ବିଧବା ହେଲି । ଏଣିକି ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ଯଦି ଥିବ ତେବେ ମୋ ଶଙ୍ଖା ସିନ୍ଦୂର ହେବ । ଆଜିକାଲି ଯୁଗରେ ଗୋଟାଏ ବଅସ ବଗୁର କଣ ?

ସତେ ! ସତେ ? ଭୂଇଁ ସତରେ ଏକଥା କହିଲା ? ତାର ତେବେ ଏ ବିବାହରେ ରାଜି ?

କାଓ ତୁମକୁ ଅଜା କ'ଣ ମୁଁ ମିଛ କହୁଛି ? ଇଚ୍ଛା ଥାଇଁକି ହେବନି ମ ? ତୁମ ପରି କଣ ସମସ୍ତେ ମାଇଚିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେ ମୂର୍ଖ ପଞ୍ଚଲୋକ ବୁଢ଼ାଙ୍କ ତୁଣ୍ଡକୁ ଅନାଇବେ ?

ବେଶ୍ ବେଶ୍ । ମୋର ତେବେ ଅଉ ଆପତ୍ତି କରିବାର ଅଛି କ'ଣ ? ଝିଅ ଯଦି ରାଜି, ମୋର କିଛି କହିବାର ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ରୁଦ୍ରକାନ୍ତ ରାଜି ହେଲେ ତ ?

ସେ ଭାର ମୋ ଉପରେ । ଗୋଟାଏ ଦିନରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ମଙ୍ଗାଇ ଦେବି ।

ତେବେ ଅତି ଆନନ୍ଦର କଥା । ବର୍ଷା ରାତିରେ ଉଷ୍ମ ଚୁମ୍ବନଟିଏ ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କ ଗଣ୍ଡରେ ବସାଇ ଦେଇ କହିଲେ ବଳଭଦ୍ର ଦାସ ଚୌଧୁରୀ ।

ପାଖ ଘରେ ଶୋଇ ଭୂମିକା ସବୁ ଶୁଣୁଛି । ନିଜ ଭିତରେ ପ୍ରାଣ ଅଛି କି ନା ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁନି । ମଣିଷ ପୁଣି ଏତେ ମିଛ କହିପାରେ ? ସାବତ୍ର ମା କ'ଣ ରାକ୍ଷସୀଠୁଁ ଅଧିକ ହୀନ ? ଭୂମିକା ଭାବୁଥିଲା, ହଠାତ୍ ଉଠିଯାଇ ନନାଙ୍କ ଆଗରେ ସବୁ କହି

ଯାଆନ୍ତା । ରୁଦ୍ରକାନ୍ତକୁ ବିବାହ କଲେ ସେ ଯେ ଜୀବନ ରଙ୍ଗିବନି ଏକଥା ମଧ୍ୟ ଜଣାଇ ଦେଇ ଆସନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଯିବାକୁ ବାହାରି ବି ଯାଇପାରିଲାନି ସେ । ସାବତ ମା'ର ଭୀଷଣ ମୂର୍ତ୍ତି ଝଲସି ଉଠିଲା ତା ଆଖି ଆଗରେ । ତା ଅନୁରୋଧର ମୂଲ୍ୟ ହୁଏତ ନନାଙ୍କ ପାଖରେ କିଛି ହୋଇ ନ ପାରେ......

କିଲୋ ସବାଖାଇ ବସିଛୁ କ'ଣ ବା ? ବର ଆସି ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେଲାଣି, ତୋତେ କ'ଣ ଜଣା ନାହିଁ ? ଭୁଗନାବାଗରେ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହେଇଯିବଣି । ବାଜାରେ କାନ ଅତସ୍ତ ପଡ଼ୁଛି । ତୋ ଗିର କଣ ଫାଟି ଯାଇଛି ଯେ ତୁମୀ ହୋଇ ବସିଛୁ ? ନାଁ ବେଦୀକି ଯିବାଯାଏ ବି ଗୋଇଠା ଖାଇବାକୁ ତୋର ଇଚ୍ଛା ? କିଲୋ ଯାଉନୁ ସେ ଘରେ ସଜବାଜ ହେବୁ । ସମସ୍ତେ ପରା ତତେ ଗୁହିଁ ବସିଛନ୍ତି ?

ଅନିଚ୍ଛାସତ୍ତ୍ୱେ ଭୂମିକା ଉଠିପଡ଼ିଲା । ବର ଆସୁଛି । ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଚାଲିଛି । ବାଜା ବାଜୁଛି । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ? ତୁମର ଆଶା ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ ସାବତ ମା' । ଭୂମିକାକୁ ବେଦୀରେ ବସାଇବା ବାସନା ତୁମର କମାଚୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ...ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଅଟେଇ ଚାଲିଲା ଚାଲିଲା ଭୂମିକା ଅନ୍ତର ତଳୁ ଇମିତ କେବଳ ମୀରବ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଉଚ୍ଛୁଳି ଆସୁଥିଲା ପଦାକୁ ।

ତାପରେ

ବିବାହର ବାଦ୍ୟ ମେଳରେ ଗଗନ ପବନ ବିଧୂନିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା। ବଳଭଦ୍ର ଦାସ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଝିଅର ବାହାଘର — ବିଧବା ମଥାରେ ସଧବାର ସିନ୍ଦୂର ଟୀକା। ଜନ୍ମ ଜନ୍ମ ରାତର ଛନ୍ଦ ଭରି ଶୁଭୁଥିଲା ବାଦ୍ୟର ଝଙ୍କାର।

ଖରାଦିନ ନହେଲେବି ଭୀଷଣ ଗରମ ଲାଗୁଛି। ରାତର ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଦିନର ଆଲୁଅ ହଜି ଗଲାଣି ଅନେକ ବେଳୁ। ଦେହ ପାଇଁ ପ୍ରଚୁର ଖୋଲା ପବନର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି। ଆଉ ମନ ପାଇଁ ? ସେ ବି ଉତ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲାଣି। କୁହୁଳି କୁହୁଳି ନିଆଁ ଗୁଳା ଭିତରେ ଘୂରୁଛି। ଘୂରୁଛି ଅନ୍ତର ଭିତରେ, ଘୂରୁଛି ମଥା ତଳେ।

ବେଶୀ ଭାବିବା ଭଲ ନୁହେଁ। ଦେହ, ମନ, ପ୍ରାଣ ଆପଣା ଛାଏଁ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଉଠେ। ତଥାପି କେଜାଣି କାହିଁକି ଭାବୁଥିଲା ସ୍ବଚ୍ଛସଲିଳ। ଭୂମିକାର ସକରୁଣ ଜୀବନ ଇତିହାସ ଖୋଲେଇ ନେବାରେ ବେଶ୍ ଶାନ୍ତି ମିଳୁଥିଲା ତାକୁ। ଅନେକ ବେଳୁ ସଞ୍ଜ ବୁଡ଼ି ଗଲାଣି। କାହାକୁ ନ ଜଣାଇ ସେ ଛୁଟି ଆସିଛି ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ପୋଖରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ଗୋଟିଏ ଧାରରେ ବସି ପଡ଼ି ସେ ଭାବି ଚାଲିଛି ଆକାଶ-ପାତାଳ କେତେ କଥା।

ଭୂମିକାର ଜୀବନ ଧାରାକୁ ଯଦି କୌଣସି ମତେ ବଦଳାଇ ଦିଆ ଯାଇ ପାରନ୍ତା। ବିଚାରୀଟି କେତେ କଷ୍ଟ ନପାଉଛି ସତେ।

ତଥାପି ଭଗବାନଙ୍କର ତା ପ୍ରତି ଅନୁଗ୍ରହ । ହୁଃ-ଭଗବାନ ? ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭଗବାନ ପୁଣି କିଏ ? ଯେଉଁ ପଥର ଦେବତା ଭିତରେ ପ୍ରାଣ ନଥାଏ ସେ କ'ଣ ଦେବତା ? ଓଡ଼ିଆ ବୋକା, ବୁଦ୍ଧିହୀନ । ତେଣୁ ତାକୁ ପୂଜା କରେ ।

କେଡେ କଥା । କେଡେ ଭାବନା । ମଣିଷ ଭିତରେ ଦର୍ଶନ । ଦର୍ଶନଭିତରେ ଭଗବାନ । ଭଗବାନଙ୍କ ଭିତରେ ପୁଣି ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ଥିତି ଓ ପ୍ରଳୟ । ଧେତ୍ । ନିଜ ଭାବନା ଭିତରେ ନିଜେ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଉଠିଛି । ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଅଲୁଅ ହଜିଛି । ମଣିଷ ବି ଅନେକ ସମୟରେ ଅପଣାର ଭାବନା ଭିତରେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦିଏ, ହଜାଇ ଦିଏ ମନର ଗଳି କନ୍ଦି ଭିତରେ, ପ୍ରାଣ ଅଭାଗର କଳା କନ୍ଦର ଭିତରେ । ତଥାପି ହଜିଯିବାରେ ଅସୀମ ଅନନ୍ଦ···ପରମ ତୃପ୍ତି···ଚରମ ଶାନ୍ତି । ସେଇ ଗୋଟିଏ କଥା

ଭୂମିକା ଜୀବନଟା ଘୁରଣୀର ହୋଇଗଲା ସତେ ।

ଅଂଧାର । କଳା ଅଂଧାର । ନିବିଡ଼ ଅଂଧାର । ନିରନ୍ଧ୍ର ଅଂଧାର । ପୋଖରୀ କୂଳ ଉପରେ କାହାର ଏ ଛାୟା ? କାହିଁକି ଏପରି ଅସମୟରେ ? ଉନ୍ମାଦିନୀ ପରି ଅଲୁଳାୟିତ କେଶ, ଅସଜ୍ଜିତ ପରିପାଟୀ—କିଏ ଏଇ ନାରୀ ? ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ଚମକି ଉଠିଲା । ବୁକୁ ତାର ଦମକି ଉଠିଲା ।

ନାରୀ ମୂର୍ତ୍ତି ହଠାତ୍ ଅକାତ-କାତ ପାଣି ଭିତରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା । ଅଗପଛ ବିଚାର ନକରି ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲିଳ ବି ଝାମ୍ପ ଦେଇଛି । ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟ ଯିଏ ନବୁଝିଛି ତାକୁ ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।··ଛାୟା ବୋଲି ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲିଳ ଯାହାକୁ ଭାବି ନେଇଥିଲା ତା ଭିତରେ କାୟା ରହିଛି । ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିବା ପରେ ଶିଖିବାର କିଛି ବାକି ରହିଲାନି, ବାକି ରହିଲାନି ବୁଝିବାର ।

ଭୂମିକା ତୁମେ ? ତୁମେ ପୁଣି ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟ ଜାଣି ନପାରି ଏ ଭୁଲ କରି ବସିଲ ?

ଭୁଲ୍ ମଣିଷ କରେନା ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳ କାରୁ । ତାକୁ ଭଗବାନ ଭୁଲକରିବା ପାଇଁ ଇଙ୍ଗିତ ଦିଅନ୍ତି । ଯାହା ପାଖରେ ଜୀବନ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ପଦାର୍ଥ କିଛି ନାହିଁ, ସେ'ବା ତାର ମୂଲ୍ୟ ବୁଝନ୍ତା କୁଆଡ଼ୁ ? କିନ୍ତୁ ଭୁଲ୍ ତୁମେ କଲ । ମୋ ଦୁଃଖ ବୁଝିବ ତୁମେ ମୋତେ ଅଙ୍କ ବସେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲ ।

ଏ କ'ଣ କରୁଛ ଭୂମିକା ? ଭଗବାନ ତୁମକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଛନ୍ତି, ଏ ଦ'ଦିନର ଦୁନିଆ ଭିତରେ କିଛି ଭଲ କାମ କରି ଯିବାପାଇଁ । ଅଥଚ ତୁମେ··· ଏଇ କ'ଣ ତୁମ ଶିକ୍ଷାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ? ତୁମ ନିଜ ଜୀବନ ଉପରେ ତୁମର କି ଅଧିକାର ଅଛି ଶୁଣେ ? ସୃଜନର ଶକ୍ତି ଯାହାର ନାହିଁ, ସେ କାହିଁକି ସୃଷ୍ଟିର କାଳିମାକୁ ନିଜ ମଥାରେ ଟେକି ଧରିବ ? ଛି, ଏତେ ଦୁର୍ବଳ ତୁମେ ?

ଭୂମିକା ମନରେ ତୀବ୍ର ଦୁଃଖ । ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରି ପାରିନି । ସାତଦିନ ପରେ ଅଚେତନରୁ ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ କରିବାର ପ୍ରଗାଢ଼ ଅନୁଭୂତିକୁ ସେ ସ୍ୱାଗତ କରିପାରିନି । ସ୍ୱଚ୍ଛସଲୀଳର ଚଉଡ଼ା ଛାତି ଭିତରେ ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜି ଗୁମୁରି ଗୁମୁରି କାନ୍ଦୁଥିଲା ଭୂମିକା । ଲୁହ ଝରୁଛି···କୋହ ଉଠୁଛି । ଧାର ଧାର ଝରଣାରେ ଜୀବନର ସବୁ ଦୁଃଖ ଗ୍ଲାନି ସତେ ଯିମିତି ଧୋଇ ହୋଇ ଯାଉଛି···ସତେ ଯିମିତି ସବୁ ଲୁହର ଲହରୀ ଭିତରେ ମିଳେଇ ଯାଉଛି । ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲୀଳ ଛାତିରେ ରାଗ ଅଛି, ଅଭିମାନ ଅଛି, ଅଭିଯୋଗ ବି ଅଛି ।

ନିଜକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିବାର ଶପଥ ନେଇ ଯିଏ ଘରୁ ପାଦ କାଢିଥିଲା···ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଯିଏ ବଦ୍ଧପରିକର ଥିଲା—ତାକୁ ଖୋଜି ପାଇ ତୁମେ ମସ୍ତ ବଡ଼ ଭୁଲ୍ କରିଛ ସ୍ନିଗ୍ଧ-ସଲିଳବାବୁ । ତୁମେ ଅନ୍ୟାୟ କରିଛ, ତୁମେ ଅବିଚାର କରିଛ । ତମେ ନିଷ୍ଠୁର, ତମେ ପଥର···

ଭୁଲ୍ ବୁଝନି ଭୂମିକା !

ଠିକ୍ ପୃଥିବୀ ବୁଝିବ କିପରି ? କେଉଁ ଭରସାରେ ? ନିଜକୁ ମୁଁ ହଜାଇ ଦେବାବେଳେ, ତୁମେ ଯେ ତାକୁ ଖୋଜି ମୋତେ ଫେରାଇ ଦେଇଛ, ଏଥିରେ କ'ଣ ମୁଁ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବି ? ନିଜକୁ ବେଶୀ ମନେ ରଖି···ପାଶୋର ଯିବା କଥାକୁ ବାର ବାର ହେଳି, ଏକ ଜରା-ଜର୍ଜର ବୃଷସକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ନିଜକୁ ଜବରଦସ୍ତ ତାର ପରିପୂରଣ କରି ମୁଁ ଯେ ଅଜୀବନ ହନ୍ତସନ୍ତ ହେବି, ଏକଥା କଣ ତମେ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ଭାବିଛ ? ନା— ମୋତେ ତୁମେ ଛାଡି ଦିଅ । ମୁଁ ସୃଷ୍ଟିର ଏ ମଧୁର ସ୍ୱପ୍ନ ଚାହେଁନା···ଜୀବନର ଉତ୍ତେଜ କଳରୋଳ ଚାହେଁନା···ବଞ୍ଚି-ରହିବାର ଗଭୀର ଉନ୍ମାଦନା ବି ଚାହେଁନା । ମୋ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ପୂରଣ କରିବି । ଭୂମିକା ହୀନମାନି ହେଲେବି ତା ଭିତରେ ସତୀ ନାରୀର ରକ୍ତ ବହୁଛି । ସେ କେବେ ଜାଣି ଜାଣି ଜଣେ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ବୃଦ୍ଧର ଚରଣ ତଳେ ଶରଣ ନେଇ ପାରେନା । ସେ କେବେ ସାବିତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଗର୍ବ ଦେଇ ପାରେନା । ମୋତେ ଛାଡ଼—ଛାଡ଼ ତୁମେ···

ଭୂମିକା ! ତୁମେ କ'ଣ ପାଗଳ ହୋଇ ଗଲଣି ?

ପାଗଳ ? ହଁ, ମୁଁ ଅଜି ପାଗଳ । ତୁମ ଆଖିରେ ମୁଁ ପାଗଳ । ଦୁନିଆ ଆଖିରେ ମୁଁ ପାଗଳ । ହୃଦୟହୀନ, ପଥର ସମାଜ ଆଖିରେ ମୁଁ ପାଗଳ । ସେ ପାଗଳାମୀ କିନ୍ତୁ ଅଜି ତୁମର ଏ ଗୁରୁ କଥାରେ

ହଇ ହୋଇ ଯାଇ ପାରିବନି । ତୁମେ ମୋର କେହି ନୁହଁ । ତୁମେ ମୋର ଶତ୍ରୁ । ମୋତେ ଛାଡ଼ି ଦିଅ । ମୋ ରାସ୍ତାରୁ ତମେ ଅଲଗା ହୋଇ ଯାଅ ।

ନା, ମୁଁ ଛାଡ଼ିବିନି ।

ଛାଡ଼ିବନି ? ଅଂଧକାର ଭେଦ ଭୂମିକାର ମର୍ମଭେଦୀ ଚିତ୍କାରଣି ପଡ଼ିଲା ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ମୁହଁରେ । କାହିଁକି ଛାଡ଼ିବନି ମୋତେ ? ମୋତେ ଅଟକାଇ ରଖିବାର କି ଅଧିକାର ତୁମର ଅଛି ? ତୁମେ ନାରୀର ହୃଦୟ ବୁଝିଛ ? ମନ ଚିହ୍ନିଛ ? ମୋ ଜୀବନ ଉପରେ ତୁମର ଏତେ ଅହଙ୍କାର କାହିଁକି ? ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତକୁ ବିବାହ କରି ମୁଁ ତିଳ ତିଳ ଦଗ୍ଧ ହେଲେ ତୁମେ କି ଆନନ୍ଦ ପାଇବ ? ମୋତେ ବଞ୍ଚାଇ ତୁମେ ବା ମୋର କି ଉପକାରରେ ଆସିବ ? ମୋର କ'ଣ କରି ପାରିବ ? କୁହ—ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ନୀରବ ।—ସତେ ସେ'ବା ଭୂମିକାର କି ଉପକାରରେ ଆସି ପାରିବ ?

......ତାର ଉତ୍ତର ମୁଁ ଦେଉଛି । ଭୂଇଁ, ତୋ ଜୀବନ ପାଇଁ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ବାବୁ ଢ଼େର କାମରେ ଲାଗି ପାରିବେ । ଆଜିଠାରୁ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ବାବୁ ମୋର ନୁହେଁ—ତୋର ।

ବିସ୍ମିତ ବିସ୍ଫାରିତ ନେତ୍ରରେ ଭୂମିକା ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ଚାହିଁଲେ ଅଂଧକାର ଭିତରକୁ । ପ୍ରକୃତି ଠିଆ ହୋଇଛି ସେମାନଙ୍କର ଅତି ନିକଟରେ ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୁଅନ୍ତୁ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ବାବୁ । ଆଜିର ଏ ଝଡ଼ ତୋଫାନର ସୂଚନା ମୁଁ ଢ଼େର ଆଗରୁ ପାଇଥିଲି । ସବୁ ଦେଖିଛି । ସବୁ ଶୁଣିଛି । ଭୂଇଁ ଆଜିଠାରୁ ତୁମର......

ପ୍ରକୃତି !...ଭୂମିକା ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ।

ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠନା ତୁମେ । ମୁଁ କେବେହେ ମିଛ କହୁନି ।

ମନେଥିବ, ଅନେକ ଦିନ ତଳେ ମୁଁ ତୋତେ କହିଥିଲି— ଜୀବନରେ ଯଦି କେବେ ତୋ ପାଇଁ ମୋ ପ୍ରାଣ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ତେବେ ସେଥିରେ ମୁଁ ଜମାରୁ ପଛେଇ ଯିବିନି । ଆଜି ସେ ଦିନ ଆସିଛି । ଆଜି ତୋତେ ମୋ ପ୍ରାଣ ନଦେଇ ଦେଲି ମୋ ମନରୁ ତୋନାଏ । ସେତିକିରେ ତୁ କ'ଣ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରୁନୁ ? ସେତିକିରେ ତୁ କ'ଣ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରୁନୁ ? ପ୍ରକୃତି ସ୍ୱାର୍ଥପର ନୁହେଁ । ସେ ନାରୀ । ତାର ହୃଦୟ ଚିହ୍ନିବାର ଶକ୍ତି ଅଛି । ତୋ ସଂସ୍କୃତି, ତୋର ଶିକ୍ଷା, ତୋର ସୃଷ୍ଟି କାନ୍ଦିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଝୁରିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ—ହସିବା ପାଇଁ, ହସାଇବା ପାଇଁ···

ଏ କ'ଣ କହୁଛ ପ୍ରକୃତି ? ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳର କଣ୍ଠରେ ଆତଙ୍କ ।

ମୁଁ ଠିକ୍ କହୁଛି । ସେଦିନ ତମେଇ ମୋତେ କହିଥିଲ ନା ଭଲପାଇବା ଏକ ମହାନ୍ ଆତ୍ମତ୍ୟାଗ ବୋଲି ? ଆଜି ପୁଣି ତୁମ ଭିତରେ ଏ ଦୁର୍ବଳତା କାହିଁକି ? ତୁମେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଯାଅ ପଛେ, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ତୁମ କଥାର ଅସମ୍ମାନ କରିବିନି । ଆତ୍ମତ୍ୟାଗରେ ହିଁ ମୋର ଆତ୍ମତୃପ୍ତି !

ଏ କ'ଣ ତୁମର ମନ କଥା ପ୍ରକୃତି ?

ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିଏ ତୁମ ପାଖରେ ତା ମନକଥା କହି ଆସିଛି, ଆଜି କାହିଁକି ସେ ବାହାରର କଥା କହିବ ? ଆଜି ଯିଏ ଯାଉଛି ତାକୁ ଯିବାକୁ ଦେଇ, କାଲି ଯିଏ ଆସୁଛି ତାକୁ ହସି ହସି ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଅ । ମଣିଷ ଜୀବନଟା କେବଳ ଆଲୋକ ଅନ୍ଧାରର ସମା-ବେଶରେ ଗଢ଼ି ଉଠେ ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ବାବୁ । ଆଜି ପ୍ରଭାତର ଆଲୋକ ଧରି ପ୍ରୀତି ପୂରି ଟାଁ ମାଡ଼ିଥିଲ ତୁମେ । ମନରେ କେତେ ଆଶା··· କେତେ କଳ୍ପନା । କିନ୍ତୁ ସନ୍ଧ୍ୟାର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରୁ ତୁମକୁ ମିଳୁଛି

ଅନ୍ୟ ଏକ ନୂତନ ଆଶା, ଅନ୍ୟ ଏକ ନୂତନ ପ୍ରେରଣା । ନୂତନ ଭିତରେ ପୁରାତନ ହଜି ଯାଉ, ମରିଯାଉ । କ୍ଷତି କ'ଣ ? ନୂତନକୁ ଧର ଏଣିକି ତୁମକୁ ନୂତନ ନୀଡ଼ ବସିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଭୂମିକା ଜୀବନରେ ଢେର ଅବଶୋଷ ରହିଛି । ସେ ଅବଶୋଷର ଛିଟା ଏବେବି ତା ମୁହଁରେ ଲାଗି ରହିଛି । ତୁମେ ତାକୁ ଲିଭେଇ ବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର । ତୁମର ଭିତରେ ତାର ସଂସାର ଗଢିବାର ଯେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନ ରହିଛି···ତାର ବଞ୍ଚିରହିବାର ଯେଉଁ ଆଶା ଦେଖା ଦେଇଛି, ତୁମେ ତାକୁ ଟିକେ ସୁନ୍ଦର କର, ଟିକେ ସବୁଜ କର । ମୋତେ ମୋ ରାସ୍ତାରେ ଛାଡ଼ି ଦିଅ । ହସି ହସି ବିଦାୟ ଦିଅ ।

ବିଦାୟ ଦେବି ? ଚହଲିଉଠିଲା ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ।

ହଁ ମୋତେ ବିଦାୟ ଦିଅ ସାଥୀ । ତୁମର ପାଦର ଧୂଳିକୁ ମଥାରେ ଧରି···ତୁମର ମଧୁର ସ୍ମୃତିକୁ ହୃଦୟରେ ଥାପି, ଏ ଦୁନିଆର ବନ୍ଧୁର ପଥକୁ ମୁଁ ଅତିକ୍ରମି ଯାଏ—ଏଇ ଆଶୀର୍ବାଦ ମୋତେ ତୁମେ ଆଜି ଦିଅ । ମୁଁ ଯିବି, ଯିବି ମୋ ଆଖି ଯେତେ ଦୂର ମୋତେ ଟାଣି ନେଇ ପାରିବ ··· ଯେତେଦୂର ଗଲେ ତୁମକୁ ମୁଁ ଆଉ ଦେଖା ଯିବନି···ଯେତେଦୂର ଗଲେ ତୁମ ନୂତନ ଜୀବନରେ ଆଉ ଝଞ୍ଜା ବହିବନି—ମୁଁ ସେତିକି ଦୂର ଯିବାକୁ ଚାହେଁ । ମାଇଲ୍ ଖୁଣ୍ଟ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିବାର ବାସନା ମୋର ଆଉ ନାହିଁ ।·····ପ୍ରକୃତି ଆଖିରେ ଲୁହ ।

ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲିଳ କାନ୍ଦୁଛି···ଭୂମିକା ବି କାନ୍ଦୁଛି ।

ଅରେ, ତମେବି ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ବାବୁ କାନ୍ଦୁଛ ? କାହିଁକି ? ପ୍ରକୃତିର ମନକୁ ଭଲ ନପାଇ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ'ଣ ତା ଦେହକୁ ତମେ କେବଳ ଭଲପାଇ ଆସିଥିଲ ? ଗୋଟିଏ ଜନ୍ମର ସାଥୀତ ଆମେ ନୋହୁ ? ପାଣିଗ୍ରହଣ ବନ୍ଧନ ହୁଏତ ଆମ ଭିତରେ ନଥାଇପାରେ,

ହେଲେ ଏଇ ମାଟିର ଘଟଭିତରେ ଅମରଯେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମମତା ବଞ୍ଚିରହିଛି, ସୁନ୍ଦର ସବୁଜ ପୃଥିବୀର ଚିର ଶାଶ୍ୱତ ଭାବ । ବଞ୍ଚି ରହିଛି, ଏକଥା ତୁମେ ପାଶୋରି ଯାଉଛ କାହିଁକି ? ପ୍ରକୃତି ଯେତେଠି ଥିଲେବି ତା ମନରେ ତୁମେଇ ଦେବତା, ତୁମେଇ ଠାକୁର, ତୁମେଇ ସ୍ୱର୍ଗ··· ଭୂଇଁରେ ଲୋଟି ପଡ଼ି ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳର ପାଦ ଧୂଳି ନେଲା ପ୍ରକୃତି ।

ଯାଉଛି ଭଉଣୀ । ଅତୀତର, ସବୁ ଦୁଃଖ ପାଶୋରି ଯାଇ ଏଣିକି ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ ବାବୁଙ୍କର ବ୍ୟସ୍ତ ବହୁଳ ଜୀବନ ସହିତ ତା ଜୀବନର ଧାରକୁ ମିଳାଇ ଦେବୁ । ତୁ ହସିବୁ । ତାଙ୍କୁ ହସାଇବୁ । ଅନେକରେ ଥିଲେବି ମୁଁ ଏ ତେଲଲୁଣର ମାଟି ଉପରେ ତୁମ ଦୁହିଁଙ୍କର ମଧୁର ମିଳନ ଦେଖି ଖୁସିହେବି—ନିଶ୍ଚୟ ଖୁସି ହେବି । ମୋତେ ମନରୁ ପାଶୋରି ଦେବ ।···ଗଭୀର ସଂବେଦନ ର ଏକ ନିବିଡ଼ ଚୁମ୍ବନ ଭୂମିକାର ଅଧର ଗଣ୍ଡ ଉପରେ ବସାଇ ଦେଇ ଅଟେଇ ଚାଲିଲା ପ୍ରକୃତି । ଗତି ତାର କେତେ ଦୂର ତା ସେ ଜାଣେନା । ପଛକୁ ଲେଉଟି ଚାହିଁବାର ଅଜ ଅବକାଶ ନାହିଁ ।

ପ୍ରକୃତି ଚାଲି ଯାଉଛି; ଚାଲି ଯାଉଛି ଦୂରରୁ ଦୂରକୁ ନିବିଡ଼ ଅଂଧାରରେ ତାର କାଟି···ନୀରବ କଳାସ୍ରୋତ ବୁକୁରେ ନାଚି କୁଦ— ଏକାକୀ । ଚାହିଁଛି ସ୍ୱଚ୍ଛସଲିଳ । ଚାହିଁଛି ଭୂମିକା । ଚକ୍ଷୁ ପଲକହୀନ, ତଥାପି ପଛକୁ ଅଟକାଇ ରଖିବାର ଶକ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଅଜ ନାହିଁ । ସେମାନେ ମୂକ, ସେମାନେ ବଧୀର, ସେମାନେ ସ୍ଥାଣୁ । ଏଇ ମଣିଷ କ'ଣ ମଣିଷ ପାଇଁ ଏତେ ତ୍ୟାଗ କରି ପାରେ ? ଏତେ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ହୋଇପାରେ ? ପ୍ରକୃତି ମାନବୀ ନୁହେଁ ଦେବୀ । ତା ପାଇଁ ଏ ପଙ୍କିଳ ଦୁନିଆରେ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଏ ଜଡ଼ ପୃଥିବୀ ତା ପୂତ ଚେତସ୍ପ୍ରାନ ଶକ୍ତିକୁ କେବେ ଧରି ରଖି ପାରେନା··ଅଟକାଇ

ନେଇ ପାରେନା । ସେ ଯିବ ଅନ୍ୟ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଦୁନିଆକୁ, ଅନ୍ୟ ଏକ ପଲ୍ଲବ ଦୁନିଆକୁ ।

ଗତ ରାତ ମଙ୍ଗଳମୟ ହେଉ······ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲିଳର କରୁଣ କଣ୍ଠରୁ ଥର ଥର ବାହାର ଅସିଲା ପଦଏ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ।

ଶେଷ-୨୩-ଅଗଷ୍ଟ-୧୯୬୦
ଗୃଠସ୍ତ, ଜଗତସିଂପୁର
କଟକ

ଶ୍ରୀ ଉତ୍କଳ ସଂଘ ଲାଇବ୍ରେରୀ
ନଂ.........
ତା.........
ରାଉରକେଲା

ପୂଜା ସଂଖ୍ୟାରେ

ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି ଆପଣଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ପ୍ରିୟ ଔପନ୍ୟାସିକ ଶ୍ରୀ ମହେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ବେହେରାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମନଲୋଭା ଉପନ୍ୟାସ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଲୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଥିବା ଶିଳ୍ପୀ ଓ ଲେଖକମାନଙ୍କ ଫଟୋ ଏଇ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦିଆଯାଉଛି । ଆଗରୁ ଆପଣଙ୍କ କପି ରିଜର୍ଭ କରନ୍ତୁ ।

ମଲୟ ସିରିଜର ଜନପ୍ରିୟ ଉପନ୍ୟାସ ସଂଭାର

୧ । ଶତରଞ୍ଜର	ଭୁବନେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର	ଟ୧୵
୨ । କାନ୍ତା	ଶ୍ରୀନିବାସ ଉଦ୍‌ଗାତା	ଟ୧୵
୩ । ସନ୍ଧ୍ୟା	ବଳରାମ ମିଶ୍ର	ଟ୧୵
୪ । ମୃତ୍ୟୁ ପ୍ରହରୀର ସ୍ୱପ୍ନ	ଯୋଗେନ୍ଦ୍ରକୁମାର ମହାନ୍ତି	ଟ୧୵
୫ । ଅନୁରାଧା	ପରମେଶ୍ୱର ତ୍ରିପାଠୀ	ଟ୧୵
୬ । ରହସ୍ୟ ମୟୀ	ସ୍ନେହପ୍ରଭା ଜେନା	ଟ୧୵
୭ । ତମିର ତନୟା	ସୁରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ମହାନ୍ତି	୧୵
୮ । ଶନିଚକ୍ର	ଭୁପେନ୍ ଗୋସ୍ୱାମୀ	ଟ୧୵
୯ । ଅପରାହ୍ନ	ଅଂଶୁମାନ ଦାସ	ଟ୧୵
୧୦ । ମନର ଅନ୍ତରାଳେ	ଯତୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଦାସ	ଟ୧୵

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ

ସାହିତ୍ୟ ସଂସାର, ବାଙ୍କାବଜାର, କଟକ - ୨

Printed & published dy Mahendra Kumar Behera
at Nababharat Press, Cuttack—2